

ಅಧ್ಯಾಯ 4

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ*

ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕೃಷಿಯ ವಿಷಯ ಬೇರಾವುದೇ ಉದ್ಯೋಗ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಹೊರ ಜಗತ್ತಿನ ಜೊತೆ ಸಂಪರ್ಕ ಮಿತವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಬಳಕೆಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತು (ಮಡಿಕೆ, ಕುಡಿಕೆ, ಎಣ್ಣೆ, ಬುಟ್ಟಿ, ಬಟ್ಟೆ, ಇತ್ಯಾದಿ)ಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರ ಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜರುಗಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೇಸಾಯಕ್ಕಾಗಿ ದಾನ ಕೊಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಪಡೆದವನಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಲ ಜಮ್ಮದ ಅಳು(ಗುಲಾಮ)ಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪದ್ಧತಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬಹುದಿನದಿಂದ ನಡೆದುಬಂದ ಪದ್ಧತಿಯೆನ್ನಬಹುದು. ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು 19ನೇಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಕೃಷಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಜೀವನಾಧಾರ. ಬತ್ತವೇ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಯಾಗಿತ್ತು. ಬತ್ತವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಬೇಕಾದುದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಹೊರಗಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಉಳಿದ ಬತ್ತವನ್ನು ಹಾಗೇ ಬಿಡುವುದು ಪದ್ಧತಿಯೂ ಇತ್ತೆಂದು ಹೇಳಿಕೆಗಳಿವೆ.

ಕೊಡಗಿನ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರರಿಗೆ ಮತ್ತು ಪಟೀಲರಿಗೆ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ IIನು ಕೊಟ್ಟ 11ನೇಯ ಹುಕುಂ ಗಮ

ನಾರ್ಹ. ಹೊಸದಾಗಿ ಬತ್ತ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುವಾಗ ಭೂಮಿಗೆ ಕಂದಾಯ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಮೊಳಿ ಬಿಡಬೇಕು, ಮತ್ತು ಯಾವಾಗ ಕಾಲುಭಾಗ, ಅರ್ಧ ಭಾಗದಂತೆ ಕಂದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು, ಎಂದು ಸೂಚನೆಗಳಿವೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಬಯಸುವ ಅಥವಾ ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ರೈತನಿಗೆ ಸರಕಾರದಿಂದ ('ಅರಮನೆ ಲೆಕ್ಕದಿಂದ') ದನಕರು, ಬತ್ತ, ಹಣ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಅರಂಭ ನಿಲ್ಲದಂತೆ, ಭೂಮಿ ಪಾಳುಬೀಳದಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚನೆಯಿದೆ. "ಸೋಮವಾರ ದಿವಸ ರೈತರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅರಂಭವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂಥ ವರು ಯಾರು ಕಳ್ಯತನ (ಸೋಮಾರಿತನ) ಮಾಡಿ ಗದ್ದೆ ಕೆರೆ ಕಾಡು ಉಳುಮೆ ಕೆಲಸ ಸಹಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡದೆ ಇರುವಂಥ ವರು ಯಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ಮನೆಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಅವರು ಉತ್ತು ಇರುವಂಥದ್ದು ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿರುವಂಥದ್ದು ಕೆರೆ ಕಾಡಿನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವಂಥದ್ದು ಬೀಜ ಹಾಕಿ ಇರುವಂಥದ್ದು" ಮುಂತಾದ ರೈತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ರೈತರಿಗೆ ವಾಗ್ದಂಡನೆ, ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವ ಕರ್ತವ್ಯ ಊರಗೌಡ (ಪಟೀಲ)ನದೆಂದು ಒಂದು ಹುಕುಂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ರಾಜರು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಳೆದ ಆಸ್ಥೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಇದರಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ.

* ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ಮತ್ತು ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಭಾಗಗಳು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ.

ಕೃಷಿಯ ಆಧುನೀಕರಣ

ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬತ್ತನೇ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಯಾಗಿತ್ತು. ಬತ್ತದ ಕೃಷಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶವು 1834ರಲ್ಲಿ 15,212 ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಾಗಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒಣಬೆಳೆಗಳಾದ ರಾಗಿ ಮತ್ತು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ರೂಢಿಯಿದ್ದಿತು. ಮೊದಲನೆಯ ಕಾಫಿ ತೋಟವನ್ನು 1854ರಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೇರಿ ಸಮೀಪ ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. 1870ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರದೇಶವು 70,693 ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಬತ್ತವನ್ನು 26,758 ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಇತರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು 5,200 ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಫಿಯನ್ನು 30,956 ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಏಲಕ್ಕಿಯನ್ನು 12,389 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಯಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ರಬ್ಬರ್ ಮರಗಳನ್ನು 1914ರಲ್ಲೂ, ಹತ್ತಿ, ನೆಲಗಡಲೆ ಮತ್ತು ಚಹ ಬೆಳೆಯನ್ನು 1913ರಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. 1936-37ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಬೆಳೆಯ ಪ್ರದೇಶವು 56,960 ಹೆ.ಗಳಾಗಿದ್ದು ಬತ್ತ, ರಾಗಿ, ಕಾಫಿ, ಬಾಳೆ, ಚಹ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು, ಕಿತ್ತಳೆ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಮೆಣಸು, ದನಿಯ (ಕೊತ್ತಂಬರಿ), ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಹುರಳಿಕಾಯಿ ಮತ್ತು ಇತರ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 1870ರ ನಂತರ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದ ಹಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಡಿಮೆಯಾದುದೇ ಕಾರಣ. ಒಟ್ಟು ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರದೇಶವು 1963ರಲ್ಲಿ 94.8 ಸಾವಿರ ಹೆ.ಗಳಿದ್ದು 1989ರಲ್ಲಿ 1.79 ಲಕ್ಷ ಹೆ.ಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿತು.

1905ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಸರ್ಕಾರವು ಮೈಸೂರುಬರ್ಬರಿಸ ಕೃಷಿ ರಸಾಯನತಜ್ಞರ ಮತ್ತು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ (ಡೆಮಾನ್ಸ್ಟ್ರೇಶನ್)ಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು. ಪಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸ್ಥಳಗಳು-(ಆವರಣದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು ಎಕರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ) : ಮಡಿಕೇರಿ-1.4 ಹೆ (3½), ಮೂರ್ನಾಡು-0.8 ಹೆ. (2) ನಾಪೋಕ್ಲು-1.2 ಹೆ. (3), ವೀರರಾಜಪೇಟೆ-2 ಹೆ. (5) ಪ್ರೇಸರ್‌ಪೇಟೆ (ಕುಶಾಲನಗರ)-0.8 ಹೆ. (2), ಸೋಮನಾರಪೇಟೆ -0.8 ಹೆ. (2), ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪಲು-0.6 ಹೆ. (1½), ಸಿದ್ದಾಪುರ-0.8 ಹೆ. (2) ಮತ್ತು ಶನಿವಾರಸಂತೆ-0.4 ಹೆ. (1). ಈ ಪ್ರಾತ್ಯ

ಕ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರತೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ತಿಂಗಳಿಗೆ 8 ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕೂಲಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ನಿರ್ವಾಹಕನನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು.

1907 ರಲ್ಲಿ ಕೃಷಿರಾಸಾಯನ ತಜ್ಞನ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮೊದಲು ನಾಲ್ಕು, ನಂತರ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಮಂಚ್ಚಿ, ಸಿದ್ದಾಪುರ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿಯು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಫ್ತು ವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಅನೇಕ ಹೊಸ ಬೆಳೆಗಳ ತಳಿಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಲಾಭದಾಯಕವೆಂದು ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಎಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಅಮೇರಿಕದ ಹತ್ತಿ, ರಾಗಿ, ಉದ್ದು, ಹುರಳಿ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಮುಸುಕಿನಜೋಳ, ಜೋಳ, ಅಲೂಗಡ್ಡೆ, ಕಬ್ಬು, ಮರಗೆಣಸು, ಬತ್ತ, ಕಡಲೆಕಾಯಿ, ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣು, ಹಿಪ್ಪುನೇರಳೆ, ಹಸಿರೇಲೆ ಗೊಬ್ಬರದ ಸಸ್ಯಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಆಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಬೆಳೆಗಳು. ನಂತರ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲಾಯಿತು. ಸಿದ್ದಾಪುರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಿತ್ತಳೆಹಣ್ಣು ಕೊರೆಯುವ ಹುಳುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಯಿತು. ನಂತರ 1923 ರಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿನ ಬೆಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ 1925 ರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದಾಪುರ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಮತ್ತು 1926ರಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಲಾಯಿತು. ಸೂಕ್ತ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಆಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಂದಾಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರು. ಅದುದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವ ಬೇಡಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು 1926 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿ ಅದರ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ 1927 ನೇ ಆಗಸ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಾರ (ಡೆಮಾನ್ಸ್ಟ್ರೇಟರ್) ನನ್ನು ನೇಮಿಸಲು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿತು. ಆದರೆ ಪ್ರಕಾರ ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ನೌಕರನೊಬ್ಬನನ್ನು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿ, ನೆರೆಯ ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಗಿರುವ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಜನರಿಗೆ ಕೃಷಿ

ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು. ಯಾವುದೇ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಥವಾ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಅನುಮತಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ.

1927 ರಿಂದ 1937 ರವರೆಗೆ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯು ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿ ಹೀಗಿದೆ. ಸುಧಾರಿಸಿದ ನೆಗೆಲುಗಳ ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ, ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಗೆ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರದ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಅಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು, ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣಿನ ಕೊರೆಯುವ ಕೀಟದ ಹತೋಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳು, ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಿತೆ, ಜಿ.ಇ.ಬಿ. 24 ಬತ್ತದ ತಳಿಯ ಪರಿಚಯ, ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳ ಪರಿಚಯ, ಅಡಕೆ ಬೆಳೆಯ ಕೊರೆರೋಗಕ್ಕೆ ಔಷಧಿಯ ಪ್ರಯೋಗ (ಸಿಂಪಡಿಸುವುದು), ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಎಲೆಗಳ ಉದುರುಮಿಕೆ ತಡೆಯಲು ಔಷಧಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 1934 ರಲ್ಲಿ ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣಿನ ಬೆಳೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರದ ಪ್ರಮಾಣ, ಇತರ ಬೇಸಾಯ ವಿಧಾನಗಳು, ಕೀಟ ಮತ್ತು ರೋಗಗಳ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವ ಮತ್ತು ಕಸಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯೋಗ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೃಷಿ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಾರನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಯಿತು.

ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಂದರೆ ಏಪ್ರಿಲ್ 1937ರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಇಲಾಖೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯಾದದ್ದು. ಅದರಂತೆ ಕೃಷಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬ ಮತ್ತು 3 ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಾರನಿಗೆ 2 ಕೃಷಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಂತೆ ಒಟ್ಟು 6 ಕೃಷಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಾರನು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ 20ರಿಂದ 25 ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಅವನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜೇನುಸಾಕಣೆ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿ ರೈತರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು 1937 ರಲ್ಲಿ ಜೇನುಸಾಕಣೆ ತಜ್ಞನನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಜುಲೈ 1937 ರಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿಯಲ್ಲಿ 5-6ನೇ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಕೃಷಿ ಬೋಧನೆಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕಾಗಿ 1.6 ಹೆ (4ಎ) ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಒಣಭೂಮಿಯನ್ನು ಇತರ ಕೃಷಿ ಸಲಕರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ 1938 ರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದವು. ಒಂದನೆಯದು 1934 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕಿತ್ತಳೆ ತೋಟ ಮತ್ತು 1937 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಬತ್ತದ ಸಂಶೋಧನಾ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಅದರ ಕಿತ್ತಳೆ ತೋಟ 2.4 ಹೆ. (6 ಎಕರೆ) ಒಬ್ಬ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಬೆಳೆ ಬಂದಾಗ ಪ್ರಯೋಗದ ಫಲಿತಾಂಶಕ್ಕೆ ಕಾಯದೆ ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡಲು ಅನುಮತಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಫಲಪ್ರದವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಬತ್ತದ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವು ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಪಡೆದ 1.8 ಹೆ. (4½ ಎಕರೆ) ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದು ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಯ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು.

ಹುದಿಕೇರಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವು 2.8 ಹೆ. (7 ಎಕರೆ) ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪಲು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಾರನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಯ ವಿವಿಧ ತಳಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ನಾಪೋಕ್ಲ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಪಡೆದ 5.2 ಹೆ. (13 ಎಕರೆ) ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದು ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಯ ವಿವಿಧ ತಳಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ಅಳವಡಿಕೆ, ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರದ ಮತ್ತು ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಸುಧಾರಿಸಿದ ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳ ಬಳಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಅನಾಸಸ್, ಏಲಕ್ಕಿ, ಕಾಫಿ, ಬಾಳೆ, ಕಿತ್ತಳೆ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಮುತ್ತೂರು ಮೂಡಿ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ 1.4 ಹೆ. (3½ ಎಕರೆ) ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಐದು ಎಕರೆ ಒಣಭೂಮಿ ಲಭ್ಯವಿದ್ದಿತು. ನೆರೆಯ ಮೈಸೂರು, ಮಡ್ರಾಸ್ ಮತ್ತು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬತ್ತದ ತಳಿಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ದಳಲಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಭಾರತ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಬತ್ತದ ತಳಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಯಿತು.

ತಾದರೂ ಆ ಪ್ರಯೋಗ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶನಿವಾರಸಂತೆ ಮತ್ತು ಸೀತಾಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು 1938ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಶನಿವಾರ ಸಂತೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 2.8 ಹೆ. (7 ಎಕರೆ) ಜಮೀನು ಲಭ್ಯವಿದ್ದು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದ ಮೇರೆಗೆ ಖಾಸಗಿಯವ ರಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಬತ್ತದ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯಲು ಸುಧಾರಿತ ನೆನಿಲುಗಳ ಬಳಕೆ, ನಾಟಿ ಮಾಡುವ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕಡಿತ ಮಾಡುವುದು, ವಿವಿಧ ತಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರದ ಬಳಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯೋಗ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಸೀತಾಪುರ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಪಡೆದ 2.2 ಹೆ. (5½ ಎಕರೆ) ಒಣಭೂಮಿ ಲಭ್ಯವಿದ್ದು ಅನೇಕ ಬೆಳೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ರಾಗಿ, ಜೋಳ, ನೆಲ ಗಡಲೆ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಬದನೆ, ತಂಬಾಕು, ಸೋಯಾ ಅವರೆ, ಅಲೂಗಡ್ಡೆ, ಆನಾನಸ್ ಬೆಳೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿತು.

ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಪಡೆದ 1.6 ಹೆ. (4 ಎಕರೆ) ಗದ್ದೆ ಲಭ್ಯವಿದ್ದು ವಿವಿಧ ಬತ್ತದ ತಳಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ಅಳವಡಿಕೆ, ವಿವಿಧ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೊಬ್ಬರದ ಬಳಕೆ, ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಿತ ನೆನಿಲುಗಳ ಬಳಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಇದೇ ರೀತಿ ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ, ನಾಪೋಕ್ಲು ಮತ್ತು ಸೋಮನಾರಪೇಟೆ ಉನ್ನತ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ನಾಪೋಕ್ಲು ವಿನ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ತೋಟವನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಶುಂಠಿ, ಅರಿಶಿನ, ಸೋಯಾಅವರೆ, ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಅನೇಕ ತರಕಾರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಜೇನು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೋಳಿಸಾಕಣೆ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು.

ಬೆಂಗಳೂರು ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ 1965 ರಿಂದ ಮಡಿಕೇರಿ ಮತ್ತು ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಅವು ಸೂಕ್ತವಾದ ಬತ್ತದ ತಳಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಕಾಫಿ ಮಂಡಳಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ 1946ರಿಂದ ಚಿಟ್ಟಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಸಂಶೋಧನಾ

ಉಪಕೇಂದ್ರ, ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಮಂಡಳಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ 1972 ರಿಂದ ಚಿಟ್ಟಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಗೋಣಿ ಕೊಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಯತೋಟಗಾರಿಕೆ ಪ್ರಯೋಗ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಬಾರ ಮಂಡಳಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ 1974 ರಿಂದ ಅಪ್ಪಗಳದಲ್ಲಿ ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಕಿತ್ತಳೆ ಮುಂತಾದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ಮಡಿಕೇರಿ

ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ, ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವ ಬೆಂಕಿರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಬತ್ತದ ತಳಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು 1951 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಕೇಂದ್ರದ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಏಳು ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಷ್ಟಿದ್ದು ನೀರಾವರಿಯಾಗುವ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 3.5 ಹೆ. ಗಳಷ್ಟಿದೆ. ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ 1951 ರಲ್ಲಿ ಬೀಜೋತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ಈ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು 1965 ರಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲಾಯಿತು. 1969 ರಿಂದೀಚೆಗೆ ಬತ್ತದ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೆಂಕಿರೋಗ ನಿರೋಧಕ ತಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬಹುಪಾಲು ಸಂಶೋಧನೆ ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗುಡ್ಡಗಾಡು ವಲಯಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ತಳಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇಂಟಾನ್ ಬತ್ತದ ತಳಿಯನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಗಳಾದ ಕೆ.ಬಿ. 356, ಎಂ.ಬಿ. 319, ಬಿ.ಕೆ.ಬಿ ಮತ್ತು ಜೀರಿಗೆ ಸಣ್ಣ (ಸಿ. 436) ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವ ತಳಿಗಳಾದ ಐ.ಆರ್. 8, ಜಯ, ಜಗನ್ನಾಥ್, ಐ. ಆರ್. 5 ಮತ್ತು ಪಂಕಜ ತಳಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಬಳಿಕ ಇಂಟಾನ್ ತಳಿಯು ಬಹಳ ಸೂಕ್ತ ತಳಿ ಎಂದು ಗುರುತಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟು 1974 ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ತಳಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಸಮಿತಿಯ ಮುಖಾಂತರ ಬೆಂಕಿರೋಗ ನಿರೋಧಕ ತಳಿಯೆಂದು ಗುಡ್ಡಗಾಡು ವಲಯಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಈ ತಳಿಯೂ ಸಹ ಬೆಂಕಿರೋಗದ ಹಾವಳಿಗೆ 1982 ರ ನಂತರ ತುತ್ತಾಗತೊಡಗಿತು. ಬೇರೆ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಐ.ಇ.ಟಿ. 7191 ಮತ್ತು ಐ.ಆರ್. 10781-75-3-2 ತಳಿಗಳು ಮಡಿಕೇರಿ ಮತ್ತು ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ಕೇಂದ್ರ

ಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿ ಬೆಂಕಿರೋಗ ನಿರೋಧಕ ತಳಿಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಐ.ಇ.ಬಿ. 7191ನ್ನು 1987 ರಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ವಲಯಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಗಿರೆ ಎಂಬ ಏಲಕ್ಕಿ ತಳಿಯ ನರ್ಸರಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸಕ್ತ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ವಲಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವ ಬೆಂಕಿರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಬತ್ತದ ತಳಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ

ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ವಲಯಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವ ಬೆಂಕಿರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಬತ್ತದ ತಳಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಬೆಂಕಿರೋಗ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಸೂಕ್ತ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಸಿಂಪಡಿ

ಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಬೆಂಕಿರೋಗವನ್ನು ಹತ್ತೊಟಿ ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಬತ್ತ ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯ ಘಟಕವು ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಯೋಜನೆಯ ಘಟಕವು ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿದ್ದು ಪಶುವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರದ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 23 ಹೆ. ಗಳಷ್ಟಿದ್ದು ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಪ್ರಸಕ್ತ ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಬತ್ತ, ತೆಂಗು, ಸಪೋಟಿ, ಮಾವು ಮತ್ತು ಮೆಣಸು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಂದಿ ಘಟಕವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತರಣಾ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯವರಿಗೆ ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಭೂಮಿಯ ಬಳಕೆ

1981ನೇ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮತ್ತು ಸಾಗುವಳಿದಾರರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ವಿವರ	ಮಡಿಕೇರಿ	ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ	ವೀರರಾಜಪೇಟೆ	ಒಟ್ಟು
1. ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಚ.ಕಿ.ಮೀ)	1,449	999	1,646	4,102
2. ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ	1,17,726	1,63,832	1,80,330	4,61,888
3. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ	93,002	1,38,327	1,58,896	3,90,225
4. ಒಟ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸಗಾರರು	49,373	71,622	87,705	2,08,700
5. ಒಟ್ಟು ಸಾಗುವಳಿದಾರರು	13,741	16,396	18,506	48,643
6. ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು	6,754	7,162	19,108	33,024
7. ಸಹ ಕೆಲಸಗಾರರು	4,892	2,827	1,928	9,647
8. ಒಟ್ಟು ಸಾಗುವಳಿಯಾದ ಜಮೀನು (ಹೆ) (1987-88)	40,203	45,176	59,419	1,44,798
9. ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಮತ್ತು ಸಾಗುವಳಿದಾರರ ತಲಾ ಜಮೀನು(ಹೆ)	1.96	1.96	1.82	1.89

1991ನೇ ಜನಗಣತಿಯ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲಸಗಾರರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ (ಒಟ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸಗಾರರ ಶೇಕಡಾವಾರು).

ವಿವರ	ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶ		ಒಟ್ಟು (ನಗರ + ಗ್ರಾಮೀಣ)			
	ಪುರುಷರು	ಸ್ತ್ರೀಯರು	ಒಟ್ಟು	ಪುರುಷರು	ಸ್ತ್ರೀಯರು	ಒಟ್ಟು
ಸಾಗುವಳಿದಾರರು						
1981	25.92	29.16	19.76	23.31	25.59	18.61
1991	22.59	25.40	17.90	20.07	21.96	16.62
ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು						
1981	17.64	15.75	21.22	15.82	13.74	20.12
1991	16.88	15.14	19.78	15.18	13.22	18.75
ಗೃಹ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಕೆಲಸಗಾರರು						
1981	0.89	1.06	0.56	0.99	1.17	0.62
1991	0.88	0.98	0.72	0.93	1.02	0.77
ಇತರ ಕೆಲಸಗಾರರು (ತೋಟದ ಕಾರ್ಮಿಕರೂ ಸೇರಿ)						
1981	55.55	54.03	58.46	59.86	59.50	60.65
1991	59.65	58.48	61.60	63.82	63.80	63.86

ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ 1991 ರಲ್ಲಿ 2,17,708 ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸಗಾರರಿದ್ದು, ಇವರಲ್ಲಿ 1,89,742 ಜನರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. 2,17,708 ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲಿ 1,40,703 ಜನರು ಪುರುಷರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಜನಗಣತಿಯ ವರದಿಯಂತೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ 183 ದಿನಗಳು ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸಗಾರರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇತರ ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ, ಅರಣ್ಯ, ಪ್ಲಾಂಟೇಷನ್, ರಸ್ತೆ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಸಾಗಣೆ, ಸಂಗ್ರಹ ಮುಂತಾದ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು

ಯುವವರು ಸೇರಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಗುವಳಿದಾರರು ಅವರ ಸ್ವಂತ ಅಥವಾ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಪಡೆದ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ವೇತನ ಪಡೆದು ಬೇರೆಯವರ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ 1981ರ ಒಟ್ಟು ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಶೇ. 39.13 ಇದ್ದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಖ್ಯೆ 65.03ರಷ್ಟು ಇತ್ತು. ತೋಟಗಳ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸದೆ ಇದ್ದು ದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಈ ರೀತಿ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂ ಬಳಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಶಕಗಳ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಕ್ರ.ಸಂ.	ವಿವರ	1970-71	1980-81	1986-87	1990-91
1.	ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಶೇಕಡಾವಾರು ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ಪ್ರದೇಶ	33.58	34.47	36.36	36.69
2.	ನಿವ್ವಳ ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾವಾರು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಾರಿ ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ಪ್ರದೇಶ	2.4	2.37	3.10	1.95
3.	ಸಾಗುವಳಿದಾರರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ತಲಾವಾರು ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ನಿವ್ವಳ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆ)	3.47	2.91	4.52	3.11
4.	ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ನಿವ್ವಳ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿಯಾದ ಶೇಕಡಾವಾರು ನಿವ್ವಳ ಪ್ರದೇಶ	7.72	2.30	2.97	2.83
5.	ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ಒಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿಯಾದ ಶೇಕಡಾವಾರು ಒಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ	7.52	2.40	3.63	3.90

ನಾರ್ಷಿಕ ಋತು ಮತ್ತು ಬೆಳೆ ವರದಿ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಮಿಯ ಬಳಕೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು (1955-56 ರಿಂದ 1990-91ನೇಯ ಸಾಲಿನವರೆಗೆ) 233-234 ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳು

1980-81ರ ಕೃಷಿ ಗಣತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಶೇ. ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಾನ. 1955-56, 1970-71, 1976-ಒಂದರಷ್ಟು ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ರಾಜ್ಯದ 77, 1980-81 ಮತ್ತು 1985-86ರ ಕೃಷಿ ಗಣತಿಯ ಶೇಕಡಾವಾರು ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯದು ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದೆ.

ವರ್ಷ	ಭೂ ಮಾಲೀಕರ ಸಂಖ್ಯೆ	ರಾಜ್ಯದ ಶೇ. ಭಾಗ	ಭೂ ಪ್ರದೇಶದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ(ಹೆ)	ರಾಜ್ಯದ ಶೇ. ಭಾಗ	ಸರಾಸರಿ ಹಿಡುವಳಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಹೆ) (ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ)
1955-56	51,510	2.08	1,27,170	1.17	2.47
1970-71	36,786	1.04	1,36,258	1.20	3.70
1976-77	40,467	1.06	1,46,683	1.29	3.68
1980-81	42,864	1.00	1,73,982	1.48	4.05
1985-86	55,212	1.10	1,79,916	1.50	3.25

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಋತು ಮತ್ತು ಬೆಳೆ ವರದಿ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಮಿಯ ಬಳಕೆಯ ವಿವರಗಳು

ಅಂಕಗಳು 000 ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ನಲ್ಲಿ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ವಿವರ	1955-56	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1977-78	1984-85
1.	ಒಟ್ಟು ಭೂಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ							
	ಅ) ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕಾರ	410.8	409.4	409.4	410.8	410.8	410.8	410.2
	ಆ) ಗ್ರಾಮೀಣ ದಾಖಲೆಯ ಪ್ರಕಾರ	411.4	409.4	409.4	410.8	410.8	410.8	401.8
2.	ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ	133.8	135.6	135.7	135.7	135.7	135.6	134.7
3.	ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಜಮೀನು							
	ಅ) ಬಂಜರು ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ	31.0	31.0	32.2	32.2	32.2	32.2	31.0
	ಆ) ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶ	23.6	19.9	18.3	20.4	22.2	24.2	23.7
4.	ಬೀಳುಭೂಮಿ ಒಟ್ಟು ಇತರ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಜಮೀನು							
	ಅ) ಖಾಯಂ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಮತ್ತು ಮೇವಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಪ್ರದೇಶ (ಗೋಮಾಳ)	26.8	31.2	28.2	29.3	18.9	18.9	18.4
	ಆ) ಬಿತ್ತನೆ ಯಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿಲ್ಲದ ವಿವಿಧ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ತೋಪುಗಳಿರುವ ಜಮೀನು	47.6	37.1	37.3	39.8	39.7	39.7	39.5
	ಇ) ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬಂಜರು ಬೀಳುಭೂಮಿ	60.8	51.4	47.1	38.0	21.8	20.8	14.8
5.	ಬೀಳುಭೂಮಿ							
	ಅ) ಚಾಲ್ತಿ ಸಾಗುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಬೀಳುಭೂಮಿ	0.5	0.4	1.4	3.1	0.7	0.6	2.0
	ಆ) ಇತರೆ ಬೀಳುಭೂಮಿ	6.6	5.7	2.9	2.3	6.8	34.1	1.2
6.	ಬಿತ್ತನೆ ಯಾಗಿರುವ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಪ್ರದೇಶ	80.7	97.2	106.4	110.0	132.0	132.0	145.5
7.	ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವರಿ ಬೆಳೆಯಾದ ಪ್ರದೇಶ	0	0.7	0.6	12.5	5.6	5.5	2.8

ಆಧಾರ : Trends in Land Utilisation in Karnataka (1955-56 — 1970-71), DES.

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಮತ್ತು ಬಹುಮತ್ತು ಬೆಳೆ ವರದಿ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಮಿಯ ಬಳಕೆಯ ವಿವರಗಳು

ಅಂಕಗಳು 000 ಹೆಕ್ಟಾರ್‌ನಲ್ಲಿ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ವಿಸರ	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	1990-91		
		ಮೂಲಕೇರಿ ತಾ	ಮೂಲಕೇರಿ ತಾ	ಮೂಲಕೇರಿ ತಾ	ಮೂಲಕೇರಿ ತಾ	ಸೋಮನಾರ ತಾ	ವೀರರಾಜ ತಾ	
1.	ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	410.2	410.2	410.2	410.2	1.45	1.65	410.2
ಅ)	ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕಾರ	410.8	410.8	410.8	410.8	1.45	1.66	410.7
ಆ)	ಗ್ರಾಮದ ದಾಖಲೆಯ ಪ್ರಕಾರ	134.7	134.7	134.7	134.7	47.6	66.3	134.6
2.	ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ							
3.	ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಜಮೀನು							
ಅ)	ಬಂಜರು ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದು	31.0	31.0	31.0	31.0	13.6	8.9	8.5
ಆ)	ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶ	23.7	23.7	23.7	23.7	4.4	16.1	3.2
4.	ಬೀಳುಭೂಮಿ ಬಿಟ್ಟು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಇತರ ಜಮೀನು							
ಅ)	ಖಾಯಂ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಮತ್ತು ಮೇವಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಪ್ರದೇಶ (ಗೋಮಾಳ)	17.8	17.8	17.8	17.8	4.2	3.1	10.5
ಆ)	ಬಿತ್ತನೆಯಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿಲ್ಲದ ವಿವಿಧ ವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ತೋಪುಗಳಿರುವ ಜಮೀನು	39.2	37.9	37.9	37.9	22.8	2.7	12.9
ಇ)	ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬಂಜರು	14.2	12.1	12.1	11.9	10.1	0.9	11.9
5.	ಬೀಳುಭೂಮಿ							
ಅ)	ಚಾಲ್ತಿ ಸಾಗುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಬೀಳುಭೂಮಿ	1.6	3.2	11.4	4.0	1.4	2.8	0.2
ಆ)	ಇತರ ಬೀಳುಭೂಮಿ	1.6	1.0	1.4	1.3	0.9	0.1	0.3
6.	ಬಿತ್ತನೆಯಾಗಿರುವ ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರದೇಶ	147.6	149.4	140.8	148.2	40.7	43.8	63.7
7.	ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಾರಿ ಬೆಳೆಯಾದ ಪ್ರದೇಶ	3.5	4.6	4.0	2.9	0.3	2.5	0.1

ಮೂಲ - ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಖ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಣಾಧಿಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಕೊಡಗು.

ನರ್ವೆ - ಜೂನ್ 30 ಕ್ಕೆ ಕೊನೆ.

ಕೆ. ವಿ. ಜಿ. 3

1980-81ರಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭೂ ಮಾಲಿಕರ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಶೇ. 98.64 ರಷ್ಟಿದ್ದು, ಜಂಟಿ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಶೇ. 0.82 ಮತ್ತು 0.54 ಅಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳ ಭೂಪ್ರದೇಶ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶೇ. 94.32, ಶೇ. 2.00 ಮತ್ತು ಶೇ. 3.68 ಅಗಿತ್ತು. 1985-86ರಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 55 ಸಾವಿರ (ಶೇ. 99) ಮತ್ತು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 174 (ಶೇ. 96.5) ಸಾವಿರ ಹೆ. ಅಗಿತ್ತು. ಜಂಟಿ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಶೇ. 0.5 ಮತ್ತು 0.4 ಮಾತ್ರ ಅಗಿದ್ದು ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಶೇ. 0.37 ಮತ್ತು ಶೇ. 2.4 ಅಗಿತ್ತು. ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸರಾಸರಿ ಹಿಡುವಳಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 1955-56ರ ವರ್ಷವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಗಣತಿಗಳಲ್ಲೂ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. 1985-86 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಕೃಷಿ ಗಣತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಮತ್ತು ಭೂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಪರಿಮಿತಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

1955-56ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಹಿಡುವಳಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 2.47 ಹೆ.ಗಳಾಗಿದ್ದು 1980-81ರಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಹಿಡುವಳಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 4.05 ಹೆ.ಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿತು. 1985-86ನೇ ಕೃಷಿ ಗಣತಿಯಂತೆ ಭೂ ಮಾಲಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ಸರಾಸರಿ ಹಿಡುವಳಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 3.25 ಹೆ.ಗಳಿಗೆ ಇಳಿಯಿತು. 1976-77ನೇ ಕೃಷಿ ಗಣತಿಯಂತೆ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 9,244 ಸಣ್ಣ ರೈತರು (1.2 ಹೆ.) ಮತ್ತು 12,712 ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಟ್ಟು 12,215 ಹೆ. ಮತ್ತು 6,441 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದ ಭೂಮಾಲಿಕತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು.

ಮಣ್ಣು

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪುಗೋಡು ಮಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತು ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ (ಲ್ಯಾಟರೈಟ್) ಮಣ್ಣುಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಕೆಂಪುಗೋಡು ಮಣ್ಣುಗಳು ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳು ಹಾಗೂ ಏರು ತಗ್ಗಿರುವ ಗ್ರಾನೈಟ್ ಕಲ್ಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಗ್ರಾನೈಟ್ ನೈಸ್ ಶಿಲೆ ಮತ್ತು ಪದರುಕಲ್ಲು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು

ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಆರೆ ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದನ್ನು (1) ಎತ್ತರದ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳು, (2) ಏರು ತಗ್ಗಿರುವ ಮಧ್ಯಮ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹಾಗೂ (3) ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೂರು ಪಂಗಡಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಎತ್ತರದ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶದ ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪರಿವರ್ತಕ ಬೆಟ್ಟಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಕಡಿಮಾದ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಮಣ್ಣಿರುವ ಭೂ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಂಡೆಗಳು ಮೇಲಿದ್ದಿರುವುದು ಮತ್ತು ನೊರಜು ಕಲ್ಲಿನಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಮಣ್ಣು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸಾಧಾರಣ ಅಳದವರೆಗೂ ಇದ್ದು ಉಳಿದ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಳದವರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ನೊರಜುಕಲ್ಲು, ನೊರಜು ಮಿಶ್ರಿತ ಗೋಡಿನಿಂದ, ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಗೋಡಿನವರೆಗೆ ಇರುವ ಮಣ್ಣುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ರಾಗಿ, ನೆಲಗಡಲೆ ಮತ್ತು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು. ಅರೆಮಲೆನಾಡಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಕಾಡು ಮರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಏರು ತಗ್ಗಿರುವ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮರಳು ಅಚ್ಚುಕಂದು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಅಚ್ಚುಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದವರೆಗೆ ಇದ್ದು ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಗೋಡಿನಿಂದ ಜೇಡಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಗೋಡು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ತಳ ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಡು, ಜೇಡಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಗೋಡು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಕಡೆ ನೊರಜುಗಲ್ಲು ಮಿಶ್ರಿತ ಮರಳುಗೋಡು ಮುಂತಾದ ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಮಣ್ಣಿಗೆ ನೀರು ಬಸಿಯುವ ಗುಣವಿದೆ. ತೆಂಗು, ಕಾಫಿ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಕಿತ್ತಳೆ ಮತ್ತು ಗೋಡಂಬಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಅರೆಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೂ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ನೀರಾವರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಗಿ, ಬತ್ತ ಮತ್ತು ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶದ ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಇಳಿಜಾರಿರುವ ಹಾಗೂ ಸಮತಟ್ಟಾಗಿರುವ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಮಣ್ಣುಗಳು ಬಹು ಅಳದವರೆಗೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿದ್ದು, ಕಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಕಂದು, ಕಂದು ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು ಹಾಗೂ ಬೂದಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಮೇಲ್ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಗೋಡು ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಕೆಳಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಜೇಡಿ ಅಂಶವಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅರೆಮಲೆನಾಡಿನ ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬತ್ತ, ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ ಮತ್ತು ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ನೀರಾವರಿಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ತರಕಾರಿಗಳು, ಬಾಳೆ ಮತ್ತು ಅಡಿಕೆ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ.

1985-86 ನೇ ಕೃಷಿ ಗಣತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಪರಿಮಿತಿಯ ವಿವರಗಳು.

ಭೂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಪರಿಮಿತಿ (ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ)	ಭೂಮಾಲೀಕರ ಸಂಖ್ಯೆ		ಶೇಕಡಾವಾರು ವ್ಯತ್ಯಾಸ		ಒಟ್ಟು ಭೂಪ್ರದೇಶ (ಹೆ)		ಶೇಕಡಾವಾರು ವ್ಯತ್ಯಾಸ		ಸರಾಸರಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	
	1980-81	1985-86	1980-81	1985-86	1980-81	1985-86	1980-81	1985-86	80-81	85-86
1.00 ಹೆ. ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ										
(ಅತಿ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು)	11,388	19,075	67.50	6,015	8,529	41.79	0.52	0.44		
1.00 - 2.00	9,630	11,588	20.33	13,791	16,558	20.06	1.43	1.42		
(ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು)										
2.00 - 4.00	9,670	11,739	21.39	27,422	33,050	20.52	2.83	2.81		
(ಅರೆ ಮಧ್ಯಮ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು)										
4.00 - 10.00	8,708	9,681	11.17	53,230	57,985	8.93	6.11	5.98		
(ಮಧ್ಯಮ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು)										
10 ಹೆ. ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು	3,468	3,191	-7.98	73,524	63,794	-13.23	21.20	19.99		
(ದೊಡ್ಡ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು)										
ಒಟ್ಟು	42,864	55,274	28.95	1,73,982	1,79,916	3.41	4.05	3.25		

(ವಿವರಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಯ 8 ನೋಡಿ)

ಕೃಷಿ
ವಿಸ್ತೀರ್ಣ
ಗಣತಿಯ
ನಿರೀಕ್ಷೆ

ನೈಸ್ ಶಿಲೆ ಕಂಡುಬರುವ ಏರುತ್ತಗ್ಗ ರುವ, ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳು ಹಾಗೂ ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣುಗಳು ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಮಣ್ಣು ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಹಾಗೂ ಅರೆಮಲೆ ನಾಡಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಣ್ಣು ಬಹಳ ಆಳದವರೆವಿಗೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹಳದಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪಿನಿಂದ ಕಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದವರೆವಿಗೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಬತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ತೆಂಗು, ಬಾಳೆ, ಅಡಿಕೆ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಗೋಡಂಬಿ, ಮೆಣಸು, ಕಾಫಿ, ಟೀ (ಚಹ) ಮತ್ತು ಕಿತ್ತಳೆ ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಣ್ಣು ಹೆಚ್ಚಿನಂತ ಹಳಿ ಮಣ್ಣು. ಮಣ್ಣಿನ ರಸಸಾರವು 3.5 ರಿಂದ 6.5ರವರೆಗೆ ಇರುವುದು. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸಾರಜನಕ ಅಂಶವು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು, ರಂಜಕದ ಅಂಶವು ಕಡಿಮೆ ಹಾಗೂ ಪೊಟ್ಯಾಷ್ ಪ್ರಮಾಣವು ಮಧ್ಯಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ನಮೂನೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಪ್ಪು ನಮೂನೆಯಾಗಿದ್ದು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರಿನಿಂದ ಅನ್ಯತನಾದ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಉಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ತಿಳಿಕಂದು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಲೋಮಿ ಹಾಗೂ ಕ್ಲೆ ಲೋಮಿ (ಜೇಡಿಮಣ್ಣು) ನಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸಶಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಕಲ್ಲು ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿದ್ದು ಸುಣ್ಣದ ಕೊರೆತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಣ್ಣಿನ ರಚನೆಯು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಹಂಚಿಕೆ, ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣ, ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ ಇರುವ ಎತ್ತರ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಲಕ್ಷಣ, ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಇವುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಕೃಷಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ಮಳೆ ಮುಂಗಾರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಈ ವಲಯದ ಬಹುಭಾಗ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 800-900 ಮೀ.ಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದು ಉಳಿದ ಪ್ರದೇಶ 450 ರಿಂದ 800 ಮೀ.ಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಜೇಡಿಗೋಡಿನ ಮಣ್ಣು ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಮುಂಗಾರು ಮಳೆ ಪ್ರದೇಶವೆನ್ನಬಹುದು. ಬತ್ತ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಕಾಫಿ, ಚಹ, ಕಿತ್ತಳೆ ಪ್ರಧಾನ ಬೆಳೆಗಳು.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 1,51,007 ಹೆ. (1988-89) ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ, 73,590 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಹಾರ

ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗಿದ್ದು ಇದು ಒಟ್ಟು ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಶೇ. 48.7ರಷ್ಟಾಗಿದೆ. ಆಹಾರೇತರ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಕಾಫಿ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಕರಿಮೆಣಸು ಮತ್ತು ಇತರ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು 77,487 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಒಟ್ಟು ಬೆಳೆಯಾದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಶೇ. 51.3ರಷ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ಅಹಾರ ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 73,590 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ 47,819 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಗಳು, 746 ಹೆ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು, 13,848 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆ, 1,265 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಕರಿಮೆಣಸು, 5,112 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತಳೆ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಇತರೆ ಹಣ್ಣು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅಹಾರ ಬೆಳೆಯಾದ ಬತ್ತದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 44,298 ಹೆ.ಗಳಾಗಿದ್ದು ಇವರ ಅಂದಾಜು ಉತ್ಪಾದನೆ 1,10,169 ಟನ್‌ಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 2,483 ಹೆ.ಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಉತ್ಪಾದನೆ 2,238 ಟನ್‌ಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 1,038 ಹೆ.ಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಅಂದಾಜು ಉತ್ಪಾದನೆ 2,658 ಟನ್‌ಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು 556 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ 525 ಹೆ.ಗಳಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲಗಡಲೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ. 1955-56 ರಿಂದ 1989-90ರವರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಉತ್ಪನ್ನ ಮತ್ತು ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. 1988-89ರ ತಾಲೂಕು ವಾರು ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇವಲ್ಲದೆ, 1990-91ರಲ್ಲಿ 73,000 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಹಾರದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗಿದ್ದು ಈ ಪೈಕಿ ಬತ್ತ 45, 269 ಹೆ., ರಾಗಿ 1,369 ಹೆ.ಹಾಗೂ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು (ಕಡಲೆ, ಉದ್ದು, ಹುರುಳಿ, ಅಲಸಂದೆ) 966 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಯಿತು.

(ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ವಿವರವಾದ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಪುಟ 238 - 239 ನೋಡಿ).

ಬತ್ತ

ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಯು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಹಾರ ಧಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬತ್ತವು ಸ್ಥಳೀಯ ಬಳಕೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವರಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕಿರು ಜಿಲ್ಲೆಯು ಬತ್ತದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ 1980-81 ರಲ್ಲಿ ಎಂಟನೇಯ ಸ್ಥಾನ

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ

ಕ್ರ. ಸಂ.	ವರ್ಷ ಬೆಳೆಗಳ ಹೆಸರು	ವಿವರ	ಘಟಕ	1955-56	60-61	76-77
1.	ಬತ್ತ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೆಕ್ಟೇರ್		38,612	44,681	47,851
		ಉತ್ಪನ್ನ ಟನ್		61,950	1,00,162	88,463
2.	ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ	ವಿ	ಹೆ	—	—	402
		ಉ	ಟ	—	—	1,059
3.	ರಾಗಿ	ವಿ	ಹೆ	2,043	2,454	4,865
		ಉ	ಟ	2,078	502	3,821
4.	ಒಟ್ಟು ಏಕದಳ ಬೆಳೆಗಳು	ವಿ	ಹೆ	40,655	47,035	53,405
		ಉ	ಟ	64,028	1,00,664	94,710
5.	ಕಡಲೆ	ವಿ	ಹೆ	654	495	46
		ಉ	ಟ	204	81	10
6.	ಇತರ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯ	ವಿ	ಹೆ	—	—	3,958
		ಉ	ಟ	—	—	718
7.	ಒಟ್ಟು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯ	ವಿ	ಹೆ	654	494	4,004
		ಉ	ಟ	204	81	728
8.	ಒಟ್ಟು ಅಹಾರ ಧಾನ್ಯ	ವಿ	ಹೆ	41,309	47,529	57,409
		ಉ	ಟ	64,232	1,00,745	95,438
9.	ನೆಲಗಡಲೆ	ವಿ	ಹೆ	2	—	448
		ಉ	ಟ	1	—	326
10.	ಇತರ ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳು	ವಿ	ಹೆ	—	—	33
		ಉ	ಟ	—	—	12
11.	ಒಟ್ಟು ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳು	ವಿ	ಹೆ	2	—	481
		ಉ	ಟ	1	—	338
12.	ತಂಬಾಕು	ವಿ	ಹೆ	3	2	55
		ಉ	ಟ	1	2	20
13.	ಕಬ್ಬು	ವಿ	ಹೆ	—	—	15
		ಉ	ಟ	—	—	1,055
14.	ಹತ್ತಿ	ವಿ	ಹೆ	1	2	207
		ಉ	ಟ	—	1	307

ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನ (1955-56ರಿಂದ 1989-90ರವರೆಗೆ)

85-86	87-88	88-89	88-89			89-90
			ಮಡಿಕೇರಿ ತಾ	ಸೋಮನಾರ ಪೇಟೆ ತಾ	ವೀರರಾಜ ಪೇಟೆ ತಾ	
43,107	35,339	44,298	10,061	11,845	22,392	45,565
1,00,606	60,673	73,489	—	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ	—	98,217
694	975	1,038	—	1,030	8	999
1,913	570	2,658	—	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ	—	3,727
2,280	2,059	2,483	—	2,479	4	1,210
2,487	1,964	2,289	—	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ	—	1,426
46,531	38,375	47,819	10,061	15,354	22,404	47,756
1,05,006	63,208	78,085	—	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ	—	1,03,570
90	124	—	—	—	—	4
48	49	—	—	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ	—	2
2,024	2,433	746	—	727	19	693
526	629	132	—	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ	—	97
2,114	2,457	746	—	727	19	697
464	678	132	—	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ	—	99
50,181	40,876	48,565	10,061	16,081	22,423	48,453
99,332	60,886	78,217	—	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ	—	1,03,669
1,112	915	525	—	525	—	97
1,574	2,117	1,056	—	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ	—	176
127	623	31	—	31	—	78
—	199	21	—	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ	—	738
1,239	1,538	556	—	556	—	175
3,603	2,316	1,077	—	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ	—	914
257	190	55	—	55	—	—
136	68	30	—	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ	—	—
2	4	8	—	8	—	8
205	—	—	—	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ	—	859
—	—	14	—	14	—	12
—	—	26	—	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ	—	27

ವರ್ಷ : ಜೂನ್ 30ಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯಾಗುವ ವರ್ಷ

ಮೂಲ : ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಖ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಕೊಡಗು.

ಹೊಂದಿದ್ದು 1989-90ರಲ್ಲೂ ಅದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಣಿವೆಗಳ ತಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬತ್ತವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆಯ ಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೇರಳದ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ರಫ್ತು ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬತ್ತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಯ ಸಮೃದ್ಧಿ ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂದರೆ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸವಲತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಬತ್ತದ ಕೆಲ ಭಾಗವನ್ನು ತೆನೆಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಮತ್ತು ದಾಸ್ತಾನು ಮಾಡುವ ತೊಂದರೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಹಾಗೆಯೇ ಎಸೆದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಐ. ಮಾ. ಮುತ್ತಣ್ಣ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಕಣಿವೆಯ ಎತ್ತರದ ಸೊಪ್ಪಿನ ಬೆಟ್ಟದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಘಟಕವಾಗಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಗೆ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪಕ್ಕದ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶವು ತೆರಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿಗಾಗಿ, ಉರುವಲು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಾಗಿ ಮರ ಬೆಳೆಸಲು ಮತ್ತು ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಹಸಿರೆಲೆ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗದ್ದೆಯ ಬೆಳೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ, ಕಬ್ಬು, ಅಡಿಕೆ ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾರಿತ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಬಹುಬೇಗ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳು ತುಂಬಾ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುಗಿದ್ದು, ನಾಟಿಯನ್ನು ತುಂಬಾ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರದ ಜೊತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಹಸಿರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಬತ್ತದ ಸರಾಸರಿ ಇಳುವರಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿವೆ. ವೀರರಾಜಪೇಟೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಅಗಲವಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಗಳಷ್ಟು ಉದ್ದವಿರುತ್ತವೆ. ಕಿರಿದಾದ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿಜಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ ಅಂತಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗದ್ದೆಯ ಉಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಗದ್ದೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಫಲವತ್ತಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕಣಿವೆಗಳ ಕೆಳಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಹೊಳೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಿಶಾಲವಾದ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಬಯಲು ಗದ್ದೆಗಳೆಂದೂ ಮತ್ತು ಕಣಿವೆಗಳ ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿರುವ ಮತ್ತು ಮಳೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಿ ಗದ್ದೆಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

1834ರಲ್ಲಿ 15,212 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ 1870ರಲ್ಲಿ 26,750 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ, 1913ರಲ್ಲಿ 39,142 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ 1937-38ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 34,000 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. 1937-38ರಲ್ಲಿ ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಶೇ. 52ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಆ ವರ್ಷ ಅದರ ವಾರ್ಷಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಯು 53,000 ಟನ್‌ಗಳಾಗಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊರಗೆ ರಫ್ತು ಮಾಡಲು ಸ್ಥಳೀಯ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ 21,000 ಟನ್‌ಗಳಷ್ಟು ಬತ್ತ ಲಭ್ಯವಿದ್ದಿತು. ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೂ ಅದು ಕುಗ್ಗಲು ಅದ ಕಾರಣಗಳೆಂದರೆ ಮಳೆ ಕಡಿಮೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದು, ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಇದ್ದ ಅನನುಕೂಲಗಳು, ಮಲೇರಿಯಾ ಮತ್ತು ಇತರ ರೋಗಗಳಿಂದ ಜನರು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ತೆರವು ಮಾಡಿ ಬೇರೆಡೆಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಯಾದ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಹರಿಸುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ ಅಗಿರುತ್ತವೆ. 1990-91ನೇಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 45,269 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಬತ್ತದ ತಳಿಗಳು ಬೇರೆಡೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದವು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಬೊಲ್ಯ ಬತ್ತದ ತಳಿಯು ಬೆಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಉಪ-ತಳಿಗಳು ಕಿರಿಬೊಲ್ಯ, ಕಿಗ್ಗಿ ಬೊಲ್ಯ ಮತ್ತು ಮನೂ ಬೊಲ್ಯ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಈ ತಳಿಗಳ ಬತ್ತ ಮಧ್ಯಮ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿದ್ದು ಅಕ್ಕಿ ಬಿಳಿಯದಾಗಿತ್ತು. ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ನೇರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಇಳುವರಿ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಎಕರೆ ಬೆಳೆಯಿಂದ 2000 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಬತ್ತದ ಇಳುವರಿ ಬಂದ ವರದಿಗಳಿವೆ. ಈ ತಳಿಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಗಳು ಸಂಪಾಜೆ ಹೋಬಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯ ಇರುವೆಡೆ ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಜೀರಿಗೆ ಸಾಂಬಾ, ಜಿ.ಇ.ಬಿ. 24 ಮತ್ತು ಕೊಯಮತ್ತೂರು ಸಣ್ಣ ಎಂಬ ಉತ್ತಮ ತಳಿಗಳು ಕೊಡ ಸಾಗುವಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಶಿಫಾರಸುಗೊಂಡ ಇಂಟಾನ್, ಜಯ, ವಾಣಿ, ಸೋನ, ಮಧು, ಮಂಗಳ, ಪುಷ್ಪ ಮತ್ತು ಐ.ಆರ್. 8 ತಳಿಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಯು ಮಳೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂಗಾರು ಮಾರುತವು ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದ ಹರಿಯುವ ನೀರು ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಗೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ನೀರಾವರಿಯಿಂದ ಬತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. 1935ರಲ್ಲಿ 1,600 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೀರಾವರಿ ಸವಲತ್ತು ಇದ್ದರೆ 1989ರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 4,000 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿಯ ಅನುಕೂಲವಾಗಿತ್ತು.

ಹಿಂದೆ ಬತ್ತದ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಸಾಕಷ್ಟಿದ್ದು ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಬತ್ತ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹದ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಸರು ಗದ್ದೆ ಮಾಡುವ ಜಮೀನಿಗೆ ಹದವಾಗಿ ನೀರು ಕಟ್ಟಿ ಮಣ್ಣು ಕೆಸರಾಗುವವರೆಗೆ 6-7 ಸಾರಿ ಉಳುಮೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಸರುಗದ್ದೆ ಉಳುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ನೇಗಿಲು ಬೇರೆಡೆಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸುಧಾರಿಸಿದ ನೇಗಿಲುಗಳು ಈಗ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಉಳುಮೆ ಮಾಡಿದ 7-10 ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ಹಲುಬೆ (ಹಲಿಗೆ) ಹಾಯಿಸಿ, ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಮಾಡಿ ನಾಟಿ ಮಾಡಲು ಕೆಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗದ್ದೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಸಿರು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದನಗಳು ಮಲಗಲು ಕೆಳಗೆ ಹಾಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಸಗಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಎಲೆಗಳು ಸೇರಿ ಉತ್ತಮ ಗೊಬ್ಬರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಹಸಿರೇಲೆ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಅದೇ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು ಅಥವಾ ನಾಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಹಸಿರೇಲೆ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕುವುದು ಹೆಚ್ಚು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ರಲಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗದ್ದೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಹರಡಿ ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿದು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗದ್ದೆ ಬೆಳೆಗೆ ರಸಗೊಬ್ಬರದ ಬಳಕೆ ಹಿಂದಿ ನಿಂದಲೂ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. 1930ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ 22 ಟನ್ ರಸಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಗದ್ದೆಗೆ ಹಾಕಲು ವಿತರಿಸಲಾ

ಗಿತ್ತು. ಈಗ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ಉಪಯೋಗ ವಾರ್ಷಿಕ 14,000 ಟನ್‌ಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಟಿ ಮಾಡುವುದು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. 20-25 ದಿವಸಗಳ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರುವ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಅರಿಸಿಕೊಂಡು ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶನಿವಾರಸಂತೆ ಹೋಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಬತ್ತವನ್ನು ಕೂರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಸಡ್ಡೆಯಲ್ಲೂ ಬಿತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಕೂರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಿತ್ತಿದರೆ ಸಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಒಂದು ಸಾಲು ಬಿತ್ತಬಹುದು. ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಮಣ್ಣಿನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿ ಫಲಿತಾಂಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಗೆ ನೀರಾವರಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಬೆಳೆಯ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲೂ ನೀರಾವರಿ ಕೊರತೆಯಿರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಗಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಯು ಬಹಳಷ್ಟು ಕೀಟಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ರೋಗಗುಣನಗಳಿಂದ ಧಾಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಟ್ಟು ತಿಗಣೆ, ಜಿಗಿ ಹುಳು, ಕಂದು ಜಿಗಿಹುಳು, ಕಾಂಡ ಕೊರೆಯುವ ಹುಳು, ಎಲೆಸುರುಳಿ ಹುಳು, ಮುಳ್ಳು ಚಿಪ್ಪು ಹುಳು, ಕೊಳವೆ ಹುಳು ಮತ್ತು ಮಿಡತೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೀಟಗಳು. ಬೆಂಕಿರೋಗ, ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಲ್ ಬ್ಲೈಟ್ (ದಂಡಾಣು ರೋಗ), ಊದುಬತ್ತಿ ರೋಗ ಮತ್ತು ಬತ್ತದ ಕಾಡಿಗೆ ರೋಗ ಮುಖ್ಯವಾದ ರೋಗಗಳು. ಇವುಗಳ ತಡೆಗಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಬೀಜೋಪಚಾರ ಮಾಡಿ ಕೀಟನಾಶಕ ಮತ್ತು ರೋಗನಾಶಕ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೀಟ ಹಾಗೂ ರೋಗಬಾಧೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ನಿವಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬತ್ತದ ಒಕ್ಕಣೆಯನ್ನು ಕಣದಲ್ಲಿ ಕೊಯ್ದು ಬತ್ತದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ರಾಶಿಹಾಕಿ ದನಗಳಿಂದ ತುಳಿಸಿ ನಂತರ ಬತ್ತವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿದ ವಿಧಾನಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ.

ಸಂಪಾಜೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬತ್ತದ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಮೊದಲನೇಯ ಬೆಳೆಯನ್ನು ನಾಟಿ ಮಾಡಿ, ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ಕೊನೆಗೆ ಕೊಯ್ದು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡನೇಯ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯು

ತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೇಯ ಬೆಳೆಯ ಇಳುವರಿ ಮೊದಲನೇಯ ಬೆಳೆಯ ಮೂರನೇಯ ಎರಡು ಭಾಗದಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಮಳೆ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ನೀರಾವರಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಣ್ಣ ಕೆರೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಳೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾವೇರಿ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲೇ ಜನಿಸಿ, ಹರಿದರೂ ಅದರ ನೀರನ್ನು ನೀರಾವರಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇರುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿವೆ.

ರಾಗಿ

ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯು ಒಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. 1935 ರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 1,500 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು 1989 ರಲ್ಲಿ 2,483 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲಾಯಿತು. ಹಿಂದೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರಾಗಿಬೆಳೆಯು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸಾಲದಿದ್ದುದರಿಂದ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ರಾಗಿಯನ್ನು ಅಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಗಿಯನ್ನು ಒಣ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯವರು ತೇಗದ ಮರ ಬೆಳೆಯಲು ತಯಾರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಕಡೆ ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯು ಬಹಳ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇಳುವರಿ ಬಹಳ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು. ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆಯಾದರೂ ಈ ಬೆಳೆಯು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೂ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಸ್ಥಳೀಯ ರಾಗಿ ತಳಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳಾದ ಶಕ್ತಿ, ಪೂರ್ಣ, ಪಿ.ಆರ್. 202, ಇಂಡಾಫ್-1, ಇಂಡಾಫ್-3 ಇಂಡಾಫ್-8 ಮತ್ತು ಇ.ಎಸ್. 11 ಇವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವು ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಬತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗಿಯನ್ನು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಇತರ ಬೆಳೆಗಳು

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳವನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾಗಿ ಮತ್ತು ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ವಿನಾ ಉಳಿದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳವನ್ನು ಸುಮಾರು 1,000 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಡೆಕ್ಕನ್ ಮತ್ತು ಡೆಕ್ಕನ್ 101

ಇವೆರಡು ತಳಿಗಳೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸೂಕ್ತ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಜೋಳ ಅಥವಾ ಹಿಂಗಾರು ಜೋಳವನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವದ ಗಡಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ತಾಕಿದಂತೆ ಇರುವ ಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತಂಬಾಕು ಮತ್ತು ಇತರ ಒಣಭೂಮಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಗಿ, ಹುರುಳಿ, ಹುಚ್ಚಿಳು, ದ್ವಿದಳ ದಾನ್ಯಗಳು, ತಂಬಾಕು, ದನಿಯಾ, ಮೇವಿನ ಜೋಳ ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಗಿಯುವ ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ವರ್ಜೀನಿಯ ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪಿನ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ನೆಲಗಡಲೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸ್ಪ್ಯಾನಿಷ್ ಇಂಫ್ರಾನ್ಡ್ ಟಿ.ಎಂ.ವಿ.-2 ಮತ್ತು ಎಸ್.ಬಿ. 11 ನೆಲಗಡಲೆ ತಳಿಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಹತ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಕ್ಕಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಶೇಷ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶೇ. 100 ಕೇಂದ್ರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ರೂ. 22,63,165 ಅನುದಾನ ಬಿಡುಗಡೆ ಆಗಿದ್ದು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನೆಚ್ಚೆ ಮಾಡದ ಹಣವನ್ನು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ (1989-90) ಒಟ್ಟು 8,38,244 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಖರ್ಚಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕೃಷಿ ಹೊಂಡಗಳ (ಫಾರ್ಮ್ ಪಾಂಡ್ಸ್; ಕಿರುಕಬ್ಬೆ) ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತೀ ಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶೇ. 25 ಮತ್ತು ಶೇ. 33.3 ರಂತೆ ರಿಯಾಯಿತಿ ನೀಡಲು ಶೇ. 100 ಕೇಂದ್ರ ಸಹಾಯದಲ್ಲಿ 18.75 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬಿಡುಗಡೆ ಆಗಿದ್ದು ಇದನ್ನು 1989-90ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕ್ರ.ಸಂ.	ವಿವರ	ಮಡಿಕೇರಿ	ಸೋಮವಾರವೇಟೆ	ವೀರರಾಜವೇಟೆ	ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು
1.	ಕ್ಷೇತ್ರ ಆವರಿಸುವಿಕೆ (ಹೆ)	9,750	11,073	22,361	43,184
2.	ದೃಢೀಕೃತ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ				
	ಪ್ರಮಾಣ (ಕ್ವಿಂ)	170	493	405	1,068
	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಹೆ)	300	820	675	1,795
3.	ಫಲಾನುಭವಿಗಳು	358	986	810	3,154
4.	ಮಣ್ಣು ಸುಧಾರಣೆ				
	ಶಿಲಾರಂಜಕ (ಟನ್)	316	300	674	1,290
	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಹೆ)	620	602	1,348	2,582
	ಫಲಾನುಭವಿಗಳು	620	602	1,348	2,582
5.	ಕಳೆನಾಶಕ				
	ಪ್ರಮಾಣ (ಟನ್)	0.2	2.3	1.2	3.7
	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಹೆ)	10	113	62	185
	ಫಲಾನುಭವಿಗಳು	10	113	62	185
6.	ಸತುವಿನ ಸಲ್ಫೇಟ್				
	ಪ್ರಮಾಣ (ಟನ್)	0.4	11.7	2.7	14.08
	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಹೆ)	20	584	131	735
	ಫಲಾನುಭವಿಗಳು	20	584	131	735

ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ತಳಿಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ತಳಿಗಳ (ಎಚ್.ವೈ.ವಿ.ಪಿ.) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು 1966-67ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳು, ಸಸ್ಯಸಂರಕ್ಷಣಾ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳು, ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವ ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಹೆ)

ವಿವರ	1966-67	1983-84	1988-89	1989-90
ಬತ್ತ	1,267	26,071	24,077	25,145
ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ	29	310	1,060	1,026
ರಾಗಿ	331	3,297	2,481	1,057

ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ರಸಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆ

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಮತ್ತು ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಿಮಾಣದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್, ಹಸಿರು ಎಲೆಗೊಬ್ಬರ, ಹಿಂಡಿಗಳು, ಮೀನುಗೊಬ್ಬರ, ಹಿಕ್ಕೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಮೂಳೆಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಚರಂಡಿ ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1988-89 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಉತ್ಪನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ 3,98,000 ಟನ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಗರ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ 3,162 ಮೆ.ಟನ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಸಾಂದ್ರೀಕೃತ ಗೊಬ್ಬರವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಯೂರಿಯಾ, ಅಮೋನಿಯಂ ಸಲ್ಫೇಟ್, ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಅಮೋನಿಯಂ ನೈಟ್ರೇಟ್,

ಅಮೋನಿಯಂ ನೈಟ್ರೇಟ್, ಸೂಪರ್ ಫಾಸ್ಫೇಟ್, ರಾಕ್ ಫಾಸ್ಫೇಟ್, ಸಲ್ಫೇಟ್ ಆಫ್ ಪೊಟ್ಯಾಷ್ ಮತ್ತು ಮ್ಯೂರಿಯೇಟ್ ಆಫ್ ಪೊಟ್ಯಾಷ್ ಸೇರುತ್ತದೆ.

1960-61ರಲ್ಲಿ 3000 ಟನ್‌ಗಳಷ್ಟು ಅಮೋನಿಯಂ ಸಲ್ಫೇಟ್, 1,400 ಟನ್‌ಗಳಷ್ಟು ಸೂಪರ್ ಫಾಸ್ಫೇಟ್ ಮತ್ತು 600 ಟನ್‌ಗಳಷ್ಟು ಬೋನ್‌ಮಿಲ್ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಸಾಗುವಳಿದಾರರಿಗೆ ವಿತರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. 1962-63ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ 1,636 ಟನ್ ಅಮೋನಿಯಂ ಸಲ್ಫೇಟ್, 90 ಟನ್ ಯೂರಿಯಾ, 617 ಟನ್ ಅಮೋನಿಯಂ ಸಲ್ಫೇಟ್, 297 ಟನ್ ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಅಮೋನಿಯಂ ನೈಟ್ರೇಟ್, 376 ಟನ್ ರಂಜಕ, 85 ಟನ್ ಪೊಟ್ಯಾಷ್ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸಿತ್ತು. ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬಳಕೆಯ ಶೇಕಡಾವಾರು ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು (ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ) ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ವರ್ಷ	ಸಾರಜನಕ	ರಂಜಕ	ಪೊಟ್ಯಾಷ್	ಒಟ್ಟು
72-73	+ 68.2	+ 10.5	- 4.9	+ 31.3
73-74	+ 13.3	+ 32.9	+ 43.6	+ 25.6
74-75	- 51.5	- 78.4	- 67.5	- 63.6
75-76	+ 2.7	+ 94.8	+ 47.6	+ 29.2
76-77	+ 72.4	+ 69.1	+ 35.2	+ 61.8
77-78	+ 36.3	+ 42.8	+ 28.6	+ 36.4
78-79	+ 64.2	+ 87.8	+ 115.8	+ 81.7
79-80	+ 43.3	+ 35.0	+ 25.1	+ 36.4
80-81	- 8.3	- 3.3	- 0.3	- 5.0
81-82	- 31.3	- 21.0	+ 18.7	- 16.3

1984-85 ರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ಪ್ರಮಾಣ (ಟನ್) ಹೀಗಿದೆ :

ವರ್ಷ	ಸಾರಜನಕ	ರಂಜಕ	ಪೊಟ್ಯಾಷ್	ಒಟ್ಟು
1	2	3	4	5
84-85	4,838	3,726	2,992	11,556
85-86	6,835	4,809	4,124	15,268
86-87	6,445	4,696	4,051	15,192

1	2	3	4	5
87-88	7,236	4,316	3,823	15,375
88-89	5,633	4,779	4,100	14,512
89-90	7,800	5,200	6,800	19,800
90-91	9,200	4,600	9,400	23,200

ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಬಳಕೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ತಾಂತ್ರಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ತಯಾರು ಮಾಡುವುದನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಸುವುದು ವಿಸ್ತರಣಾ ಕಾರ್ಯದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಹೊಸ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಹಲವಾರು ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಯಾರಿಸಿದ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ದಂಚಿಕೆದಾರರ ಮೂಲಕ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. 1985ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 172 ರಸಗೊಬ್ಬರ ಮಾರಾಟ ಕೇಂದ್ರಗಳಿದ್ದು ಆ ಪೈಕಿ 100 ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. 1957ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ರಸಗೊಬ್ಬರ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯಿದೆ ಪ್ರಕಾರ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ನಿಗದಿ ಮಾಡಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪರೀಕ್ಷಾ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. 1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 58 ರಸಗೊಬ್ಬರ ಮಾದರಿಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಲು ಕರ್ನಾಟಕ ಕೃಷಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ನಿಗಮದ ವತಿಯಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ತೆರೆಯಲ್ಪಡುವ ಮಾರಾಟ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರತೀ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ರೂ.1,200ಗಳಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಧನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. 1988-89ನೇಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಹೊಸ ರಸಗೊಬ್ಬರ ಮಾರಾಟ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಗೋಬರ್ ಅನಿಲ ಸ್ಥಾವರ ನಿರ್ಮಾಣ ಯೋಜನೆಯಡಿ 1988-89ರಲ್ಲಿ 56 ಸ್ಥಾವರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಅನಿಲವನ್ನು ಅಡಿಗೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕಳಿತ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್‌ನ್ನು ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಧನವನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ವತಿಯಿಂದ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಮಣ್ಣು ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ, ಕೂಡಿಗಿ

ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಕೂಡಿಗಿಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ವಿವಿಧ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಣ್ಣು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ರಸಗೊಬ್ಬರದ ಪ್ರಮಾಣ, ಮಣ್ಣಿನ ಲವಣಾಂಶ ಮತ್ತು ರಸಸಾರವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ರೈತರುಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಿ ಅವುಗಳ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂರು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲದೆ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕು ಸಹ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ 10,000 ಮಣ್ಣು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಪರೀಕ್ಷಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ : ರಸಸಾರ (ಪಿ. ಹೆಚ್.), ಸಾವಯವ ಇಂಗಾಲ, ರಂಜಕ, ಸಾರಜನಕ ಮತ್ತು ಪೊಷ್ಠಾಹಾರ ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ವಹನತೆ ಸಹ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಚಾಳಿನ ಅಂಶ ತಿಳಿಯಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರವನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಬೆಳೆ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಆ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕಾದ ಚಿಪ್ಪಂ, ಉಪ್ಪು ಅಥವಾ ಸುಣ್ಣದ ಅಂಶವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ಪ್ರತೀ ಬೆಳೆಗೂ ಒದಗಿಸಬೇಕಾದ ಆಹಾರಾಂಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುವುದು. ಮಣ್ಣಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಫಲಿತಾಂಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಾಲೂಕುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ನೀರಾವರಿ ಹಾಗೂ ಖುಷ್ಕಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭೂಪಟಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬೆಳೆಗಳು, ಅವುಗಳ ಇಳುವರಿ, ಬೆಳೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಮಣ್ಣುಗಳಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು

ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. 1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 10,322 ಮಣ್ಣಿನ ಮಾದರಿಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು, ಇದರ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಮತ್ತು ನಿಗದಿತ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತರುವಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. 1989-90 ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ ಮಾದರಿಗಳು 10,420.

ಕೃಷಿ ಪಾಠಶಾಲೆ, ಕೂಡಿಗೆ

ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಕೂಡಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿಕರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪ್ರತೀವರ್ಷ 50 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿದೆ. ಮತ್ತು ಒತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ತರಬೇತಿಯನ್ನು 1990-91ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. 1990-91ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 91 ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಲು ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿದ ಅರು ಹೆ. ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ರಾಗಿ, ಬತ್ತ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು, ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಅವರಿಂದ ಬೆಳೆಸಲಾಯಿತು. ಕೂಡಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ರೈತ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ, ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ 10 ದಿನದ ಅಲ್ಪಾವಧಿ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಯುವಕ ರೈತರಿಗೆ 14 ದಿನದ ತರಬೇತಿಯನ್ನು 'ಡ್ಯಾನಿಡಾ' ಯೋಜನೆಯ ಅಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ, ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಇತ್ತೀಚಿನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಮತ್ತು ರೈತ ಯುವಕರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಧುನಿಕ ಕೃಷಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಲಾಭದಾಯಕ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ರೈತ ಯುವಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬಗಳ ಜೀವನಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ 1986-87ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 260 ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮತ್ತು 208 ರೈತಯುವಕರಿಗೆ, 1990-91ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 143 ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮತ್ತು 58 ಯುವಕ ರೈತರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ

ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ, ಕೂಡಿಗೆ, ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು 1959ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಸೇವಕರ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವೆಂದು ನಾಮಕರಣಗೊಂಡು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. 1971ರಲ್ಲಿ ರೈತರ ಅನರ್ಥಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಮತ್ತು ಕ್ರೋಢೀಕೃತ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಕೇಂದ್ರವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವೆಂದು ಪುನರ್ನಾಮಕರಣಗೊಂಡಿತು. ಈ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಕೃಷಿ ಸಹಾಯಕರು ಕೃಷಿ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ರೈತರ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುವರು. 1976ರಲ್ಲಿ ಈ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಮೇಲಿನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿ ಉತ್ತಮ ತರಬೇತಿ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರದ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಅನುಮೋದನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಮೈಸೂರು, ಹಾಸನ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಈ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು ಇದ್ದಾರೆ. ಕೃಷಿ ಸಹಾಯಕರಿಗೆ ವೃತ್ತಿ ಪೂರ್ವ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದನ್ವಯ ಸೇವಾ ಪೂರ್ವ ಕೃಷಿ ಸಹಾಯಕರಿಗೆ ಕೃಷಿಯ ಕುರಿತು ಮೂಲಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅಧುನಿಕ ತಂತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸಹಕಾರ, ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಪಂಚಾಯತಿರಾಜ್ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅರೋಗ್ಯದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದು ಈ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಈ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ 1959-60ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ 1987-88ನೇ ಸಾಲಿನವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು 790 ಕೃಷಿ ಸಹಾಯಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸೇನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿ ಸಹಾಯಕರಿಗೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯ ಪುನಃಶ್ಚೇತನ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಸಹ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. 1975-76ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ 1989-90ನೇ ಸಾಲಿನವರೆಗೆ 1,008 ಕೃಷಿ ಸಹಾಯಕರಿಗೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯ ಪುನಃಶ್ಚೇತನ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ. ರೈತ ಮತ್ತು ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನದ ಸಂಚಾರಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು 1972ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಧುನಿಕ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ರೈತರ ಹೊಲಕ್ಕೇ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು

ಅನುಸರಿಸಿ ರೈತರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಪಡೆಯ ಬೇಕೆಂಬುದು ಈ ತರಬೇತಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಈ ತರಬೇತಿಯು ಒಂದು ದಿನದ ಅವಧಿಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ, ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ, ಸಹಕಾರ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಷಯ ಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ, ಚಲನಚಿತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಸಹ ಈ ತರಬೇತಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗುವುದು. 1985-86ರಲ್ಲಿ 840 ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮತ್ತು 1986-87ರಲ್ಲಿ 1,025 ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ನೀಡುವ ಒಂದು ದಿನದ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದನ್ವಯ ಗೋಬರ್ ಅನಿಲದ ಉಪಯೋಗ, ಗೋಬರ್ ಅನಿಲ ಸ್ಥಾವರದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ಕುರಿತು ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಇದ ರೊಂದಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತರಣಾ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ ಸಹಾಯಕ ಕೃಷಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸಹಾಯಕರು ಗಳಿಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯ ಪುನಃಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ ಗಳನ್ನು 1986-87ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರ ಲಾಗುತ್ತಿದೆ. 1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 91 ಜನ ಕೃಷಿ ಸಹಾಯಕರು ಮತ್ತು 20 ಜನ ಸಹಾಯಕ ಕೃಷಿ ಅಧಿಕಾರಿ ಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು 1989-90ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 8 ಜನ ಸಹಾಯಕ ಕೃಷಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು 186 ಜನ ಕೃಷಿ ಸಹಾಯಕರಿಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯ ಪುನಃಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮಳೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗದ ಹರಿದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ಭೂಸವಕಳಿ ಉಂಟಾಗಿ ಭೂಮಿಯು ತನ್ನ ಫಲಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮಳೆಯ ನೀರು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಭೂಮಿ ಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ತರಹದ ಭೂಮಿಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಂಡಿ ರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ 'ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ'. ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶನಿವಾರಂತೆ ಸಮೀಪದ ಕ್ಯಾತೆಹೊಳೆ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ 13,500 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದು 1984-85 ರಿಂದ ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ವ್ಯವ ಸಾಯ, ಅರಣ್ಯ ಹಾಗೂ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಗಳ ಸಹ ಕಾರದಿಂದ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಬೆಳೆಸುವುದು,

ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳ ಗಿಡ ಬೆಳೆಸುವುದು, ಲಾವಂಜ ಹುಲ್ಲು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಮಳೆಯಿಂದ ಮಣ್ಣು ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿವೆ.

'ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಭೂಸಾರ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ'ದ ಅನ್ವಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ (ಕಾಂಟೋಸ್), ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಿರುಕಟ್ಟಿ ನಿರ್ಮಾಣ (ಫಾರ್ಮ್ ಪಾಂಡ್ಸ್) ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯ ಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಶೇ. 25ರ ರಿಯಾಯಿತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಂತೆ 1980 ಏಪ್ರಿಲ್ ವೇಳೆಗೆ ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆ ತಾಂಕಿನಲ್ಲಿ 13 ಕಿರುಕಟ್ಟಿ (ಪಾರ್ಮ್ ಪಾಂಡ್ಸ್) ಹಾಗೂ ವೀರರಾಜಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ 12 ಕಿರುಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚ 85,000 ರೂ. ಗಳು.

ಕೇಂದ್ರ ಪುರಸ್ಕೃತ ಕೃಷಿ ಕೈಚೀಲ ('ಮಿನಿ ಕಿಲ್ಬ') ವಿತರಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದನ್ವಯ 1989-90ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 1.37 ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತಿಸಣ್ಣ ಒಟ್ಟು 2,900 ರೈತರಿಗೆ ಅರ್ಧ ಎಕರೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜದ ಸರಬರಾಜನ್ನು ಮುಖ್ಯತಾಗಿ ಕಿರುಧಾನ್ಯ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳು ಬೆಳೆಗಳ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜಗಳೊಂದಿಗೆ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತಿಸಣ್ಣ ರೈತರಲ್ಲಿ ಕಿರುಧಾನ್ಯ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಈ ವರ್ಗದ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ವಿಶೇಷ ಘಟಕ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯ ರೈತರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಬತ್ತದ ತಳಿಗಳನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯ ಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ 1989-90ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 48,356 ರೂ.ಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಶೇ. 100ರ ರಿಯಾಯಿತಿಯಲ್ಲಿ ಎಕರೆಗೆ ರೂ. 500 ಮೀರದಂತೆ ಒಟ್ಟು 108 ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯ ರೈತರಿಗೆ ಕೃಷಿ ಸಾಧನಗಳಾದ ಬತ್ತದ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ, ರಸ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಕೀಟನಾಶಕಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ವಿತರಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗಗಳ ಉಪಯೋಜನೆಯಡಿ ಕೃಷಿ ಸಾಧನಗಳು, ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಉಪಕರಣಗಳು ಮತ್ತು ಇದೇ ವರ್ಗದ ರೈತಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಇವರಿ

ಗಾಗಿ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಬಳಕೆಗೆ ದೂರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಶೇ. 75ರ ರಿಯಾಯಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶೇ. 25ರ ಸಾಲ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು 86 ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದ ರೈತರಿಗೆ ವಿತರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಂತೆ ಬತ್ತದ ತಳಿ ಪ್ರಯೋಗದ ಅರು ಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ಕೀರೆಸೊಪ್ಪಿನ ಮೂರು ತಳಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ನೆಲಗಡಲೆಯ ಎರಡು ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ಅಲಸಂದೆಯ ಎರಡು ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಅವುಗಳ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ರೈತರಿಗೆ 1989-90ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಬತ್ತದ ಕೈಚೀಲ ('ನುಸಿಕಿಟ್') ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅನ್ವಯ ಬತ್ತದ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜದ ಎರಡು ಕಿ. ಗ್ರಾಂ. ಕೈಚೀಲಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟು 2,000 ರೈತರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಮುಫತ್ತಾಗಿ ವಿತರಿಸಲಾಯಿತು.

ಕೃಷಿ ನಿರ್ವಹಣೆ ಅಧ್ಯಯನ

1989-90ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ನಿರ್ವಹಣೆ ಅಧ್ಯಯನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಚ್ಚಾಲಿ ಗ್ರಾಮದ ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯವಿರುವ 40ರೈತರನ್ನು ಮತ್ತು ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಬೇಬೋಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಮಳೆ ಆಶ್ರಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ 40 ರೈತರನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳೆಂದರೆ, ಪ್ರತೀ ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ ತಗಲುವ ಸಾಗುವಳಿ ವೆಚ್ಚ ಗಮನಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭದಾಯಕ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ರೈತರು ಹೊಡಬೇಕಾದ ಬಂಡವಾಳದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುವುದು, ಇದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತು ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಜಮೀನುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಹಾಗೂ ಈ ರೀತಿ ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾಹಿತಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಕೃಷಿ ಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು. ಈ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಾನು ಹೂಡುವ ಬಂಡವಾಳದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಲಾಭ ಗಳಿಸಲು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ರೈತರಿಗೂ ಸಹಾಯವಾಗುವುದು.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾಸಿಕ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀ ತಿಂಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ವಿಷಯ

ತಜ್ಞರುಗಳು ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದವರು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಯಾ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದಂತಹ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಇವರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿಸ್ತರಣಾ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರುಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದ ಪಾಕ್ಷಿಕ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀ ಪಕ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ತಾಲೂಕಿನ ವಿಸ್ತರಣಾ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರುಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯ ತಜ್ಞ ಕೃಷಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಇಂಥ ಒಂದು ದಿನದ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತಹ ಕೃಷಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತರಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿನ ಸಂಪರ್ಕ ರೈತರುಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಇತರ ರೈತರುಗಳಿಗೆ ಸಹ ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿಸಿ ರೈತರು ಆಯಾ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದಂತಹ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಪಡೆಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ನೀರಾವರಿ

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ನದಿಗಳು ಅವುಗಳು ಆಗಲ ಅಥವಾ ಅಳಗಳಿಂದಾಗಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗದಿದ್ದರೂ ಅವು ಒದಗಿಸುವ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ನದಿ ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳು ಪರ್ವತಗಳ ಎತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಾದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅವು ಹರಿಯುವ ಪ್ರದೇಶವು ಕಡಿವಾದ ಇಳುಕಲಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವು ನದಿಗಳ ನೀರನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀರಾವರಿಗಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ನದಿಗಳ ದಡಗಳು ಎತ್ತರಕ್ಕಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಮಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಮತಟ್ಟಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ನೀರಾವರಿ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನೊದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿಯ ಮೂಲಗಳು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಳೆಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನೀರಾವರಿಯ ಸೌಲಭ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾರಂಗಿ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಿ ಹೊಳೆ ಎಂಬ ಎರಡು ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳು ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತರ ಮುಖ್ಯ ನೀರಾವರಿ ಮೂಲಗಳೆಂದರೆ ನಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಕೆರೆಗಳು. 1947-48ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 2,400 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ

ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿದ್ದಿತು. 1988-89ರಲ್ಲಿ 4,730 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶವು ಕಾಲುವೆಗಳಿಂದಲೂ, 497 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶವು ಕೆರೆಗಳಿಂದಲೂ, 25 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶವು ಬಾವಿಗಳಿಂದಲೂ, ಹಾಗೂ 476 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶವು ಇತರ ಮೂಲಗಳಿಂದಲೂ ನೀರಾವರಿಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಮೂಲಗಳಿಂದ 1988-89ನೇ ಸಾಲಿನವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು 5,728 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶವು ನೀರಾವರಿಗೊಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 1,51,077 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆಯಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ 5,728 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶವು ಮಾತ್ರ ನೀರಾವರಿಯಾಗಿದ್ದು ಇದು ಒಟ್ಟು ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ಪ್ರದೇಶದ ಶೇ.3.8

ರಷ್ಟಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ನಿವ್ವಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ 1,48,160 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಶೇ. 3.59 ರಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ನೀರಾವರಿಯಾದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ 3,947 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು 444 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲಸಂದೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇತರೆ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಋತು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಗಳ ವರದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ನೀರಾವರಿಯಾದ ನಿವ್ವಳ ಪ್ರದೇಶದ ಮತ್ತು ಬೆಳೆವಾರು ನೀರಾವರಿಯಾದ ಪ್ರದೇಶದ ವಿವರಗಳು ಈ ರೀತಿಯಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ನೀರಾವರಿ ಬಳಕೆಯಾದ ನಿವ್ವಳ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ)

ವರ್ಷ	ಕಾಲುವೆಗಳಿಂದ	ಕೆರೆಗಳಿಂದ	ಬಾವಿಗಳಿಂದ	ಇತರ ಜಲ ಮೂಲಗಳಿಂದ	ಒಟ್ಟು	ನಿವ್ವಳ ಬಿತ್ತನೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾವಾರು ನೀರಾವರಿಯಾದ ನಿವ್ವಳ ಪ್ರದೇಶ
1955-56	1,322	813	—	1,106	3,240	—
1984-85	1,747	1,505	414	940	1,606	3.16
1985-86	1,743	979	300	956	3,978	2.63
1986-87	2,738	1,087	185	437	4,447	2.97
1987-88	3,323	413	—	489	5,325	3.78
1988-89	2,667	206	25	1,198	4,096	2.76
1989-90	2,353	194	3	1,464	4,014	
1988-89 — ತಾಲೂಕುವಾರು						
ಮಡಿಕೇರಿ	—	130	—	260	390	0.96
ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ	2,667	41	22	935	3,665	8.37
ವೀರರಾಜಪೇಟೆ	—	35	3	3	41	0.10

ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಗೇ ನೀರಾವರಿ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದು ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಹಾರಂಗಿ ಯೋಜನೆ ಪೂರ್ತಿಯಾದಾಗ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 2,954 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶ, ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಿಹೊಳೆಯಿಂದ 2,752 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸವಲತ್ತು ದೊರಕಲಿದೆ.

ಹಾರಂಗಿ ಜಲಾಶಯ ಯೋಜನೆ

ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ಉಪನದಿಯಾದ ಹಾರಂಗಿ ನದಿಗೆ ಆಡ್ಡಲಾಗಿ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು ಹುದಗೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸಮೀಪ ಅಣೆಕಟ್ಟನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾರಂಗಿ ಜಲಾಶಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಕೊಡಗು, ಹಾಸನ

ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸುಮಾರು 54,590 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯ ಒದಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿದೆ.

ಯೋಜನೆಯ ವಿವರ

1) ಯೋಜನೆಯ ಸ್ಥಳ : ಹುದಗೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸಮೀಪ, ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾ.; 2) ನದಿಯ ಹೆಸರು : ಹಾರಂಗಿ; 3) ಅಣೆಕಟ್ಟೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಸ್ಥಳ : ಅಕ್ಷಾಂಶ 12°-29'-30" ಉತ್ತರ, ರೇಖಾಂಶ : 75°-54'-20" ಪೂರ್ವ; 4) ಉದ್ದೇಶ : ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ; 5) ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶ : 420 ಚ. ಕಿ. ಮೀ. (162 ಚ.ಮೈ.); 6) ಅಣೆಕಟ್ಟೆಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ನೀರಿನ ಸರಾಸರಿ ಪ್ರಮಾಣ : 1,118 ದ.ಘ.ಮೀ.;

7) ಅಣೆಕಟ್ಟೆಯ ಮಾದರಿ : ಸಂಕೀರ್ಣ; 8) ಅಣೆಕಟ್ಟೆಯ ಉದ್ದ : 846 ಮೀ. (2,775 ಅ.); 9) ನದಿಯ ಸರಾಸರಿ ತಳಮಟ್ಟದಿಂದ ಅಣೆಕಟ್ಟೆಯ ಎತ್ತರ : 46.94 ಮೀ. (154 ಅ.); 10) ಜಲಾಶಯದ ನೀರಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಟ್ಟ : 871.42 ಮೀ. (2,859 ಅ.); 11) ಗರಿಷ್ಠ ಶೇಖರಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ : 241 ದ.ಘ.ಮೀ.; 12) ಕನಿಷ್ಠ ನೀರಿನ ಶೇಖರಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (ಡೆಡ್ ಸ್ಟೋರೇಜ್) : 12ದ.ಘ.ಮೀ.; 13) ಜ್ವಲಂತ ನೀರಿನ ಶೇಖರಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (ಲೈವ್ ಸ್ಟೋರೇಜ್) : 216 ದ.ಘ.ಮೀ.; 14) ಮುಳುಗಡೆಯಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶ : 1909 ಹೆ. (11 ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು); ಮತ್ತು 15) ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ : (ಅವಿಯಾಗುವಿಕೆ ಮತ್ತು ನಾಶಗಳು ಸೇರಿ) : 509 ದ.ಘ.ಮೀ.

16. ಕಾಲುವೆಗಳ ವಿವರಗಳು :

ಕ್ರ. ಸಂ.	ವಿವರ	ಎಡದಂಡೆ ನಾಲೆ	ಬಲದಂಡೆ ನಾಲೆ	ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ಏತ ನೀರಾವರಿ	ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ಏತ ನೀರಾವರಿ
ಎ.	ಉದ್ದ (ಕಿ.ಮೀ)	153	160	50	10
ಬಿ.	ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆಯುವ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ (ಹೆ)	11,927	28,863	12,141	607
ಸಿ.	ತಾಲೂಕುವಾರು				
	ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ (ಕೊಡಗು)	2,347	—	—	607
	ಆರಕಲುಗೂಡು (ಹಾಸನ)	4,403	3,247	—	—
	ಹುಣಸೂರು (ಮೈಸೂರು)	—	16,680	4,856	—
	ಕೃ. ರಾ. ನಗರ (ಮೈಸೂರು)	5,177	5,570	—	—
	ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ (ಮೈಸೂರು)	—	3,366	7,285	—

ಈ ಪೈಕಿ 1989ರ ಮಾರ್ಚ್ 31 ಕ್ಕೆ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾ||ನಲ್ಲಿ 2002 ಹೆ. ನೀರಾವರಿ ಆಗಿತ್ತು.

17. ಖರ್ಚು : 1) ಮಂಜೂರಾದ ಮೊತ್ತ-ರೂ. 1,100 ಲಕ್ಷಗಳು (1964-65 ನೇ ವರ್ಷದ ದರ ಪಟ್ಟಿಯಂತೆ); 2) ಪುನಃ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಅಂದಾಜು-ರೂ. 12,200 ಲಕ್ಷಗಳು; 3) ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ 31.3.91ರ ವರೆಗೆ ಆದ ವೆಚ್ಚ : ರೂ. 11,917.65 ಲಕ್ಷಗಳು.

ಹಾರಂಗಿ ಜಲಾಶಯ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಲದಂಡೆ ನಾಲೆಯು ಕಾವೇರಿ ನದಿಯನ್ನು ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ

ತಾಲೂಕಿನ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಕಣಿವೆಯ ಬಳಿ ಮೇಲ್ಗಾಲುವೆಯ ಮೂಲಕ ದಾಟುತ್ತದೆ. ಕಣಿವೆ ಮೇಲ್ಗಾಲುವೆಯನ್ನು ಕುಶಾಲನಗರದಿಂದ ಎಂಟು ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದ ಕಣಿವೆ ಗ್ರಾಮದ ಹತ್ತಿರ ಕಾವೇರಿ ನದಿಗೆ ಆಡ್ಡಲಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. 1991ರ ಮಾರ್ಚ್ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಎಡದಂಡೆ ನಾಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಅವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮುಗಿದಿರುತ್ತವೆ. 125ನೇ ಕಿ.ಮೀ.ವರೆವಿಗೂ ನಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಬಿಡಲಾಗಿದೆ. ಬಲದಂಡೆ ನಾಲೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು 122.5 ಕಿ.ಮೀ.

ವರೆಗೂ ಮುಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ನೀರನ್ನು ಬಲದಂಡೆಯಲ್ಲಿ 120ನೇ ಕಿ.ಮೀ.ವರೆಗೂ ಕೊಪ್ಪ ಕವಲುನಾಲೆಯಲ್ಲಿ, 16ನೇ ಕಿ.ಮೀ. ವರೆಗೂ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ರಾಜನಗರ ಕವಲು ನಾಲೆಯಲ್ಲಿ 55ನೇ ಕಿ.ಮೀ.ವರೆಗೂ ನೀರಾವರಿಗೆ ಬಿಡಲಾಗಿದೆ. ಬಾಕಿ ಇರುವ ಕೆಲಸಗಳು ನಾನಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ 31-3-91ರ ವರೆಗೆ 36,620 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. 31-3-1989ರ ವರೆಗೆ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಎಂಟು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ 2,002 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಜಲಾಶಯ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಅಂಜನಗೇರಿ-ಬೆಟ್ಟಗೇರಿ ಗರಗಂದೂರು, ಹಾದ್ರಿ, ಹಾರಂಗಿ, ಹೆರೂರು, ಹೊರಹೊಳೆ, ಐಗೂರು, ಜಂಬೂರು, ನಾಲ್ಕಾರು-ಶಿರಂಗಾಲ ಮತ್ತು ಎಡನಾನಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಒಟ್ಟು 1,909 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶ ಮುಳುಗಡೆಯಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗರ ಪುನರ್ವಸತಿಗಾಗಿ ಅವರನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಕಾಲೋನಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದವರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 700. ಈ ಯೋಜನೆ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಾಗ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ 21 ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ 2,954 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾರಂಗಿ ಜಲಾಶಯ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಅಣೆ ಕಟ್ಟಿನ ಬಳಿ ಜಲಾಶಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉಪಗ್ರಹದ ನೆರವಿನಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಯೊಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಜಲಾಶಯದಿಂದ ಹರಿದು ಬರುವ ಎಡದಂಡೆ ನಾಲೆಯಿಂದ ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಏತನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯಡಿ 10 ಕಿ.ಮೀ. ನಾಲೆಯ ಮುಖಾಂತರ 607 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಲಾಗುವುದು. ಈ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಲು ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚ ಸುಮಾರು ರೂ. 17,734-00 ಆಗುತ್ತದೆ.

ಚಿಕ್ಕಿಹೊಳೆ ಜಲಾಶಯ ಯೋಜನೆ

ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ಉಪನದಿಯಾದ ಚಿಕ್ಕಿಹೊಳೆಯು (ಚಿಕ್ಕಿಹೊಳೆ) ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕಾದಿಟ್ಟ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಸುಮಾರು 1,219 ಮೀ. ಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, 35 ಕಿ.ಮೀ. ಗಳಷ್ಟು ದೂರ ಹರಿದು

ಕಾವೇರಿ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕಿಹೊಳೆ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ರಂಗಸಮುದ್ರ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಮೀಪ ಒಂದು ಸಂಗ್ರಹ ಜಲಾಶಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಹರಿವು ಮತ್ತು ಏತ ನೀರಾವರಿ ನಾಲೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಸುಮಾರು 2,752 ಹೆ. (6,800 ಎ.) ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಚಿಕ್ಕಿಹೊಳೆ ಯೋಜನೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ 1977ರಲ್ಲಿ 340 ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಆದೇಶಿತ ಮಂಜೂರಾತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಅಂದಾಜು ಈಗ ರೂ. 998 ಲಕ್ಷಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು 1978-79ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು.

ಯೋಜನೆಯ ವಿವರ

- 1) ಯೋಜನೆಯ ಸ್ಥಳ : ರಂಗಸಮುದ್ರ ಗ್ರಾಮದ ಸಮೀಪ, ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು ;
- 2) ನದಿಯ ಹೆಸರು : ಚಿಕ್ಕಿಹೊಳೆ ;
- 3) ಯೋಜನೆಗೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚ : ರೂ. 340 ಲಕ್ಷಗಳು ;
- 4) ಈಗಿನ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚ : ರೂ. 998 ಲಕ್ಷಗಳು (1990-91ನೇ ದರ ಪಟ್ಟಿಯಂತೆ) ;
- 5) ಅಣೆಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಾಣದ ಸ್ಥಳ : ಅಕ್ಷಾಂಶ : 12° - 24' - 0'' ಉತ್ತರ, ರೇಖಾಂಶ : 75° - 52' - 30'' ಪೂರ್ವ ;
- 6) ಉದ್ದೇಶ : ನೀರಾವರಿಗಾಗಿ ;
- 7) ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶ : 54 ಚ.ಕಿ.ಮೀ. (21 ಚ.ಮೈ.) ;
- 8) ಒಟ್ಟು ಶೇಖರಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ : 5.94 ದಶಲಕ್ಷ ಘನ ಮೀಟರು ;
- 9) ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ನೀರಿನ ಶೇಖರಣೆ : 5.21 ದ.ಘ.ಮೀ. ;
- 10) ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗದ ನೀರಿನ ಶೇಖರಣೆ : 0.40 ದ.ಘ.ಮೀ. (ಡೆಡ್ ಸ್ಟೋರೇಜ್) ;
- 11) ಅಣೆಕಟ್ಟಿನ ಮಾದರಿ : ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ;
- 12) ಅಣೆಕಟ್ಟಿಯ ಉದ್ದ : 440 ಮೀ. (1,443 ಅಡಿಗಳು) ;
- 13) ನದಿಯ ಸರಾಸರಿ ತಳಮಟ್ಟದಿಂದ ಅಣೆಕಟ್ಟಿಯ ಎತ್ತರ : 22.25 ಮೀ. (73 ಅ) ;
- 14) ಗರಿಷ್ಠ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ : 875.54 ಮೀ. (2872.52 ಅ) ;
- 15) ಜಲಾಶಯದ ನೀರಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಟ್ಟ : 872.64 ಮೀ. (2863 ಅ) ;
- 16) ಮುಳುಗಡೆಯ ವಿವರಗಳು : 107 ಹೆ. (265 ಎ) ;
- 17) ಕಾಲುವೆಗಳ ವಿವರಗಳು ಹೀಗಿವೆ :

ಕ್ರ. ಸಂ.	ವಿವರ	ಏತ ನೀರಾವರಿ			
		ಎಡದಂಡೆ ಕಾಲುವೆ	ಬಲದಂಡೆ ಕಾಲುವೆ	ಎಡದಂಡೆ ಕಾಲುವೆ	ಬಲದಂಡೆ ಕಾಲುವೆ
ಎ.	ಉದ್ದ (ಕಿ.ಮೀ.)	42	4.5	38.6	11
ಬಿ.	ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆ.)	1,457	243	850	202

18. ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ (ಅವಿಯಾಗುವಿಕೆ ಮತ್ತು ನಾಶಗಳು ಸೇರಿ) : 31.42 ದ.ಘ. ಮೀ. (ದಶಲಕ್ಷ ಘನ ಮೀಟರ್) 19. ಒಂದು ಹೆ. ಬೆಳೆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚ : ರೂ. 53,670.

ಚಿಕ್ಕಹೊಳೆ ಜಲಾಶಯ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಎಂಟು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ 436 ಹೆ. ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಚಿಕ್ಕಹೊಳೆ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನ ಕೆಲಸವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಗಿದಿರುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕಹೊಳೆ ಎಡದಂಡೆ ನಾಲೆಯು 36.4 ಕಿ.ಮೀ. ಗಳವರೆಗೆ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಕೆಲಸವು ಮತ್ತು ಎಡದಂಡೆ ಏತ ನೀರಾವರಿ ನಾಲೆಯು ನಾಲಾ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದಿರುತ್ತದೆ. 1990-91 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲಾ ಕೆಲಸಗಳು ನಾನಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ 436 ಹೆ. ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರನ್ನು ಮುಂಗಾರು ಬೆಳೆಗೆ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 55.63 ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳು ಖರ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಈ ಯೋಜನೆಗೆ 31-3-1991ರ ವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು 672.33 ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳು

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಸಣ್ಣ ಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನೂ ಕೆರೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ನಾಡಿಕೆಯಿದೆ. 1910 ರಲ್ಲಿ 2,383 ಕೆರೆಗಳು 746 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಕ್ರಮೇಣ ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಇಳಿಮುಖವಾಗಿದೆ. ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಕೆರೆ (16.2 ಎಕರೆ) ಮತ್ತು ಹಲಗೋಟೆ ಕೆರೆ (34.28 ಎಕರೆ) ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ದೊಡ್ಡ

ಕೆರೆಗಳು. 1965 ರಲ್ಲಿ 481 ಕೆರೆಗಳಿಂದ ಸುಮಾರು 2,800 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಿದ ದಾಖಲೆ ಇದೆ. ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಮಾದಲಾ ಪುರದ ಬಳಿ ಸಣ್ಣ ಹೊಳೆಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದ್ದು ಇದರಿಂದ ಸುಮಾರು 400 ಹೆ. ಜಮೀನಿಗೆ ನೀರಾವರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ನ್ಯಾಯದಹಳ್ಳಿ, ಶಾಂತವೇರಿಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಸಾತಿಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಿರು ಅಣೆಗಳಿವೆ. ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ಬಳಿ ಬಾಲಾಜಿ ಅಣೆಕಟ್ಟು (200 ಹೆ.) ಹಾಗೂ ಹೊನ್ನಿ ಕುಪ್ಪ ಮತ್ತು ದೇವನೂರು ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ವೀರರಾಜಪೇಟೆಯ ಆಗ್ನೇಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ರಾಮತೀರ್ಥ ನದಿಗಳ ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯ ದೊರೆತಿದೆ. ಬರಪೊಳೆ ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯೆ ಹರಿದರೂ ಎಡಬಲದಂಡೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯವಸಾಯದ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥ ಹಾಗೂ ರಾಮತೀರ್ಥ ನದಿಗಳಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

1969ರ ಮಾರ್ಚ್ 31 ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀ ಕೆರೆಗೂ 4 ಹೆ. ವರೆಗೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ 338 ಕೆರೆಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ 758 ಹೆ. ಗಳಾಗಿತ್ತು. ತಾಲೂಕುವಾರು ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಮೂಲಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪುಟದ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ತಾಲೂಕು	ಕೆರೆಗಳು						ಇತರ ಮೂಲಗಳು	
	4-20 ಹೆ.		20-40 ಹೆ.		40-200ಹೆ.		ಸಂಖ್ಯೆ	ಅಚ್ಚು ಕಟ್ಟು (ಹೆ.)
	ಸಂಖ್ಯೆ	ಅಚ್ಚು ಕಟ್ಟು	ಸಂಖ್ಯೆ	ಅಚ್ಚು ಕಟ್ಟು	ಸಂಖ್ಯೆ	ಅಚ್ಚು ಕಟ್ಟು		
ಮಡಿಕೇರಿ	14	120	—	—	—	—	24	351
ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ	303	3,116	36	975	7	443	2	18
ವೀರರಾಜಪೇಟೆ	143	1,434	17	412	2	121	8	1,210
ಒಟ್ಟು	460	4,670	53	1,387	9	564	34	1,579

1981ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 1,337 ಹೆ., ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 6,495 ಹೆ. ಮತ್ತು ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 8,190 ಹೆ. ಭೂಮಿಗೆ ಮತ್ತು 1986ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯದ ವೇಳೆಗೆ ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 1,640 ಹೆ., ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 8,463 ಹೆ. ಮತ್ತು ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 6,687 ಹೆ. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 16,790 ಹೆ. ಭೂಮಿಗೆ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯಡಿ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. 1986-87ರಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 413 ಬಾವಿಗಳಿದ್ದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 11 ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟು 1,662 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಈ ಬಾವಿಗಳಿಂದ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಬಹುದೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು 1986-87ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ

1,651 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಾವಿಗಳಿಂದ ನೀರಾವರಿ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಏಳು ಕಡಿಮೆ ಅಳದ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಿದ್ದು, ಇವುಗಳಿಂದ 83 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಅಳದ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳು 21 ಇದ್ದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 18 ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳು ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿಲ್ಲ. 1988ರ ಮಾರ್ಚ್ 31ರ ವರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ 16,848 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 712 ಕೆರೆಗಳಿಂದ 10,310 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ 133 ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳಿಂದ 4,592 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ, 15 ಏತ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ 1,356 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಮೂಲಗಳಿಂದ 590 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಮೂಲಗಳು :

ವರ್ಷ	ಕೆರೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ		ನೀರಾವರಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಬಾವಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಮನೆ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಾವಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಕಾಲುವೆಗಳು	
	40 ಹೆ. ಒಳಗೆ	40 ಹೆ. ಅಚ್ಚು ಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು			ಸಂಖ್ಯೆ	ಉದ್ದ (ಕಿ.ಮೀ)
1984-85	1,213	18	122	7,601	3	60
1985-86	1,219	18	122	7,657	3	60
1986-87	1,316	23	123	7,697	3	60
1987-88	1,322	23	123	7,721	3	60
1988-89	1,322	23	123	7,754	3	60
1988-89						
ಮಡಿಕೇರಿ ತಾ	166	—	—	2,228	—	—
ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾ	467	11	99	996	3	60
ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ತಾ	689	12	24	4,530	—	—

ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗಾಗಿ 1988-89 ಮತ್ತು 1989-90ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಅನುದಾನ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ.

ಕ್ರ. ಸಂ.	ಯೋಜನೆಯ ಹೆಸರು	ಅನುದಾನ (ಲಕ್ಷ ರೂ.)		ವೆಚ್ಚ (ಲಕ್ಷ ರೂ.)	
		1988-89	1989-90	1988-89	1989-90
1.	ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ	21.2	12.00	23.08	13.47
2.	ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೇತರ	13.9	13.85	16.36	17.20
3.	ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ	14.7	21.00	17.38	25.19
4.	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಯೋಜನೆ (ಆರ್.ಎಲ್.ಇ.ಜಿ.ಪಿ.)	3.2	1.60	2.22	1.27

ತೋಟಗಾರಿಕೆ

ಕೊಡಗಿನ ಅರಸರು ತೋಟಗಾರಿಕೆಗೂ ವಿಶೇಷ ಗಮನ ನೀಡಿದ್ದರು. ಮಾವು, ಕಿತ್ತಳೆ ತೋಟಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರನ ಹುಕುಂನಾಮೆಯ 11ನೇಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರು ಮನೆಗಳ ಬಳಿ ಕೈತೋಟಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತರಕಾರಿ ಮುಂತಾದ ಫಸಲನ್ನು ತೆಗೆಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ: "ಬದನೆ ಗಿಡ, ಹಾಗಲಬಳ್ಳಿ, ತೊಂಡೆಬಳ್ಳಿ, ಸವತೆ ಬೀಜ, ಕುಂಬಳದ ಬೀಜ, ಹಿರೇಕಾಯಿ, ಚಪ್ಪರದ ಅವರೆ, ಬೂದಿಕುಂಬಳ, ಹರುನೆಬೀಜ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ, ಗೆಡ್ಡೆಗೆಣಸು ಮುಂತಾದ ನಾನಾ ಬಗೆ ಹಂಚಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿ ಹಾಕಿಸಿ ರೈತರ ಮನೆಮನೆ ತೋಟಗಳಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಸಬೇಕು," ಇದು ಲಿಂಗರಾಜನು ಪಾರುಪತ್ತಿಗಾರರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಊರ ಗೌಡರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ. ಆದರೆ ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿಯಂಥ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ತೋಟಗಾರಿಕೆಯು ಈಗ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬಾಗಿದೆ. ಕಾಫಿ ಮತ್ತು ಏಲಕ್ಕಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿದ್ದು 'ಕೊಡಗು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬಳಸುವಷ್ಟು ಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಕಿತ್ತಳೆ ಮತ್ತು ಕರಿಮೆಣಸು ಸಹ ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಮುಖ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಂಟೇಷನ್ ಬೆಳೆಗಳು ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿವೆ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಕಾಫಿಗೆ ಮೊದಲ

ಸ್ಥಾನ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೇರಿ ಸಮೀಪ 1854ರಲ್ಲಿ ಫೌಲರ್ ಎಂಬಾತ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಕಾಫಿ ತೋಟದಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಕಾಫಿ ಕೃಷಿಯು 1857ರ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 28,000 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯಲು 1868ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 38,280 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. (ಹಿಂದೆ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಡು ಬೆಳೆಯ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಂದವರಿಂದ ಅರಮನೆ/ಸರ್ಕಾರವೇ ಖರೀದಿ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು). ಬೆಳೆದ ಏಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾರುವ ಷರತ್ತನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವೂ ವಿಧಿಸಿತ್ತು. 1903ರಲ್ಲಿ 19,080 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಏಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಕಾಫಿ ಬೆಳೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದಾಗಿ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೆಚ್ಚಿ, ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಇಳಿಮುಖವಾಯಿತು. 1914ರಲ್ಲಿ ರಬ್ಬರ್ ಮರಗಳನ್ನು ಸುಮಾರು 500 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿ ರಬ್ಬರ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಚಹಾ ಬೆಳೆಯನ್ನು 1913ರಿಂದಲೇ ಬೆಳೆಯುವ ಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿದ್ದು, ಹುದಿಕೇರಿ ಬಳಿ ಚಹಾ ತೋಟವನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಕರಿಮೆಣಸನ್ನು ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರ ಬೆಳೆಯನ್ನಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊಡಗಿನ ಕಿತ್ತಳೆ, ಅದರ ರುಚಿ ಮತ್ತು ಗುಣದಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದ ಕಿತ್ತಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ತೋಟಗಳು ಮಾತ್ರ ವಿರಳವಾಗಿದ್ದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ನಡುವೆ ಚದುರಿದಂತೆ ಕಿತ್ತಳೆ ಮರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. 1903-04ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಏಲಕ್ಕಿಯನ್ನು 19,080 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲೂ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು 110 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲೂ ಕಿತ್ತಳೆಯನ್ನು 440 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲೂ

1984-85 ರಿಂದ ಮುಖ್ಯ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆ ವಿವರಗಳು ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ.

ವರ್ಷ	ಅಡಿಕೆ	ತೆಂಗು	ಗೋಡಂಬಿ	ಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಿ	ಏಲಕ್ಕಿ	ರಬ್ಬರ	ಕಾಫಿ	ಒಟ್ಟು
1984-85								
ಎಸ್.ಐ.ಎಫ್ (ಹೆ)	818	571	1,446	256	13,823	1,627	70,006	383
ಉತ್ಪಾದನೆ (ಟನ್)	5,564*	2,752*	860*	69	871	—	—	—
1985-86								
ಎಸ್.ಐ.ಎಫ್ (ಹೆ)	843	593	1,579	275	15,207	1,768	71,432	383
ಉತ್ಪಾದನೆ (ಟನ್)	5,734	2,864	1,172	75	958	—	—	—
1986-87								
ಎಸ್.ಐ.ಎಫ್ (ಹೆ)	848	641	1,589	279	14,115	1,904	73,630	383
ಉತ್ಪಾದನೆ (ಟನ್)	5,768	3,093	1,589	76	889	—	—	—
1987-88								
ಎಸ್.ಐ.ಎಫ್ (ಹೆ)	848	648	2,219	163	14,155	1,909	73,652	383
ಉತ್ಪಾದನೆ (ಟನ್)	5,768	3,127	1,318	44	892	—	—	—
1988-89								
ಎಸ್.ಐ.ಎಫ್ (ಹೆ)	854	658	2,375	171	14,100	1,920	73,737	383
ಉತ್ಪಾದನೆ (ಟನ್)	5,809	3,175	1,375	46	888	—	—	—
1988-89								
ತಾಲೂಕುವಾರು ಎಸ್.ಐ.ಎಫ್								
ಮಂಡಿಳಿ	813	320	1,531	48	9,290	1,313	15,715	—
ಸೋಮನಾರಪೇಟೆ	3	112	—	155	3,700	—	23,392	—
ವೀರರಾಜಪೇಟೆ	38	226	87	8	1,110	607	34,630	383

ಮೂಲ : ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಖ್ಯಾಸಂಗ್ರಹಣಾಧಿಕಾರಿ. * ಅಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಗೋಡಂಬಿ ಬೆಳೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದ ಕಾಯಿಗಳ ತೂಕ (ಟನ್ ಗಳಲ್ಲಿ) ಕೊಟ್ಟಿದೆ.
ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ 1000 ಕಾಯಿಗಳ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಕಾಫಿಯನ್ನು 24,890 ಹೆ.ಗಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 1936-37ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಫಿಯನ್ನು 16,304 ಹೆ.ಗಲ್ಲೂ ಬಾಳೆಯನ್ನು 380 ಹೆ.ಗಲ್ಲೂ ಚಹ ಬೆಳೆಯನ್ನು 165 ಹೆ.ಗಲ್ಲೂ ಕಿತ್ತಳೆಯನ್ನು 2,856 ಹೆ.ಗಲ್ಲೂ ಏಲಕ್ಕಿಯನ್ನು 1,200 ಹೆ.ಗಲ್ಲೂ, ಕರಿಮೆಣಸನ್ನು 400 ಹೆ.ಗಲ್ಲೂ ದನಿಯಾ ಬೆಳೆಯನ್ನು 100 ಹೆ.ಗಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 1946ರಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 35,433 ಹೆ.ಗಳಿಗೂ, ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 30,637 ಹೆ.ಗಳಿಗೂ, ಕಿತ್ತಳೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 5,460 ಹೆ.ಗಳಿಗೂ, ಕರಿಮೆಣಸು ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 410 ಹೆ.ಗಳಿಗೂ, ಚಹ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 480 ಹೆ.ಗಳಿಗೂ, ರಬ್ಬರ್ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 1,280 ಹೆ.ಗಳಿಗೂ ಬಾಳೆ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 405ಹೆ. ಮತ್ತು ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 170 ಹೆ.ಗಳಿಗೂ ತಲುಪಿತು. 1962-63ರಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ 34,710 ಹೆ.ನಲ್ಲೂ ಕಿತ್ತಳೆ 11,261 ಹೆ. ಏಲಕ್ಕಿ 6,098ಹೆ, ಅಡಿಕೆ 311 ಹೆ. ಕರಿಮೆಣಸು 358 ಹೆ. ತೆಂಗು 85 ಹೆ., ಚಹ 489 ಹೆ. ಹಾಗೂ ರಬ್ಬರ್ ಗಳನ್ನು 1203 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ 1977-78ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಹೆ) ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಇದ್ದಿತು. ಅಡಿಕೆ-698, ತೆಂಗು-3,549, ಗೋಡಂಬಿ-480, ಕೋಕೋ-32, ಕರಿಮೆಣಸು-2,467, ಏಲಕ್ಕಿ-3,267, ನಾವು-409, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು-5,128, ಜಂಬೀರ ವರ್ಗ (ಸಿಟ್ರಸ್)-19,622, ಸೀಬೆ - 308, ಸಪೋಟ - 381,

ಪೈನಾಪಲ್-198, ಹಲಸು-212 ಮತ್ತು ಪರಂಗಿ (ಪಪಾಯ) 260.

1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಹಣ್ಣು ಬೆಳೆಗಳ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 8,010 ಹೆ.ಗಳಾಗಿದ್ದು ಇವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಹಣ್ಣಿನ ಬೆಳೆಯಾದ ಕಿತ್ತಳೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 5,112ಹೆ. ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ರೋಗದಿಂದ ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಇಳಿಮುಖ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 559 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಿತ್ತಳೆ ಮತ್ತು ಕರಿಮೆಣಸನ್ನು ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯ ಮಧ್ಯಂತರ ಬೆಳೆಯನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು 1,51,007 ಹೆ. ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಅಹಾರೇತರ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಕಾಫಿ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಕರಿಮೆಣಸು ಮತ್ತು ಇತರ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು 77,437 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಒಟ್ಟು ಬೆಳೆಯಾದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಶೇ. 51.3ರಷ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ಅಹಾರೇತರ ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ 77,487 ಹೆ.ಗಳ ಪೈಕಿ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು 73,737ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಒಟ್ಟು ಅಹಾರೇತರ ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಶೇ. 95.16ರಷ್ಟಿದೆ.

1989-90ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳ ತಾಲೂಕುವಾರು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

1989-90 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಹೆ) ಹಾಗೂ ಉತ್ಪತ್ತಿ (ಟನ್)

ಕ್ರ.	ವಿವರ	ಮಡಿಕೇರಿ ತಾ	ಸೋಮನಾರ ಪೇಟೆ ತಾ	ವೀರರಾಜ ಪೇಟೆ ತಾ	ಒಟ್ಟು ಅಂದಾಜು ಇಳುವರಿ (ಟನ್)
1	2	3	4	5	6
ಹಣ್ಣು ಗಳು					
1.	ನಾವು	92	204	393	3,651
2.	ಬಾಳೆ-ಕೇವೆಂಡಿಶ್ ಇತರೆ	162	177	51	3,627
3.	ಕಿತ್ತಳೆ	735	470	268	11,784
4.	ನಿಂಬೆ	898	6,295	10,298	67,455
5.	ಸಿಹಿ ಕಿತ್ತಳೆ	275	219	481	7,402
		112	64	73	818

1	2	3	4	5	6
6.	ಸೀಬೆ	86	74	122	1,415
7.	ಸಪೋಟೆ	193	124	181	2,988
8.	ಅನಾನಸ್	8	10	6	223
9.	ಹಲಸು	9	75	12	237
10.	ಸೀತಾಫಲ	3	3	4	40
11.	ಪಪ್ಪಾಯ	19	23	47	623
12.	ರಾಮಫಲ	3	4	3	37
13.	ಬೆಣ್ಣೆ ಹಣ್ಣು	3	4	2	45
14.	ಇತರೆ	12	11	12	140
<u>ಹೂವಿನ ಬೆಳೆಗಳು</u>					
1.	ಸೇವಂತಿಗೆ	1	1	1	—
2.	ಮಲ್ಲಿಗೆ	3	1	3	—
<u>ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳು</u>					
1.	ಬೊಮ್ಮಾಟೊ	15	15	15	297
2.	ಹೂಕೋಸು	6	5	5	153
3.	ಬದನೆ	5	6	12	184
4.	ಎಲೆಕೋಸು	10	8	18	273
5.	ಗೆಡ್ಡೆ ಕೋಸು	8	6	13	162
6.	ಬೆಂಡೆ	3	4	5	96
7.	ಸಿಹಿಗೊಣಸು	10	10	2	190
8.	ಮರಗೆಣಸು	8	25	8	490
9.	ಸೊಪ್ಪು	6	8	10	192
10.	ಇತರೆ	5	12	15	160
<u>ಪ್ಲಾಂಟೇಷನ್ ಬೆಳೆಗಳು</u>					
1.	ಕೋಕೋ	39	4	14	34
2.	ಏಲಕ್ಕಿ	4,940	6,400	1,437	900
3.	ಕರಿಮೆಣಸು	918	545	1,146	1,305
4.	ಶುಂಠಿ	8	8	10	86
5.	ಅರಿಸಿನ	5	12	5	61
6.	ಲವಂಗ	3	4	2	2.4
7.	ಹುಡುಗೆ	—	9	5	70
8.	ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ	1	3	1	—
9.	ಅಡಿಕೆ	813	3	38	—
10.	ತೆಂಗು	320	112	226	—
11.	ಗೆರೆ	1,531	—	774	—

ಮೂಲ : ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ವಾರ್ಷಿಕ ಅಡಳಿತ ವರದಿ; 1989-90

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ವಿವಿಧ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅ) ಕಡಿಮೆ ಭೂಮಟ್ಟ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶ : ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಸಂಪಾಜೆ, ಪೆರಾಜೆ, ಬೆಂಬು, ಕರಿಕೆ, ಮಾಕುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ತೋಟದ ಬೆಳೆಗಳಾದ ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ, ಕಾಳು, ಮೆಣಸು, ಗೋಡಂಬಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಂಬಾರು ಬೆಳೆಗಳಾದ ಶುಂಠಿ, ಅರಿಸಿನ, ಲವಂಗ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಕೋಕೋ ಬೆಳೆಗಳು ಮುಂದೆ ಲಾಭದಾಯಕ ಬೆಳೆಗಳಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಆ) ಹೆಚ್ಚಿನ ಎತ್ತರದ ಮಧ್ಯಮ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಳೆಯಿಂದಾವೃತ ಪ್ರದೇಶ : ಮರೆನಾಡು ಹುಡಿಕೇರಿ, ಶ್ರೀಮಂಗಲ, ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗಗಳು, ಅಮ್ಮತ್ತಿಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗ, ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲೂಕಿನ ಪೂರ್ವ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದ ಸೋಮನಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಗರ್ವಾಲೆ, ಸೂರ್ಯಪ್ಪಿ, ಶಾಂತಳ್ಳಿ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಈ ವಿಭಾಗ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯಲು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭದಾಯಕ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದು, ಟೀ, ರಬ್ಬರ್, ಅಲ್ಲದೆ ಕಿತ್ತಳೆ ಮತ್ತು ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಗಳು ಸಹ ಇರುತ್ತವೆ. ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಗೆ ಕಟ್ಟಿ ರೋಗ ತಗುಲಿದ್ದು ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬೆಳೆಯ ಬದಲು ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಾಂಬಾರು (ಮಸಾಲೆ) ಪದಾರ್ಥಗಳಾದ ಶುಂಠಿ ಮತ್ತು ಕಾಳು ಮೆಣಸನ್ನು ಮುಂದೆ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. (ಇ) ಕಡಿಮೆ ಭೂಮಟ್ಟ (ಎತ್ತರ), ಮಧ್ಯಮ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಮಳೆ ಪ್ರದೇಶ : ಈ ವಿಭಾಗವು ಹೆಚ್ಚಿನಂಶ ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ಮತ್ತು ಸೋಮನಾರಪೇಟೆಯ ಪೂರ್ವ ಭಾಗಗಳು, ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಕುಟ್ಟಿ, ಕಾನೂರು, ಬಾಳೆಲೆ, ತಿಮುತಿ, ಪೊಲ್ಲಿಬೆಟ್ಟ, ಸಿದ್ದಾಪುರ, ಚಿಟ್ಟಳ್ಳಿ, ಸುಂಟಿಕೊಪ್ಪ, ಮಾದಾಪುರ, ಶನಿವಾರಸಂತೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ, ಕಿತ್ತಳೆ, ಏಲಕ್ಕಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. (ಈ) ಕಡಿಮೆ ಉಷ್ಣಾಂಶ, ಕಡಿಮೆ ಎತ್ತರ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶ : ಈ ವಿಭಾಗವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವಭಾಗದ ತುತ್ತತುದಿಯ (ಉತ್ತರದ) ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ ಕುಶಾಲನಗರ ಹೋಬಳಿ, ಸೋಮನಾರಪೇಟೆ, ಶನಿವಾರಸಂತೆ ಮತ್ತು ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಳ

ಗೊಂಡಿದೆ. ತೆಂಗು, ಮಾವು, ಸಪೋಟೆ, ಸೀಬೆ ಮತ್ತು ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೇರಳವಾಗಿ ತೆಂಗು, ಬಾಳೆ, ಅನಾನಸ್, ಸಪೋಟೆ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ.

ಕಾಫಿ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ತೋಟದ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯ ಗಳಿಸಿ ಕೊಡುವ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿಯ ಬೇಸಾಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದು ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕಾಫಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿದ್ದು, ಕೊಡಗಿನಲ್ಲೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಆರ್ಯಾಬಿಕ (ಕಾಫಿಯ ಆರ್ಯಾಬಿಕ) ಮತ್ತು ರೊಬಸ್ಟ (ಕಾಫಿಯ ಕ್ಯಾನಿಫೋರ) ಎಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆರ್ಯಾಬಿಕ ಕಾಫಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ (900-1200 ಮೀ) ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆಯಾದರೆ ರೊಬಸ್ಟ ಕಡಿಮೆ ಎತ್ತರದ (ಸು. 150 ಮೀ) ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲದು. ರೊಬಸ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಆರ್ಯಾಬಿಕ ಬೆಳೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನೆರಳಿನ ಅಗತ್ಯ ಇರುತ್ತದೆ.

ಆರ್ಯಾಬಿಕ ಜಾತಿಯು ಮೂಲತಃ ಇಥಿಯೋಪಿಯದ ಕಾಫೆ ಎಂಬ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ್ದೆಂದೂ ರೊಬಸ್ಟ ಮಧ್ಯ ಅಫ್ರಿಕದ್ದೆಂದೂ ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕಾಫಿ ಬಂದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕತೆಯೊಂದಿದೆ. 1670ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಬಾಬಾಬುಡನ್ ಎಂಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂತ ಯೆಮೆನ್ನಿನಿಂದ ಆರ್ಯಾಬಿಕ ಕಾಫಿಯ (ನೋಚ ಕಾಫಿ) ಏಳು ಬೀಜಗಳನ್ನು ತಂದು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಬಳಿಯ ಇನಾನ್ ತಾತ್ಪ್ರೇಯ ಪೀಠದ ಬಳಿ ತನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದನಂತೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಾಬಾಬುಡನ್ ಗಿರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಪ್ರಚಲಿತವಿದೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅತ್ತಿಗಾಂಡಿ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯ ಮನೆಗಳ ಹಿತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಮನೆ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೊಡಗಿನ ನಾಲ್ಕುನಾಡು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸಸಿಗಳನ್ನು ತಂದು ನೆಡಲಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಇತರಡೆಗಳಿಗೂ ಕಾಫಿಗಡಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಲಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅದರೂ 19ನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಹಸಿಗಳಾದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವವರೆಗೂ ಕಾಫಿಯ ಬೇಸಾಯ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಅನಂತರ ಸುಮಾರು 40

ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಕೃಷಿ ಶೀಘ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ಅತ್ತಿಗಂದಿಯಿಂದ ಕೊಡಗಿನ ನಾಲ್ಕು ನಾಡಿಗೆ ಕೆಲವು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಕೊಡಗಿನ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಂದ ಕಾಫಿಯ ಬೇಸಾಯವು ಕೊಡಗಿನ ಇತರೆಡೆಗಳಿಗೂ ಅಷ್ಟು ಇಷ್ಟು ಹಬ್ಬಿತು. 1854ರಲ್ಲಿ ಫಾಲರ್ ಎಂಬಾತ ಮಡಿಕೇರಿಯ ಬಳಿಯೂ, ಫೆನೆಲ್ ಎಂಬಾತ ಉಲಗಲಿಯಲ್ಲೂ ಸುಸಂಘಟಿತವಾಗಿ ಕಾಫಿ ತೋಟ ಅರಂಭಿಸಿದರು. ಅಂತೆಯೇ 1855ರಲ್ಲಿ ಮಾನ್ ಮತ್ತು ಸ್ಕುವರ್ಟ್ ಎಂಬವರು ಸಂಪಾಡೆ ಘಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಭಾರತೀಯ ಕ್ರೈಸ್ತ ರೆಗಿ ಕಾಂಡಿಣ್ಣಿ ಎಂಬವರು 1857ರಲ್ಲಿ ಅನಂದವುರದಲ್ಲೂ ಮ್ಯಾಕ್‌ಫರ್ಸನ್ ಎಂಬವರು ಸುಂಟಿಕೊಪ್ಪ ಬೇಲಿಕಾಡು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗುಂಡಿಗಳಲ್ಲೂ (1860), ಮ್ಯಾಂಗಲ್ಸ್ ಎಂಬವರು 1863ರಲ್ಲಿ ಅಲಿಕಟ್ಟ, ಹಾಲೇರಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಫಿ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ 1856ರ ವೇಳೆಗೆ ಕಾಫಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಕೊಡಗೊಂದರಲ್ಲೇ 11,200 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿತ್ತು. ಖಾಸಗಿ ಉದ್ಯಮಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕಂಪೆನಿಗಳೂ ಕಾಫಿ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವು. 1870ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಅರಂಭವಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಫಿ ಕಂಪನಿ ಎಂಬುದು ಇಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಮೊದಲನೆಯದು (1,200ಹೆ). ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ಶಾಲೆ ನಲ್ಲಿ ಸಾಕವ್ಮ ಎಂಬ ಮಹಿಳೆ ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಉದ್ಯಮ ನಡೆಸಿ ಖ್ಯಾತಳಾದಳು. ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲೂ ಅನೇಕ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡವು. ರಿಕ್ಟರ್ ಹೇಳಿರುವಂತೆ (1870) ಸ್ಕುವರ್ಟ್ ಅವರ ಗೆನ್‌ಕೂಗ್ ಎಸ್ಟೇಟ್ 1,205 ಹೆ. ಗಳಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದು, ಮುಂದೆ ಮೆಹೋನ್ ಅವರ ಪೊಲ್ಲಿಬೆಟ್ಟದ ಕೊಡಗು ಕಾಫಿ ಎಸ್ಟೇಟ್ 3,120 ಹೆ. ಇತ್ತೆಂದು ಐ. ಮಾ. ಮುತ್ತಣ್ಣ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

1860ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಫಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಅರಾಬಿಕ (ಹಿಲ್ಡ್ ಚಿಕ್ಸ್) ಬಗೆಯದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಕಾಫಿ ಬೇಸಾಯ ತನ್ನ ಉಚ್ಚಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದೂ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲೇ. ಅದರ ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯು ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಬೂಷ್ಟು, ಕೀಟ ಮತ್ತು ರೋಗಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗತೊಡಗಿತು. ಹೀಗೆ ಕಾಫಿಯ ಮೇಲೆ ದಾಳಿಯಿಟ್ಟು ಕೀಟ ಮತ್ತು ರೋಗ ಓಡುಗುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು ಬಿಳಿಬಣ್ಣದ ಕಾಂಡಕೊರಕ (ಕ್ಲೈಲೋಪ್ಟೀಕಸ್ ಕ್ಯಾಡ್ರಿಪೆಸ್) ಎಂಬ ಕೀಟ, ಹಸಿರು ತಿಗಣೆ (ಕಾಕ್ಸ್ ವಿಂದಿಸ್) ಹಾಗೂ ಎಲೆತುಕ್ಕು ರೋಗ (ಹೆಮಿಲಿಯ ನೆಸ್ಪುಟ್ರಿಕ್ಸ್). ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಾಫಿಯ ಕೃಷಿ ಇಳಿಮುಖವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು.

ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ತೋಟಗಳಂತೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಗೊಂಡವು. 1883 ರಿಂದ ಅರಂಭಿಸಿ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆ ಕುಗ್ಗುತ್ತ ಹೋಗಿ ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 1898ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ನಾಮವಾಯಿತು. ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬ್ರೆಜಿಲ್ ಕಾಫಿಯ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಎದುರಾಯಿತು. ಕಾಫಿ ನಿರ್ನಾಮ ನಾಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲೋಸುಗ ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಸಿಲ್ವರ್ ಹಿಕ್, ಹಾಲುನಾಣಿ ಮುಂತಾದ ನೆರಳೇಯುವ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಎಲೆತುಕ್ಕು ರೋಗ ಮತ್ತು ಕಾಂಡಕೊರಕ ಕೀಟಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಿತಲ್ಲದೆ, ರೋಗನಿರೋಧಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಕಾಫಿ ತಳಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯವೂ ಅರಂಭವಾಯಿತು. ಕಾಫಿಯ ಉದ್ಯಮದ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ 1892ರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪ್ರಾಂಟರುಗಳ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಘ (ಯುನೈಟೆಡ್ ಪ್ರಾಂಟರ್ಸ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಆಫ್ ಸದರ್ನ್ ಇಂಡಿಯ) ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಳೆ ಹೊನ್ನೂರಿನಲ್ಲಿ 1926ರಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು (ಕಾಫಿ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆರಿಮೆಂಟಲ್ ಸ್ಟೇಷನ್) ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. 1946ರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯನ್ನು ಕಾಫಿ ಮಂಡಳಿ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಕೇಂದ್ರೀಯ ಕಾಫಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿತು. ಕಾಫಿ ಗಿಡದ ರಕ್ಷಣೆ, ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ತಳಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೇ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶಗಳು. 1947ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ಚಿಟ್ಟೆಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಉಪಕೇಂದ್ರವೊಂದು ಅರಂಭವಾಯಿತು. ಬಾಳೆಹೊನ್ನೂರಿನ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿದ ಹೊಸ ತಳಿಗಳನ್ನೂ ರಕ್ಷಣಾವಿಧಾನಗಳನ್ನೂ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಈ ಉಪಕೇಂದ್ರದ್ದು.

1843ರಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಪ್ರತಿಬಂಧ ಕಾನೂನು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಕೊಡಗಿನ ಜಮ್ನುದಾಳು (ಗುಲಾಮ)ಗಳಾದ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗಗಳ ಜನ ಕಾನೂನಿನಂತೆ ಮುಕ್ತರಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶವಾದುದು ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳು ನ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದಾಗಲೇ. ಇದಲ್ಲದೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಹಾಸನ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಹಾಗೂ ಕೇರಳಗಳಿಂದಲೂ ದಲಿತರೂ ಭೂರಹಿತ ಕಾರ್ಮಿಕರೂ ಈ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಲು ಬಂದರು. ತುಳು, ಮಲಯಾಳಿ ಹಾಗೂ ತಮಿಳು ಭಾಷಿಕ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಹಾಗೂ ಕೊಡಗಿನ ಪರಿಶಿಷ್ಟವರ್ಗದ ಜನರು ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ

ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ವಸತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಇದೆ. ಬಹುಪಾಲು ಕಾರ್ಮಿಕರು ಬೆಳೆಯ ಋತುಮಾನಗಳಂತೆ ಕೊಡಗಿಗೆ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಮರುಳುವುದೂ ಇದೆ.

ಕಾಫಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಬೆಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ತಂಪು ಹವೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಅನುಕೂಲ. ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಕಾಗಿ ದ್ದರೂ ನೀರು ನಿಲ್ಲಬಾರದು. ಬಿದ್ದ ನೀರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗುವಂತೆ ಇಳಿಜಾರು ಇರಬೇಕು. ಕಾಫಿ ಗಿಡಕ್ಕೆ ನೆರಳು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ನೇರವಾಗಿ ಬೀಳುವ ಬಿಸಿಲನ್ನು ತಡೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ. ಗಿಡಗಳು ಚಿಕ್ಕವಾಗಿದ್ದು ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಾಲುನಾಣದ ಮರವನ್ನು (ಎರಿತ್ರೈನ ಜಾತಿ) ನೆರಳೆಂದು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಕಾಫಿ ಗಿಡಗಳು ದೊಡ್ಡವಾದ ಮೇಲೆ ಹಾಲುನಾಣದ ಮರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆಸಲಾಗುವ ನೆರಳಿನ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು ಸಿಲ್ವರ್ ಮರ, ಹಲಸು, ಹೊನ್ನೆ, ನೀಲಿ, ಬೀಟೆ, ನೇರಿಕೆ, ಕಲ್ಬಾಗಿ, ಹೊಟ್ಟೆಬಾಗಿ, ಬಿಳಿಬಸರಿ, ಕರಿಬಸರಿ ಅತ್ತಿ, ಮಿಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದವು. ಕಾಫಿ ಗಿಡ ಕಡುಚಳಿಯನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದು. ಕಾಫಿಗೆ ಎಂಥ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಬೆಳೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇದೆ. ಆಳವಾದ ಕೆಂಪುಗೋಡು ಇದರ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಮಣ್ಣಿನ ಮೂಲ ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ ಅದು ಗಾಳಿ ನೀರು ಮುಂತಾದವು ಸರಾಗ ವಾಗಿ ಚಲಿಸುವಂತೆ ಬಿಡಿಕಣಗಳುಳ್ಳದ್ದೂ ಆಳವಾದದ್ದೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪುಡಿಪುಡಿ ಆಗುವಂಥದ್ದೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯಜನ್ಯ ಸಾವಯವ ಪದಾರ್ಥಗಳಿರ ಬೇಕು. ಕಷ್ಟಗೋಡು ಮತ್ತು ಜೇಡಿಮಣ್ಣಿನಲ್ಲೂ ಕಾಫಿಯ ಬೇಸಾಯ ಉಂಟು. ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣು ಹೆಚ್ಚು ಅಮ್ಲೀಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಸಿ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲದು.

ಬೇಸಾಯದ ವಿಧಾನ

ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಬೇಸಾಯದ ಮೊದಲ ಕ್ರಮ ಕಾಡನ್ನು ಕಡಿಯುವುದು. ಕೆಲವೆಡೆ ನೆರಳು ಕೊಡುವ ಮರಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವುದಾದರೂ ಕಾಡಿನ ಎಲ್ಲ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಕ್ರಮ. ಕಾಫಿ

ಬೀಜಗಳನ್ನು ಮೊಳೆಸಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅನಂತರ ಅವುಗಳನ್ನು ತೋಟದಲ್ಲಿ ನೆಡುತ್ತಾರೆ. ಬೀಜಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ಬಗೆಯ ನರ್ಸರಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಮೊಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನರ್ಸರಿ ಗಳಲ್ಲಿ ನೆಡುವ ಮೊದಲು ಅವನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಬೀಜ ಕೈಂದೇ ಬೆಳೆಸಿದ ಗಿಡಗಳಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಹದವಾದ ಹಣ್ಣು ಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೀಜಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಬೂದಿ ಯೊಂದಿಗೆ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಿನಸಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಲ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಕದಡಿ ಇವು ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಒಣಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಐದು ದಿನಸಗಳು ಒಣಗಿಸಿದ ಅನಂತರ ಹೆಚ್ಚಾದ ಬೂದಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಬೂಷ್ಟು ನಿರೋಧಕ ದೊಂದಿಗೆ ಮಿಶ್ರಮಾಡುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಜನವರಿ-ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳುಗಳ ನಡುವಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಮೊಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಬೀಜಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ತೆಳುವಾಗಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಹರಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ಚಪ್ಪರ ಹಾಕುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನೀರನ್ನು ಹಾಯಿಸಬೇಕು. ಬೀಜಗಳು ಸುಮಾರು 45 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಎರಡನೆಯ ನರ್ಸರಿಗೋ ಇಲ್ಲವೇ ಸಣ್ಣ ಬಿದಿರಿನ ಬುಟ್ಟಿಗಳಿಗೋ ಅಥವಾ ಪಾಲಿಥೀನ್ ಚೀಲಗಳಿಗೋ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬುಟ್ಟಿ ಅಥವಾ ಚೀಲಗಳಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಮರಳು ಮತ್ತು ಕಾಡಿನ ಮಣ್ಣಿನ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕ್ರಮ. ಎಳೆಯ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಕಿಟಿ ಹಾಗೂ ಬೂಷ್ಟು ರೋಗಗಳಿಂದ ದೂರ ವಿದಲು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಿಟಿ ಹಾಗೂ ಬೂಷ್ಟು ನಿರೋಧಕ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು.

ಸಸಿಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ಆಗೆದಿರಬೇಕು. ಕಾಫಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಡುವ ಕಾಲವೆಂದರೆ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ವರೆಗೆ. ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ಏಪ್ರಿಲ್-ಮೇ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ತೋಡಬೇಕು. ಗುಂಡಿಗಳ ಗಾತ್ರ 2' ಆಳ 1½' ಅಗಲ 1½' ಉದ್ದ ಇರಬೇಕು. ತೋಡಿದ ಮೇಲುಭಾಗದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಬೇರೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಗುಂಡಿಗಳ ಅಂತರ ನೆಡುವ ಕಾಫಿ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಕಾಫಿಯ ಅರಾಬಿಕ ತಳಿಗಳಿಗೆ 6' ಚದರಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ತೋಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಮತ್ತು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಲೈಬೀರಿಯಾ ಮತ್ತು ರೋಬುಸ್ಟ ತಳಿಗಳಿಗೆ 9' ಅಥವಾ 10' ಚದರಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ತೋಡಬೇಕು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ನೆಡುವುದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್

ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆ ಹಾಕಿದ ಮೇಲು ಮಣ್ಣು, ಎಲೆಯ ಗೊಬ್ಬರ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿ ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ತಂಬುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿಯ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಸುತ್ತಲೂ ಮಣ್ಣನ್ನು ಹಾಕಿ ನೆಡಬೇಕು. ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಡುವಾಗ ಚೀಲವನ್ನು ಹರಿದುಹಾಕಿ ನೆಡಬೇಕು. ಸಸಿಗಳು ಗಾಳಿಗೆ ಅಲುಗಾಡಿ ಮುರಿದುಹೋದಂತೆ ಊರುಗೋಲುಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಅವಕ್ಕೆ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಚಿಗುರುವ ತನಕ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ನೀರು ಕೊಡಬೇಕು. ಸಸಿಗಳನ್ನು ಬಿಸಿಲು, ಆಲಿಕಲ್ಲು ಮಳೆ, ರಭಸವಾದ ಮಳೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡಲು ಸರಿಯಾದ ಸಣ್ಣ ಚಪ್ಪರವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಮಳೆಯಿಂದ ಮಣ್ಣು ಕುಸಿದು ಸಸಿಗಳು ಬಿದ್ದುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಬಿದ್ದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ನೆಡಬೇಕು. ಕಾಫಿಯನ್ನು ಕರಿಮೆಣಸು, ಏಲಕ್ಕಿ, ಕಿತ್ತಳೆ, ಅಡಿಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಿಶ್ರ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಗೊಬ್ಬರ ಕೊಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮಳೆಗಾಲಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಒಂದು ಸಾರಿ, ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ಕೊಡುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಕೃತಕ ಗೊಬ್ಬರ ಕೊಡುವುದು ಕಾಫಿಗಿಡಗಳ ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಳುವರಿ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಮ್ಲತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಐದು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಎಕರೆಗೆ ಒಂದು ಟನ್ ಸುಟ್ಟ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು.

ಉತ್ತಮ ಕಾಫಿ ಬೇಸಾಯಗಾರರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಕಾಫಿ ತೋಟವನ್ನು ಅಗೆಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಫಿ ಗಿಡಗಳು ಹರಡುವವರೆಗೂ ಖಾಲಿ ಇರುವ ಜಾಗವನ್ನು ಅಗೆದು ಕಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಕಾಫಿ ಗಿಡವು ಬೇರು ಬಿಡಲು ಮಣ್ಣು ಸಡಿಲ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕಾಫಿ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ರೆಂಬೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಬಲ್ಲವು. ಎರಡು ವರ್ಷದ ಕಾಫಿ ಸಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 6-7 ಸಣ್ಣ ರೆಂಬೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ತುದಿಯ ಕುಂಡಿಗಳನ್ನು ಜಿಗುಟಿ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ರೆಂಬೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಕಾಯಿಬಿಡುವ ರೆಂಬೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತವೆ. ಕಾಫಿ ಸಸ್ಯವನ್ನು ಸವರಿ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಡದಿದ್ದರೆ ಅದು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಚಿಕ್ಕ ಮರವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಫಿ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಫಲ ಕೊಟ್ಟ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸವರುವುದರಿಂದ ಹೊಸ ಫಲ ಕೊಡುವ ರೆಂಬೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಕಾಫಿ

ಕಾಯಿಯನ್ನು ಕೊಯ್ದ ಮೇಲೆ ಟೊಂಗೆಗಳನ್ನು ಸವರಿ ತರುವಾಯ ಅಗೆದು ಗೊಬ್ಬರ ಕೊಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಕಾಫಿ ಗಿಡ ನೆಟ್ಟ ಮೂರು ವರ್ಷದ ತರುವಾಯ ಫಲ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರನೇಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟ ಹೂವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಕಾಫಿ ಗಿಡಗಳು ದಷ್ಟಪುಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಮಾರ್ಗ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಸಾರಿ ಐದನೇಯ ವರ್ಷದಿಂದ ಫಸಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾಫಿ ಗಿಡದ ಆಯುಷ್ಯ ಸುಮಾರು 30-50 ವರ್ಷಗಳು. ಮಾರ್ಚ್ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಬಿಟ್ಟು ಅಕ್ಟೋಬರ್-ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಫಸಲು ಕೊಯ್ಯಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಯಿಗಳು ಹಣ್ಣಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹಣ್ಣು ಗಿ ಉದುರಿ ಹೋದವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಳುವರಿಯು ಕಾಫಿ ಸಸ್ಯದ ತಳಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ತೋಟದ ವಯಸ್ಸನ್ನು, ಭೂಮಿಯ ಸಾರವನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.

ಗಿಡಗಳಿಂದ ಕೊಯ್ದ ಕಾಫಿಯ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹದ ಮಾಡದೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗಿಡದಿಂದ ಕಾಫಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಮೇಲಿನ ಮತ್ತು ಒಳಗಿನ ಸಿಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹದ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಣಗಿಸಿ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪಾರ್ಚ್‌ಮೆಂಟ್ ಕಾಫಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಕಡಿಮೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ತೋಟವಿದ್ದು ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ನೀರಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ತೆಗೆಯಲುಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಸೌಕರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ಹದಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾಫಿ ಹಣ್ಣನ್ನು ಗಿಡದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಗಾರೆ ಅಥವಾ ಸಿಮೆಂಟಿನ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹಾಕಿ 2-3 ವಾರಗಳ ಕಾಲ ಒಣಗಿಸಬೇಕು. ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕಪ್ಪಾಗಿ ತೇವಾಂಶ ಇಂಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಮರದ ಕೊಡತಿ ಅಥವಾ ಕಲ್ಲಿನ ಗುಂಡುಗಳಿಂದ ಒಣಗಿದ ಬೀಜಗಳ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹದ ಮಾಡುವ ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ನೀರಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕೊಯ್ದ ಮೇಲೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಭಾರವಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಬೇಕು. ಸಿಪ್ಪೆ ತೆಗೆದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ನೀರಿಗೆ ಹಾಕಿ ಉಜ್ಜಿ ಲೋಳೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಜರಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನೂಕಿ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ವಿವಿಧ ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬೇಕು.

ಕಾಫಿಗೆ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳು ತಗಲುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಮಿಯ ವೆಸ್ಟ್ರಿಕ್ಲೆನ್ಸಿನಿಂದ ಹರಡುವ ಬೂಷ್ಟು ರೋಗ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಈ ರೋಗ ಕಾಫಿಗೆ ತಗುಲಿದ ಮೇಲೆ ಕಾಫಿಯ ಎಲೆಯ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೇಸರಿ-ಹಳದಿ ಮಚ್ಚೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಅಮೇಲೆ ಎಲೆಗಳು ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇದ ರಿಂದ ಗೀಡ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಕಾಫಿ ಬೀಜದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕೊಲೆ ಟೋಟ್ರೈಕಮ್ ಕಾಫಿಯಾನಮ್ ಎಂಬ ಶಿಲೀಂಧ್ರ ಡೈಬ್ಯಾಕ್ ಮತ್ತು ಬ್ಲೈಟ್ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹರಡುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಬಿಕಂ ಎಂಬ ಶಿಲೀಂಧ್ರ ಕೊಳೆ ರೋಗವನ್ನು ಹರಡುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕೊಸ್ಪೋರ ಕಾಫಿಕೊಲ ಬ್ರೌನ್ ಲೀಫ್ ಸ್ಪಾಟ್ ಎಂಬ ರೋಗವನ್ನು ಎಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೋಗದಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳು ಕಪ್ಪಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಉದುರಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಕಾಫಿಯ ಅರ್ಯಾಬಿಕ ಗಿಡವನ್ನು ಮೆಲಾಯಿಡೊಗೈಸಿ ಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣು ನೆಮಟೋಡ್ ಹುಳುಗಳು ಬೇರಿಸ ಒಳಗಡೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಗಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಎಲೆಗಳು ಮಾಸಲು ಹಸಿರಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಉದುರಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇತರ ಜಾತಿಯ ಅನೇಕ ನೆಮಟೋಡ್‌ಗಳು ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತವೆ. ಬ್ರೀವಿ ಪೇರಿಸ್ ಅಬ್‌ನೇಟಿಸ್ ಎಂಬ ಮೈಟುಗಳ ಜಾತಿಯ ಕೀಟಗಳು ಕಾಫಿಯ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಬೂದಿ ಕಂದು ಬಣ್ಣ ಅಥವಾ ಕೆಂಪು ಕಂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಎಲೆಗಳು ಬಿದ್ದು ಹಣ್ಣು ಬಿಡುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀರುಂಡೆಯ ಮರಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಫಿಯ ರೊಬಸ್ಟದ ಎಳೆಯ ರೆಂಬೆ ಮತ್ತು ಎಲೆಯ ತೊಟ್ಟುಗಳನ್ನು ತೂತು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಭಾಗಗಳು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಣಗಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ತ್ರಿಪ್ಸ ಎಂಬ ಕೀಟಗಳು ಎಳೆಯ ಕಾಂಡಗಳು ಮತ್ತು ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಎಲೆಯ ಕೆಳಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಸಲು ಕಂದು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಬೂದಿಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತವೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಈ ಎಲೆಗಳು ಬಿದ್ದು ಹಣ್ಣುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಡಚಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕಾಕಸ್ ವಿಂದಿಸ್ ಎಂಬ ಹಸಿರು ತಿಗಣೆ ಎಳೆಯ ಗಿಡಗಳಿಂದ ರಸವನ್ನು ಹೀರುತ್ತದೆ. ಅಮೇಲೆ ಗಿಡದ ಕಾಂಡ ಮತ್ತು ಎಲೆಗಳಿಗೆ ಪಾಚಿ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಿ ಅವುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ

ಕಾಫಿಗೆ ತಗಲುವ ಬೂಷ್ಟು ರೋಗ (ಲೀಫ್ ರಸ್ಟ್)ದ ಹತೋಟಿಗಾಗಿ ಕಾಫಿ ಗಿಡ ಹೂ ಬಿಡುವ ಮುನ್ನ, ಮುಂಗಾರು

ಮಳೆಯ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಯ ನಂತರ ಮೂರು ಸಲ ಶೇ. 0.5ರ ಬೋರ್ಡೋ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ಕೊಲೆ ಟೋಟ್ರೈಕಮ್ ಕಾಫಿಯಾನಮ್ ಶಿಲೀಂಧ್ರದ ಹಾವಳಿ ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ರೋಗದ ಬಾಧೆಗೊಳಗಾದ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಈ ರೋಗ ಹರಡದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಶೇ. 0.5ರ ಬೋರ್ಡೋ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವಷ್ಟು ನೆರಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಶಿಲೀಂಧ್ರದಿಂದ ಬರುವ ಬ್ಲೈಟ್ ರೋಗದ ಹತೋಟಿಗೂ ಸಹ ಸಾಕಷ್ಟು ನೆರಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಶೇ. 0.5ರ ಬೋರ್ಡೋ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ಕೊಳೆ ರೋಗದ ಹತೋಟಿಗಾಗಿ ಬಾಧೆಗೊಳಗಾದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಸುಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಶೇ. 1ರ ಬೋರ್ಡೋ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಮುಂಗಾರು ಕಳೆದ ನಂತರ ಮತ್ತು ಮುಂಗಾರು ಹಿಂಗಾರು ಮಾರುತಗಳ ಮಧ್ಯಂತರದಲ್ಲಿ (ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ) ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ಬ್ರೌನ್ ಲೀಫ್ ಸ್ಪಾಟ್ ರೋಗದ ಹತೋಟಿಗಾಗಿ ಜೂನ್ ಮತ್ತು ಅಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ. 1ರ ಬೋರ್ಡೋ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ನೆಮಟೋಡ್‌ಗಳ ಹಾವಳಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ರೊಬಸ್ಟ್-ಅರ್ಯಾಬಿಕ ಕಸಿ ಮಾಡಿದ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಶೇ. 1.5ರ ಎಕಲಕ್ಸ್ ಅಥವಾ ಶೇ. 5ರ ಮೂಲಾಧಿಯಾನ್ ದೂಳನ್ನು ಕಾಫಿ ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲುವುದರಿಂದ ಕಾಂಡ ಮತ್ತು ಬೇರುಗಳಲ್ಲಿನ ಮಿಲಿಗ್ಸ್ ಮತ್ತು ಹಸಿರು ಬಗ್ಗುಗಳನ್ನು ಹತೋಟಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಮೂಲಾಧಿಯಾನ್ ಮತ್ತು ಬೋರ್ಡೋ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಸಿಂಪಡಿಸಬಾರದು. ತ್ರಿಪ್ಸ ಕೀಟಗಳನ್ನು ಸಹ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಸಿಂಪರಣೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವಷ್ಟು ನೆರಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರಿಂದ ಹತೋಟಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಕಂಬಳಿ ಹುಳು (ಹೇರಿ ಕ್ಯಾಟರ್‌ಪಿಲ್ಲರ್) ಬಾಧೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಎಕಲಕ್ಸ್ 25 ಇ. ಸಿ. ಅಥವಾ ಡೈಯೊಡಾನ್ 35 ಇ. ಸಿ. ಕೀಟನಾಶಕಗಳನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಹುಳುಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುವುದರಿಂದ ಸಹ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಹತೋಟಿ ಮಾಡಬಹುದು.

1862ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಮತ್ತು ನೆರೆಯ ವೈನಾಡ್ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. 1873 ರಿಂದ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯಿದ್ದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ) ಈ ರೀತಿ ಇದೆ :

1873ರಲ್ಲಿ	14,012,	1883ರಲ್ಲಿ	19,892,
1903ರಲ್ಲಿ	27,812,	1908ರಲ್ಲಿ	18,654,
1911			

ರಲ್ಲಿ 17,325, 1921ರಲ್ಲಿ 16,364, 1932ರಲ್ಲಿ 16,138, 1952ರಲ್ಲಿ 19,960, 1961ರಲ್ಲಿ 29,953 1972-75ರಲ್ಲಿ 42,320 ಹಾಗೂ 1978ರಲ್ಲಿ 44,444. 1883ರ ನಂತರ ಬ್ರಿಜಿಲ್‌ನ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಹಾಗೂ 1929ರ ನಂತರದ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿಂಜರಿತದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಕಾಫಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ತತ್ತರಿಸಿದರೂ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಕಾಫಿಯ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಿ, ಹೋಟೆಲುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳೆದು ಕಾಫಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತು. ಎರಡನೇಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೋಟೆಲ್ ಉದ್ಯಮ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು.

ಕಾಫಿ ಬೀಜದ ರಫ್ತು 1857ರಲ್ಲಿ 579 ಟನ್‌ಗಳಷ್ಟಿದ್ದು ಇದು 1867ರಲ್ಲಿ 3,000 ಟನ್‌ಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು 1876 ರಲ್ಲಿ 4,880 ಟನ್‌ಗಳಿಗೂ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಗಾರರು ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಗೆ ತಗಲಿದ ಬಿಳಿಬಣ್ಣದ ಕಾಂಡ ಕೊರಕೆ ಮತ್ತು ಹಸಿರು ತಿಗಣೆಗಳ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಸಹಿಸ ಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ 1870ರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ 2000 ಹೆ.ಗಳಷ್ಟು ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಕಡಿಮೆ ಆಯಿತು. ಮುಂದೆ 1883ರವರೆಗೂ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದು, 1883 ರಿಂದ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಮತ್ತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಬ್ರಿಜಿಲ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಫಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾದ ಕಾರಣ ಕಾಫಿಯ ಬೇಡಿಕೆ ಕಡಿಮೆ ಆಗಿ 1884ರಲ್ಲಿ ಶೇ.40ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. 1898ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ನೆರಳಿಲ್ಲದ ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಫಿ ತೋಟ ಗಳು ಮೂಯವಾದವು. ಮೊದಲನೇಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ನಂತರವೂ ಸಹ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅನೇಕ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳನ್ನು ಹಾಳುಬಿಡಲಾಯಿತು. 1911ರಲ್ಲಿ 17,325 ಹೆ.ಗಳಿದ್ದ ಕಾಫಿ ಪ್ರದೇಶವು 1932 ರಲ್ಲಿ 16,000 ಹೆ.ಗಳಿಗೆ ಇಳಿಯಿತು. ಮೊದಲನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಕ್ರಮೇಣ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ 1929 ರ ನಂತರದ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿಂಜರಿತನದ ನಂತರ ಎರಡನೇಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉದ್ಯಮವು ಚೇತರಿಕೆ ಕಂಡಿತು.

1972-75ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳ ಗಣತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯುವ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ಥಾನ ಗಳಿಸಿದ್ದು, ಜಿಲ್ಲೆಯು ರಾಜ್ಯದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ತೋಟಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು. ದೇಶದ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಮೂರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಕಾಫಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಈ

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು 1977-78ರಲ್ಲಿ 44,444 ಹೆ.ಗಳಿದ್ದು (ಆ ವರ್ಷ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 2,40,600 ಹೆ.) 1979-80ರಲ್ಲಿ 56,643 ಹೆ.ಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು 1980-81ರಲ್ಲಿ 60,289 ಹೆ.ಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. 1988-89 ರಿಂದ 73,737 ಹೆ. ಗಳಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಕೃಷಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳ ಗಣತಿ

1972 ರಿಂದ 1975ರವರೆಗೆ ನಡೆಸಿದ ಭಾರತದ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳ ಈವರೆಗೆ ನಡೆದ ಏಕಮಾತ್ರ ಗಣತಿಯ ವರದಿ ಯಂತೆ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ (11,879 ನೋಂದಾಯಿತ, 2,704 ನೋಂದಾಯಿಸಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು 2,297 ನೋಂದಾ ವಣೆಗೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ) ಒಟ್ಟು 16,880 ಕಾಫಿ ತೋಟ ಗಳಿದ್ದವು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಫಿ ತೋಟ ಗಳನ್ನು ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯುವ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅಂದರೆ 42,320 ಹೆ.ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅರಾಭಿಕ ತಳಿಯನ್ನು 21,653 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ರೊಬಸ್ಟ್ ತಳಿಯನ್ನು 20,667 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲೂ ನೆಟ್ಟು ಬೆಳೆಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಗಡೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿರುವ ಮತ್ತು ಫಲ ಬಿಡುತ್ತಿರುವ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

(ವಿವರವಾದ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಪುಟ 264 ನೋಡಿ)

ಕಾಫಿ ಮಂಡಳಿ

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ 1942ರ ಕಾಫಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವಿಸ್ತರಣೆ ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತೀಯ ಕಾಫಿ ಮಂಡಳಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಯಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಕಾಫಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವಿಸ್ತರಣೆ ನಿಯಮಾವಳಿ 1940ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಕಾಫಿಯ ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ನಿಯಾತಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೊಣೆ. ಇದರ ಕೇಂದ್ರವು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಇದೆ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಕಾಫಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಫಿ ಮಂಡಳಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿರುವ ಒಟ್ಟಲಿಗೆ (ಪೂಲ್) ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಬಹಿರಂಗ ಹರಾಜಿನ ಮೂಲಕವೂ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಕಾಫಿಯನ್ನು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಕಾಫಿಯ ರಫ್ತಿಗೆ ಮಂಡಳಿ ಪರವಾನಗಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಚಾರ, ಸಂಶೋಧನೆ, ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನೆರವಿನ ನೀಡಿಕೆ ಇವೂ ಕಾಫಿ

ಹಿಡುವಳಿ (ಹೆ)	ಕಾಫಿ ಗಿಡ ಬೆಳೆಸಿರುವ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆ)			ಕಾಫಿ ಫಲ ದೊರಕುತ್ತಿರುವ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆ)		
	ಅರ್ಯಾಜಿಕ	ರೋಬಸ್ಟ	ಒಟ್ಟು	ಅರ್ಯಾಜಿಕ	ರೋಬಸ್ಟ	ಒಟ್ಟು
0—5	2,602	5,921	8,523	1,769	3,469	5,238
5—10	2,498	4,179	6,677	1,880	2,607	4,487
10—15	1,948	2,073	4,021	1,509	1,416	2,925
15—20	1,444	1,540	2,984	1,186	1,162	2,348
20—25	1,409	1,332	2,741	1,199	1,057	2,256
25—50	2,086	1,099	3,185	1,755	855	2,610
50—100	1,724	566	2,290	1,452	503	1,955
100—150	1,307	574	1,881	1,180	571	1,751
150—200	1,621	484	2,105	1,417	460	1,877
200—250	692	270	962	620	192	812
250 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು	4,322	2,627	6,948	3,595	2,224	5,819
ಒಟ್ಟು	21,653	20,665	42,318	17,562	14,516	32,078

ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯು ಕಾಫಿ ಗಿಡವನ್ನು ನೆಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರದೇಶದ ಶೇ. 42.1 ರಷ್ಟು ಹೊಂದಿದ್ದು, ನಂತರದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯು ಪಡೆದಿದೆ.

ಕಾಫಿ ಗಿಡಗಳ ಗಣತಿಯಂತೆ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಫಿ ಗಿಡಗಳಿದ್ದು ನಂತರದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡಗು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. 1972-73 ರ ಕಾಫಿ ಗಿಡಗಳ ಗಣತಿಯಂತೆ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿನ ಕಾಫಿ ಗಿಡಗಳ ವಯಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಇರುವ ಗಿಡಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ವಯಸ್ಸು		ಅರ್ಯಾಜಿಕ	ಶೇಕಡಾ	ರೋಬಸ್ಟ	ಶೇಕಡಾ
1		2	3	4	5
5 ವರ್ಷಗಳು	(ಎ)	4,093	18.9	5,114	24.7
	(ಬಿ)	10,515	17.6	7,821	27.4
5—10 ವರ್ಷಗಳು	(ಎ)	4,482	20.7	910	4.4
	(ಬಿ)	11,376	19.0	1,152	4.2
10—25 ವರ್ಷಗಳು	(ಎ)	6,839	31.6	8,250	39.9
	(ಬಿ)	18,236	30.5	10,314	37.6
25—50 ವರ್ಷಗಳು	(ಎ)	4,066	18.8	4,884	23.7
	(ಬಿ)	12,471	20.9	6,472	23.6

1	2	3	4	5	
50 ವರ್ಷಗಳು	(ಎ)	2,173	10	470	2.3
	(ಬಿ)	7,203	12	5,940	2.1
ಒಟ್ಟು :	(ಎ)	21,654	100	20,667	100
	(ಬಿ)	59,800	100	27,457	100

(ಎ - ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ, ಬಿ - ಗಿಡಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 1000ಗಳಲ್ಲಿ)

ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 28,182 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶ ಲಭ್ಯವಿದ್ದು (1975) ಇದರಲ್ಲಿ ಶೇ. 66.1 (18,641 ಹೆ.) ಪ್ರದೇಶ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಮಂಡಳಿಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು. ಬಾಳೆಹೊನ್ನೂರಿನಲ್ಲಿ (ಚಿಕ್ಕ ಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ) 1926ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರವು ಕಾಫಿ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು (ಕಾಫಿ ಎಕ್ಸ್‌ಪರಿಮೆಂಟಲ್ ಸ್ಟೇಷನ್) ಸ್ಥಾಪಿಸಿತ್ತು. 1946ರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಕಾಫಿ ಮಂಡಳಿ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಕೇಂದ್ರ ಕಾಫಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿತು. ಕಾಫಿ ಗಿಡದ ಪೋಷಣೆ, ತಳೀಕರಣ ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಣೆಗಳೇ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶಗಳು. 1947ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ಚಿಟ್ಟಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಉಪಕೇಂದ್ರವೊಂದು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಬಾಳೆಹೊನ್ನೂರಿನ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿದ ಹೊಸ ತಳಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಣಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಈ ಉಪಕೇಂದ್ರದ್ದು. ಈ ಕೇಂದ್ರವು ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೋನುನಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಚೇರಲ-ತ್ರೀಮಂಗಲ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಮಡಿಕೇರಿ-ತಲ್ಲೇರಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೇರಿಯಿಂದ 16 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಸೇರಿದ ಪ್ರದೇಶವು 121 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದು, ನೆರೆಯ 12 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಕಾದಿಸಿದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರವು ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 1,034 ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣ 1,500 ರಿಂದ 2,000 ಮಿ.ಮೀ. ಮತ್ತು ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆ 25° ಸೆ.(ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆ 36° ಸೆ. ಕನಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆ 17° ಸೆ). ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಮಣ್ಣು ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ, ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಕಂದುಬಣ್ಣದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ 1949 ರಲ್ಲಿ ಎಸ್ 795 ತಳಿಯೂ, 1964ರಲ್ಲಿ ಎಸ್-1934 ಎಂಬ ಅರಬ್ಬಿ ಕಾಫಿಯ ತಳಿಯೂ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದೆ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಾವೇರಿ ಎಂಬ ಅರಬ್ಬಿ ಕಾಫಿ ತಳಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ರೊಬಸ್ಟ ಕಾಫಿಯಲ್ಲಿ ಎಸ್-274, ಬಿ. ಆರ್. 9 ಮತ್ತು ಕಂಜೆನ್ಸಿ X ರೊಬಸ್ಟ ತಳಿಗಳು ಉತ್ತಮ ಫಲಿತಾಂಶ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ.

ಕಾಫಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಉಪಕೇಂದ್ರ ಚಿಟ್ಟಳ್ಳಿಯ, ಕೀಟ ಮತ್ತು ರೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ, ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಚಲಿಸುವ ಕೀಟಗಳ ಮತ್ತು ರೋಗಗಳ ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಅನುಕ್ರಮ ಬಿದ್ದ ಕಡೆ ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಕಾಫಿ ತೋಟದ ಮಾಲೀಕರು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಅನೇಕ ಕೀಟ ಮತ್ತು ರೋಗಗಳ ಹತೋಟಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿ, ಅವುಗಳು ಪುನಃ ಹರಡದಂತೆ ತಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಉಪಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಕಾಫಿ ಗಿಡದ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಕೊರೆದು ತೂತು ಮಾಡುವ (ಪಾಟ್ ಹೋಲ್ ಬೋರರ್) ಕೀಟದ ಹತೋಟಿಗಾಗಿ ರೋಗಪೀಡಿತ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಸುಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದೆ. ಮಿಲಿ ಬಗ್ ಕೀಟಗಳ ಹತೋಟಿಗಾಗಿ ಮೂರು ಹಂತದ ಸಿಂಪಡಣೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕಿತ್ತಳೆ

ಕಿತ್ತಳೆಯ ಬೆಳೆಯು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂರನೇಯ ಮುಖ್ಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತಳೆ ತೋಟಗಳಿದ್ದವು. ಮುಂದೆ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದು ರೂಢಿಯಾಯಿತು. 1903-4ರಲ್ಲಿ 440 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಎರಡನೇಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆಯಿಂದ ಅಧಿಕ ಲಾಭ

ಪಡೆದ ರೈತರು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ 1931-32ರಲ್ಲಿ 3,600 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಷ್ಟು ಇದ್ದ ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆಯು 1960-61ರ ಸುಮಾರಿಗೆ 11,200 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಣಗೊಂಡಿತು. ಅದರ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ರೋಗಗಳ ಪೀಡೆಯಿಂದ ಕಿತ್ತಳೆ ಕೃಷಿ ಕುಗ್ಗಿ 1988-89ರಲ್ಲಿ ಇದರ ಬೆಳೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ 5,112 ಹೆ.ಗಳಿಗೆ ಇಳಿದಿದೆ. ಕೊಡಗಿನ ಕಿತ್ತಳೆ ತನ್ನ ಅಕರ್ಷಕ ಆಕಾರ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣದಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ ಮತ್ತು ಅಮ್ಲಿಯ ಅಂಶಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆರೆತಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಬೆಳೆಗೆ ಬೇಕಾದ ತಂಪು ಹವೆ, ಅಧಿಕ ಮಳೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ರೂಟೇಸಿ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸಿಟ್ಟಿಸ್ ಎಂಬ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರಿನ ಜಾತಿಯ ರೆಟಿಕ್ಯುಲೇಟ ಪ್ರಭೇದಕ್ಕಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಳಕೆಯ ಹೆಸರು ಕಿತ್ತಳೆ. (ಆರೇಂಜ್) ಇದನ್ನು ಮ್ಯಾಂಡರಿನ್ ಆರೇಂಜ್ ಅಥವಾ ಮ್ಯಾಂಡರಿನ್ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕಿತ್ತಳೆ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ತಂಪಾದ ಹವೆ ಸೂಕ್ತವಾದುದು. ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೂ 75 ರಿಂದ 375 ಸೆ.ಮೀ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ 600 ರಿಂದ 1,200 ಮೀಟರುಗಳ ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಿತ್ತಳೆ ಗಿಡ ಮೆಕ್ಕಲು ಮತ್ತು ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಜವುಗಿಲ್ಲದ ಕಪ್ಪುಜೇಡಿ ಮಣ್ಣು ಕೂಡ ಇದರ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ವಾದುದು. ನೀರು ಬಸಿದು ಹೋಗುವ ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ಬಿಡದ ಮತ್ತು ಏಕರಚನೆಯ ಮಣ್ಣು ಕಿತ್ತಳೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು. ಕಿತ್ತಳೆ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯ ಪರಾಗಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯಾಗಿ ಬೀಜಗಳಾಗುವುದರಿಂದ ಲಿಂಗರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಬೀಜಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಒಟ್ಟು ಪಾತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಳೆಯಿಸಿ, ಬಂದ ಸಸಿಗಳನ್ನು ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡಿ ಕಿತ್ತಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾತಿ ಮಾಡುವ ಮಣ್ಣನ್ನು 2-3 ಬಾರಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಗೆದು, ಕಳೆ ತೆಗೆದು, ಹೆಂಟಿಯನ್ನು ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹದವಾದ ನೀರು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. 20' ಉದ್ದ 3' ಅಗಲ ಮತ್ತು 9' ಎತ್ತರದ ಪಾತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಾತಿಗಳ ಮೇಲೆ 3' ಎತ್ತರ ಮರಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದ ಪಾತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಎತ್ತರಿಸಿದ ಪಾತಿಗಳ ಮೇಲೆ 1' ದೂರದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸುಮಾರು 1' ಅಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಬೇಕು. ಕಿತ್ತಳೆ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಚಪ್ಪರದ ಮೇಲೆ ಒಟ್ಟು ಪಾತಿ ಮಾಡಿ ಬೆಳೆಸಬಹುದಾದರೂ ಕೂಡ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನಿರ್ಲಿಂಗ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಯರ್

ಮಾಡುವುದು, ಗೂಟ ಕಟ್ಟುವುದು, ಕಸಿ ಮಾಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಹಲವು ವಿಧಗಳಿದ್ದರೂ ಕಣ್ಣು ಹಾಕಣಿ ಕ್ರಮ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಕಣ್ಣು ಹಾಕುವುದು ಇತರ ವಿಧಾನಗಳಿಗಿಂತ ಸುಲಭ ಮತ್ತು ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಉತ್ತಮ ಕಿತ್ತಳೆ ತಳಿಗಳು ಕೆಲವು ಬಾರಿ ರೋಗಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಭೂಮಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಇಂಥ ರೋಗಗಳಿಗೆ ನಿರೋಧಕ ಗುಣ ಹೊಂದಿರುವ ಅದರ ಇಳುವರಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಡಿಮೆ ಮಟ್ಟದ ಕೆಲವು ತಳಿಗಳನ್ನು ಬೇರು ಸಸಿಯಾಗಿ(ರೂಟ್ ಸ್ಟಾಕ್) ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಉತ್ತಮ ತಳಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿದರೆ, ಕಣ್ಣು ಸಹ ಉತ್ತಮ ತಳಿಯಂತೆ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪಲು ಮತ್ತು ಚಿಟ್ಟಳ್ಳಿ ಕಿತ್ತಳೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಕಿತ್ತಳೆಯನ್ನು ಮಲೆನಾಡು ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಗಜನಿಂಜಿ ಮತ್ತು ಟ್ರೈಪೋಲಿಯೇಟಾ ತಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಕಿ ಉತ್ತಮ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಬೇಕಾದ ತಳಿಗಳಿಂದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಬುದಿಯನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಪಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆಡುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಬೀಜಗಳನ್ನು ತೆಗೆದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಪಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಬೀಜಗಳು ಬಿತ್ತಿದ 20 ದಿನಗಳ ಅನಂತರ ಮೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅನಂತರ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಎರಡನೇ ಪಾತಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೇಯ ಪಾತಿಯಲ್ಲಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಮೇಲೆ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕು. ಸಸಿಗಳನ್ನು ಪೊದೆಯಂತೆ ಬೆಳೆಸುವುದು ಉತ್ತಮ.

ಕಸಿ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಣ್ಣನ್ನು ಉತ್ತಮ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕ ಫಲ ಕೊಡುವ ಸಸ್ಯಗಳಿಂದ ಆರಿಸಬೇಕು. ಆರಿಸಿದ ಕಣ್ಣು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲಿತಿದಬೇಕು. ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊರ ಊರುಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸುವಾಗ ತೇವನಾಗಿರುವ ಮರದ ಪುಡಿ ಅಥವಾ ಪಾಚಿ ಸಸ್ಯದಿಂದ ಸುತ್ತು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ಕಣ್ಣು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಎಲೆಯ ತೊಟ್ಟನ್ನು ಕಣ್ಣಿನೊಂದಿಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ತೆಗೆದು ಹಾಕಬೇಕು. ನವೆಂಬರ್ ನಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳು ಕಣ್ಣು ಹಾಕಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾಲ. ಕಣ್ಣು ಹಾಕುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೇರು ಸಸಿಯ ಕಾಂಡ ಸುಮಾರು 1½ ಸೆ.ಮೀ. ದಪ್ಪವಿರಬೇಕು. ಕಣ್ಣು ಹಾಕುವಾಗ ಬೇರು ಸಸಿಯ ಕಾಂಡದ ಮೇಲೆ ನೆಲದ ಮಟ್ಟದಿಂದ 15 ರಿಂದ 22 ಸೆ.ಮೀ. ಎತ್ತರದಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ 'ಟಿ' ಅಕ್ಷರದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ

ಹರಿತವಾದ ಚಾಕುವಿನಿಂದ ಮೇಲುಭಾಗದ ತೊಗಟೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಚಾಕುವಿನ ಮೊನಚಾದ ತುದಿಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿರುವ ತೊಗಟೆಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸಡಿಲ ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕಣ್ಣನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ತೊಗಟೆಯ ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಕಣ್ಣಿನ ಮಧ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಥಿನ್ ಅಥವಾ ನೆನಸಿದ ಬಾಳೆಯ ನಾರಿನಿಂದ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಬೇಕು. ಕಣ್ಣು ಹಾಕಿದ ನಾಲ್ಕು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಹಸಿ ರಾಗಿದ್ದು ಉಳಿದಿರುವ ಎಲೆಯು ಉದುರಿ ಹೋದರೆ ಕಣ್ಣು ಬೇರಿಸಬೇಕು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣು ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಬೆಳೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಕಣ್ಣಿನ ಮೇಲಿನ 20 ಸೆ. ಮೀ. ಕಾಂಡವನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಮಿಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಕಣ್ಣು ಚಿಗುರಿ 8 ಸೆ. ಮೀ. ಬೆಳೆದ ಅನಂತರ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಮೊದಲಿನ ಕಾಂಡವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕಣ್ಣು ಸಸಿಯನ್ನು ಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನೆಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣಿನ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ನೆಡಲು ಅರಿಸಿದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಂಡಿಗೆ 20' ರಿಂದ 25' ಅಂತರವಿರುವಂತೆ 2 1/2' ಉದ್ದ 2 1/2' ಅಗಲ ಮತ್ತು 2 1/2' ಅಳದ ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ಮೇ-ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವಾಗ ಮೇಲುಭಾಗದ ಮತ್ತು ಕೆಳಭಾಗದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮೇಲುಭಾಗದ ಮಣ್ಣಿಗೆ 25 ಕೆ.ಜಿ. ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ, 1 ಕೆ.ಜಿ. ಮೂಳೆವುಡಿ ಮತ್ತು ಎರಡು ಕೆ.ಜಿ. ಒಲೆ ಬೂದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಗುಂಡಿಗಳಿಗೆ ತುಂಬಬೇಕು. ಸಸಿಗಳನ್ನು ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನೆಡುವುದು ಉತ್ತಮ. ಸಸಿಗಳನ್ನು ಅರಿಸುವಾಗ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು: 1) ಸಸಿಗೆ 3-5 ಅಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಬೇರುಗಳಿರಬೇಕು (2) ಕಣ್ಣಿನ ಕೂಡಿಕೆ (ಬಡ್‌ಜಾಯಿಂಟ್) ನೆಲದಮಟ್ಟದಿಂದ 20 ಸೆ. ಮಿ. ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಕಾಂಡದಿಂದ ಹೊರಟ ತಾಯಿಬೇರು ಸುಮಾರು 25 ಸೆ. ಮಿ. ಗಿಂತಲೂ ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಸಸಿಗಳನ್ನು ಗುಂಡಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಡಬೇಕು ಹಾಗೂ ನೆಟ್ಟಮೇಲೆ ಊರುಗೋಲು ಕೊಡಬೇಕು. ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ನೀರು ಹಾಯಿಸಬೇಕು. ಕಿತ್ತಳೆ ಗಿಡಗಳು 4-5 ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಫಲ ಕೊಡುವ ಹಣ್ಣಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ತರಕಾರಿ

ಬೆಳೆಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಉಪಬೆಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೀರಾವರಿ ಮಾಡಿ, ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿ, ಉತ್ತಮ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ ಲಾಭದಾಯಕವಾದ ಫಸಲನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲುಭಾಗವನ್ನು ಆಗದು, ಕಳೆ ತೆಗೆದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ.

ಸಸಿ ನೆಟ್ಟ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ರೆಂಬೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೊಂಬೆಗಳು ಜಡೆಯಂತೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ತೆಗೆದು ಹಾಕುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಸಸಿ ನೆಟ್ಟ ಸುಮಾರು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಹುಸಿ ಕೊಂಬೆಗಳು ಬಂದು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಫಲ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಹುಸಿ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಬೆಳೆಯ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಶೇಷ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಕೊಟ್ಟು, ಒಂದೇ ಒಂದು ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಫಲ ಬಿಡುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕಣ್ಣು ಹಾಕಿದ ಸಸ್ಯ ನೆಟ್ಟ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಫಲ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಬೀಜಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದ ಸಸ್ಯಗಳು 9 ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಫಲ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗಿಡದಿಂದ 1,000 ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅವು ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಚಿನ್ನಾಗಿ ಮಾಗಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಕೊಯ್ಯಬೇಕು. ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೀಳುವಾಗ ಅವು ಒಡೆಯದಂತೆ, ಸಿಪ್ಪೆ ತೆರಚಿಹೋಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಬೇಕು. ಕಿತ್ತಳೆಗೆ ಹಲವಾರು ಕೀಟಗಳು ಮತ್ತು ರೋಗಗಳು ತಗುಲಿ ಗಣನೀಯವಾದ ನಷ್ಟವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕೆಲೆಡೋನಿಯಂ ಸಿಂಕ್ಲಂ ಎಂಬ ಹುಳುಗಳು ಕಾಂಡವನ್ನು ಕೊರೆದು ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಹಣ್ಣಿನ ರಸ ಹೀರುವ ಚಿಟ್ಟೆ, ಹೇನುಗಳು, ತಿಗಣೆ ಕೀಟಗಳು (ಮೀಲೀ ಬಗ್ಗ್ಸ್) ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆಗಳು ಕಿತ್ತಳೆಗೆ ಹಾನಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾಣುಜೀವಿಯಿಂದ ಬರುವ ಕರ್ಜಿರೋಗ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಶಿಲೀಂಧ್ರ ರೋಗಗಳು ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆಗೆ ತಗಲುತ್ತವೆ. ಶೀತ ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಬ್ರೌನ್‌ರಾಟ್ ಹರಡಿ ಹಣ್ಣುಗಳು ಕೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಶೇಖರಿಸಿರುವ ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಶಿಲೀಂಧ್ರಗಳು ಹಾನಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕಿತ್ತಳೆಯು ಡಿಸೆಂಬರ್‌ನಿಂದ ಮಾರ್ಚ್‌ವರೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ

ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಜೂನ್ ನಿಂದ ಆಗಸ್ಟ್ ವರೆಗೆ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿನ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧ ಹಾಗೂ ಬೇಸಿಗೆಯ ಕೊಯ್ಲು ಎನಿಸಿದೆ.

1960-61ರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 11,200 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲಾಗಿದ್ದ ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು 1988-89ರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 5,112 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆಸಲಾಗಿದೆ. ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ರೋಗದಿಂದ ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಇಳಿಮುಖ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆ ಮಾತ್ರ ಇರುವ ತೋಟಗಳು ಕಡಿಮೆ. ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಚೆದುರಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವ ಕಿತ್ತಳೆ ಮರಗಳನ್ನು ಕಾಫಿಗೆ ನೆರಳಿನ ಮರಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ಸಹ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕಿತ್ತಳೆ ಕೃಷಿಕೇಂದ್ರ, ಚಿಟ್ಟಳ್ಳಿ

ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ 1942ರಲ್ಲಿ ಪೊಲ್ಲಿಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವೊಂದರ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಪೊಲ್ಲಿಬೆಟ್ಟದ ಕಿತ್ತಳೆ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಷ್ಟು ಫಲ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳು ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಕುಂಠಿತಗೊಂಡು ಅದರ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯವನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿ ಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಬದಗಿತು. ಸುಮಾರು 1947ರ ವೇಳೆಗೆ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಚಿಟ್ಟಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದ ಜಮೀನು ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಕಿತ್ತಳೆ ಕೃಷಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವಾದುದೆಂದು ಕೃಷಿ ತಜ್ಞರು ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದ ಮೇರೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 40 ಹೆಕ್ಟೇರು ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಕಿತ್ತಳೆ, ನಿಂಬೆ, ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯವು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. 1950ರ ವೇಳೆಗೆ ಚಿಟ್ಟಳ್ಳಿ ಕಿತ್ತಳೆ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯವು ಆಧುನಿಕ ಉಪಕರಣ ಪಡೆದು ಕೊಡಗಿನ ಕಿತ್ತಳೆ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಆವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಜಮೀನನ್ನು 80 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆಗೆ ಬರುವ 'ಸಿಟ್ರಿಸ್ ಡ್ಯಾಬ್ಬಾಕ್' ಎಂಬ ಪಿಡುಗಿನ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಲು ಗೋಣಿ ಕೊಪ್ಪಲು ಎಂಬಲ್ಲಿ 1954ರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 15 ಹೆಕ್ಟೇರು ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸುಸಜ್ಜಿತ ಕಿತ್ತಳೆ ಕೃಷಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. 1972ರಲ್ಲಿ

ಚಿಟ್ಟಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪಲಿನ ಎರಡು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಗಳ ಅಡಳಿತವನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಮಂಡಳಿಗೆ (ಐ.ಸಿ.ಎ.ಆರ್.) ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಒಂದು ಸಾಧನೆ ಏನೆಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಕಿತ್ತಳೆ ತಳಿಗಳ "ಜರ್ಮನ್ ಪ್ಲಾಸ್ಮಾ" ಅಂದರೆ ತಳಿಭಂಡಾರ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು. ಮೊದಲ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ನಾನಾಕಡೆಯಿಂದ ಸುಮಾರು 415 ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಳಿಯ ಜಂಬೀರ (ಸಿಟ್ರಿಸ್) ಜಾತಿಯ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರು. ನಾಡಿನ ಮೆಣ್ಣು, ಮಳೆ ಮತ್ತು ಹವಾಗುಣಗಳಿಗೆ ಒಗ್ಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದು ಉತ್ತಮ ಫಲ ಕೊಡುವಂತಹ ಚೈನಾ ಮ್ಯಾಂಡೇರಿನ್, ಕಿನ್ನೊ ಮ್ಯಾಂಡೇರಿನ್, ಬೀಜರಹಿತ ನಿಂಬೆ, ಲಿಪ್ಪನ್ ಲೆಮನ್, ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್ ನೇವಲ್ ಮತ್ತು ವೆಲೆನ್ಸಿಯ ಲೇಟ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕೆಲವು ಜಂಬೀರ ತಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಶೋಧನೆ ಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ.

ರೈತರಿಗೆ ಜಂಬೀರ ಬೇಸಾಯ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇತರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಜ್ಞಾನಾನುಭವಗಳನ್ನು ನೀಡಲು 1976ರಲ್ಲಿ ಐ.ಸಿ.ಎ.ಆರ್. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಉಪಾಂಗ ವಾದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯು (ಐ.ಸಿ.ಎಚ್.ಆರ್.) ಚಿಟ್ಟಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ 'ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರ' ಎಂಬ ವಿಭಾಗವನ್ನೂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದನ್ನು 1-1-92 ರಂದು ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪಲಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಜ್ಞಾನ ಪರಿಚಯ, ವ್ಯವಸಾಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇತರ ಜ್ಞಾನಾನುಭವ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಹೈನುಗಾರಿಕೆ, ಹಂದಿ, ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ, ಜೇನುಸಾಕಣೆ, ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆ, ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ವಿಧಾನ, ಅಣಬೆ ಕೃಷಿ, ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ತರಬೇತಿ ಮುಂತಾದ 25 ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕಿತ್ತಳೆ ಸಸ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತೇ ಪ್ರಯೋಗ, ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದ ಈ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯವು ಕ್ರಮೇಣ ಇತರ ಫಲಪುಷ್ಪ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತು ಪ್ರಯೋಗಾಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖ ವಾಯಿತು. ಮೂಲ ಸಸ್ಯದಿಂದ ಉತ್ತಮ ತಳಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಬೆಳೆಸಲಾಯಿತು. 1989 ರಿಂದ ಗುಲಾಬಿ ಗಿಡದ ತಳಿ ಸಂವರ್ಧನೆಗಾಗಿ ದೇಶವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ತಳಿಗಳ "ಜರ್ಮನ್ ಪ್ಲಾಸ್ಮಾ"ನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ 80ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ತಳಿ ಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಡಗು ಮತ್ತು ಇತರ ಮಲೆನಾಡಿನ ಕೃಷಿಕರಿಗಾಗಿ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಹೆಕ್ಟೇರಿನಲ್ಲಿ ಪಣಿಯೂರು-1 ಮತ್ತು ಇತರೆ ಆರು ಜಾತಿಯ ಕಾಳು ಮೆಣ ಸಿನ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಪೋಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕಾಳು ಮೆಣ

ಸಿನ ಬಳ್ಳಿಗಳ ಕಟ್ಟಂಗ್ಸ (ಕಡ್ಡಿ, ಟಿಸಿಲು)ಗಳನ್ನು ರೈತರಿಗೂ ಹಂಚಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ 17,533 ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಏಲಕ್ಕಿ

ಏಲಕ್ಕಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅತಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಹಾಗೂ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥವೆನಿಸಿದೆ. ಎಲೆಟೀರಿಯಂ ಕಾರ್ಡೆನುಮ್ ಎಂಬುದು ಇದರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಗಿಡವನ್ನು ಈಚೆಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಯನ್ನಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಡಗಿನ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವವರು ಅರಮನೆಗೇ (ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ) ಮಾರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿತ್ತು. ಆಗ ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಬೆಲೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಏಲಕ್ಕಿ ಗಿಡ 2 ರಿಂದ 4 ಮೀ.ವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಕಾಂಡ ಭೂಗತ, ಹೊರಗೆ ಕಾಣದು. ಎಲೆಗಳು ಹಸಿರು, ಹಾಗೂ ಅಗಲ ಕಿರಿದಾಗಿ ಉದ್ದವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಬೇರಿನಲ್ಲಿ ಗೊಂಚಲು ಗೊಂಚಲಾಗಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರತೀ ಕಾಯಿಲ್ಲೂ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಿದ್ದು ಒಟ್ಟು ಮೂವತ್ತು ಬೀಜಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸರಾಸರಿ 150 ರಿಂದ 650 ಸೆ.ಮೀ.ವರೆಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ 750 ರಿಂದ 900 ಮೀ. ಎತ್ತರವಿದ್ದು, ಉಷ್ಣತೆ 15°-35°ಸೆ. ನವರೆಗೆ ಇರುವ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಕಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಸಾಗುವಳಿ ಸುಲಭ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಿದ್ದ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಜಾರಿ ಹರಿದು ಹೋಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಕಾಫಿಯಂತೆ ಏಲಕ್ಕಿಗೂ ನೆರಳು ಅಗತ್ಯ. ಬೆಟ್ಟದ ಇಳಿಜಾರಿನ ಕಾಡುಪ್ರದೇಶದ, ಫಲವತ್ತಾಗಿರುವ ಗೋಡುಭೂಮಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಗೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು. ಇಂಗುಕಾಲುನೆಗಳು ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೂ ಜವುಗು ಹಿಡಿಯುವ ಭೂಮಿ ಇದನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಏಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೀಜಗಳಿಂದ ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗುಪ್ತಕಾಂಡಗಳಿಂದಲೂ ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಒಟ್ಟು ಪಾತಿ ಮಾಡುವ ಜಮೀನನ್ನು ಬಹಳ ನಯವಾಗಿ ತಯಾರು ಮಾಡಬೇಕು. ಮೇಲುಮಣ್ಣನ್ನು ಸುಟ್ಟು, ಬೀಳುವ ಬೂದಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಫಲವತ್ತಾದ ಕಾಡು ಮಣ್ಣನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಗೊಬ್ಬರದೊಂದಿಗೆ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಒಂದು ಪದರ ಹಾಕಿ ಮಟ್ಟಸ ಮಾಡಬೇಕು. 120 ಸೆ.ಮೀ. ಅಗಲ 22 ಸೆ.ಮೀ. ಎತ್ತರ ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಉದ್ದವಿರುವ ಏರುಮಡಿಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಬೇಕು.

ನಯವಾದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ತೆಳುವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಬೇಕು. ಒಟ್ಟು ಪಾತಿಗೆ ನೆರಳು ಬಹುಮುಖ್ಯ. ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅನಂತರ ಮೊಳಕೆ ಬರಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಸಿ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಗಗಳಿಂದ ಮೊಳಕೆಗಳನ್ನು ದೂರವಿಡಲು ಶೇಕಡ ಒಂದರ ಬೋರ್ಡೋ ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ಎಂಟು ತಿಂಗಳ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಎರಡನೇಯ ಒಟ್ಟು ಪಾತಿಯಲ್ಲಿ ನೆಡುವುದರಿಂದ ಅವು ಬೇಗನೆ ಬೆಳೆದು ತೋಟದಲ್ಲಿ ನೆಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಸಿಗಳನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಕಾಪಾಡಲು ಎರಡನೇಯ ಒಟ್ಟು ಪಾತಿಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಚಪ್ಪರ ಹಾಕಬೇಕು. ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅನಂತರ ಅವು ತೋಟದಲ್ಲಿ ನೆಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ.

ಏಲಕ್ಕಿಯು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಬೆಳೆಯಾದ್ದರಿಂದ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಅದರ ಕೃಷಿ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ನೆಲೆಸೊಪ್ಪನ್ನು ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಫಲ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಐದು ವರ್ಷಾನಂತರ ಲಾಭದಾಯಕ ಫಲ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಗಿಡ ಸರಾಸರಿ 15 ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಹೇರಳವಾಗಿ ಫಸಲನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಏಲಕ್ಕಿ ಗಿಡ ಏಪ್ರಿಲ್-ಮೇ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಹೂ ಬಿಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಹೂ ಬಿಟ್ಟ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಅನಂತರ ಕಾಯಿ ಬಲಿಯುತ್ತದೆ. ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌ನಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಕಾಯಿಲು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕಾಯಿಗಳು ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಐದು ಆರು ಬಾರಿ ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಯ್ಲು ಸುಮಾರು 40 ದಿನಗಳಿಗೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಎಕರೆಗೆ ಸುಮಾರು 20 ರಿಂದ 30ಕೆ.ಗ್ರಾಂ. ಕಾಯಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಬಲಿತ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ಒಣಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವನ್ನು ಬಿಸಿಲುಕಾಯಿಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೃತಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಒಣಗಿಸಿದವನ್ನು ಹಸಿರುಕಾಯಿಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಣಗಿದ ಏಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತೆ ಉಜ್ಜಿ, ಕಜ್ಜಿ ಇರುವ ಕಾಯಿ, ಬಡಕಲು ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪು ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ ಉಳಿದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಾರಿದರೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಬೆಲೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಗಿಡಗಳಿದ್ದರೆ 100 ಕೆ.ಗ್ರಾಂ.ಗಳವರೆಗೂ ಫಸಲನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಏಲಕ್ಕಿಗೂ ಕೀಟಾದಿ ಪಿಡುಗುಗಳುಂಟು. ಹಸಿರು ಹುಳುವೊಂದು ಇವರ ಕಾಂಡ ಮತ್ತು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಕೊರೆದು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಫ್ರಿಪ್ಸ್ ಎಂಬ ಕ್ರಿಮಿ

ಗಳು, ಎಲೆ, ಹೂ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ರಸವನ್ನು ಹೀರುತ್ತವೆ. ಉಳಿದ ಕೀಟಗಳು ಕಂಬಳಿಯಳು, ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ಹುಳುಗಳು ಏಲಕ್ಕಿಗೆ ಹಾನಿ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಬಾಳೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹೇನು (ಪೆಂಟಾಲೇನಿಯ ನೈಗ್ರೋನರ್ವೂಸ) ಏಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ರೋಗವನ್ನು ಹರಡುತ್ತದೆ. ಕೀಟ ಮತ್ತು ರೋಗಗಳ ಹತೋಟಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೀಟನಾಶಕ ದಿಂದ ಹತೋಟಿ ಮಾಡಬಹುದು.

ಏಲಕ್ಕಿ ಸಾಂಬಾರ ವಸ್ತುಗಳ ರಾಣಿ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಹಸಿರು ಹೊನ್ನು' ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ 1937-38ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 1,200 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು 1962-63ರಲ್ಲಿ 6,100 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲಾಗಿತ್ತು. ಏಲಕ್ಕಿಯನ್ನು 1987 - 88ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಡಿ ಕೇರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 9,318 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ, ಸೋಮನಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 3,713 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 1,124 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ವೈಕಿ ಏಲಕ್ಕಿಗೆ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಎರಡನೇಯ ಸ್ಥಾನ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 29,260 ಹೆ. ಹಾಗೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ (ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ) ಒಟ್ಟು 99,000 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ಷ ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ಪಾಲು 14,065 ಹೆ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂಡಿಗೆರೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಗೆರೆಯಿಂದ ಮಂಗಳೂರು ಕಡೆಗೆ ತೆರಳುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕಿ.ಮೀ.ಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ 1957ರಲ್ಲಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಈ ತ್ರೇತ್ರ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಮೇಲೇರುತ್ತ ಬತ್ತ, ಸೀಬೆ, ಮಾವು, ರಬ್ಬರ್, ಗೋಡಂಬಿ, ಮೆಣಸು ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲದೆ ಅರಣ್ಯದ ವಿವಿಧ ಫಲಪ್ರದ ಸಸ್ಯಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. 1965ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ವರ್ಗಾವಣೆಗೊಂಡ ಈ ಕೇಂದ್ರ 1981ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಯೋಜನೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ಕೊಡಗು, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮತ್ತು ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಸುಮಾರು 15.51

ಲಕ್ಷ. ಹೆ. ಪ್ರದೇಶ ಈ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ, ಮಣ್ಣು, ಹವಾಮಾನ, ನೀರಿನ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯು ಪ್ರಮಾಣ, ಉತ್ಪಾದನಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ತಳಿಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದೆ. ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ತಾಲೂಕುಗಳಿಗೂ ಈ ಕೇಂದ್ರದ ಸಹಕಾರ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡುವ 15.51 ಲಕ್ಷ. ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 4.11 ಲಕ್ಷ ಹೆ. ಪ್ರದೇಶ ಬೆಳೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಏಲಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಸಂಶೋಧನೆ ಆರಂಭಿಸಿದ ಈ ಕೇಂದ್ರ ಹಲವಾರು ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ 1984 ರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಗೆರೆ-1 ಎಂಬ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ತಳಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ತಳಿಗಳು ಮಲಬಾರ್, ಮೈಸೂರು, ವಳಕ್ಕಾ ಇವುಗಳ ಇಳುವರಿಯಿಂದ ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ 250 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ಒಣ ಏಲಕ್ಕಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಡಿ7-5 ಎಂಬ ಹೊಸ ತಳಿಯ ಸಂಶೋಧನೆ ಇದೀಗ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಇದರಿಂದ 300 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ.ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬರನಿರೋಧಕ ಏಲಕ್ಕಿ ತಳಿ ಪ್ರಯೋಗ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಪಿ-6 ಎಂಬ ಏಲಕ್ಕಿ ತಳಿ ತೇವಾಂಶ ಕೊರತೆ ಇದ್ದರೂ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಏಲಕ್ಕಿಗೆ ಬರುವ ಕಟ್ಟಿರೋಗ ಮತ್ತು ಡ್ರಿಪ್ಪಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಔಷಧಿ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ತಡೆಹಿಡಿಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜೇನು ಸಾಕಣೆಯಿಂದ ಏಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಯೋಜನೆ ಆಡಿಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತದ ಬೆಳೆ ಸಂಶೋಧನೆ 1982ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಆರಂಭಿಸುವ ಮುನ್ನ ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಇಂಟಾನ್ ಎಂಬ ಒಂದೇ ತಳಿಯನ್ನು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಮಜಲು ಗಡ್ಡೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ತಳಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಸಂಶೋಧನಾ ಫಲಿತಾಂಶ ದಿಂದ 1987ರಲ್ಲಿ ಐ.ಇ.ಟಿ. 7191 ತಳಿಯನ್ನು ಮತ್ತು 1990ರಲ್ಲಿ ಕೆ. ಹೆಚ್. ಪಿ.-2 ಎಂಬ ತಳಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಬೆಂಕಿ ರೋಗವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದು ಇಂಟಾನ್ ಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ಹಾಗೂ ತಗ್ಗು ಗಡ್ಡೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಐ.ಇ.ಟಿ. 9926 ಮತ್ತು ಡಿ. ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಆರ್. 4107 ಎಂಬ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಕ್ಕಿ ಗಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿ

ನೀಡಬಲ್ಲಂತಹ ಸಿ.ಬಿ.ಹೆಚ್-1 ಎಂಬ ತಳಿಯನ್ನು ಸಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಲ್ಲದ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಕಾಲಿಪತ್ತಿ' ಎಂಬ ಸಫೋಟಿ ತಳಿಯನ್ನು 'ಸರ್ಧಾರ' ಎಂಬ ಸೀಬೆ (ಪೇರಲೆ) ಹಣ್ಣಿನ ತಳಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಲೆನಾಡಿಗೆ ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಕಂಡು ಬಂದಿರುವ ಎತ್ತರಬೆಳೆಯದ, ಬರನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ, ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಸೋದೆಯ 'ಕಾಂಗೋ ಸಿಗ್ನಲ್' ಹುಲ್ಲನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ವರ್ಷಂಪ್ರತಿ ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕಟಾವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದ್ದು ಭೂ ಸವಕಳಿಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಈ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ತಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಾಂಬಾರು ಮಂಡಳಿ

ಸಾಂಬಾರು ಮಂಡಳಿಯನ್ನು 1989 ರಲ್ಲಿ ಸಾಂಬಾರ ಮಂಡಳಿ ಅಧಿನಿಯಮ 1986ರಂತೆ ಏಲಕ್ಕಿ ಮಂಡಳಿ ಹಾಗೂ ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥ ರಫ್ತು ಮಂಡಳಿಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಈ ಮಂಡಳಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಂಡಳಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಛೇರಿ ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯದ ಕೊಚ್ಚಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಕಾರ್ಯಾಲಯ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಕಲೇಶಪುರದಲ್ಲಿದೆ. ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಭಾಗೀಯ ಕಛೇರಿ ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ರಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕ (ಅಭಿವೃದ್ಧಿ)ರಿದ್ದು, ಮಡಿಕೇರಿ, ವೀರರಾಜಪೇಟೆ, ಭಾಗಮಂಡಲ ಹಾಗೂ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಾಧಿಕಾರಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಂಡಳಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಏಲಕ್ಕಿ ಸಸ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಬಿಳಿಗೇರಿ ಮತ್ತು ಏಗೂರುಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಅಪ್ಪಂಗಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಏಲಕ್ಕಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವಿದೆ.

ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಡಿ ರೈತರಿಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದರ ವ್ಯಾಪಾರ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸಲು ತೋಟಗಾರರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆ ವಿಸ್ತರಣೆಗಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ಏಲಕ್ಕಿ ಸಸ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಮಾಣೀಕೃತ ಏಲಕ್ಕಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. 1989-90ರಲ್ಲಿ 96 ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೂ ಹಾಗೂ 1990-91ರಲ್ಲಿ 73 ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೂ ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಸಸ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥಿಕವಾಗಿ

ಲಾಭದಾಯಕವಲ್ಲದ, ರೋಗತಗುಲಿದ ಮತ್ತು ಹಳೆಯದಾದ ಏಲಕ್ಕಿ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಅರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ ಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೆ 3,750 ರೂ. ಅರ್ಥಿಕ ಅನುದಾನವನ್ನು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ (2000 ರೂ. 1000 ರೂ. ಮತ್ತು 750ರೂ.) ಮತ್ತು ಮರುಬೆಳೆಯ ವೆಚ್ಚ 15,191ರೂ.ಗಳನ್ನು ಮೂರು ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ (ರೂ. 6,409, ರೂ. 3,917 ಮತ್ತು ರೂ. 4,965) ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ 300-350 ರೈತರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ 1989-90 ರಿಂದ ಭೂಸಾರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ನೀರಾವರಿ ಯಂತ್ರಗಳ ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ನೀರು ಶೇಖರಣೆ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೆ ಶೇ. 25ರಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಧನ ಮತ್ತು ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೆ ಶೇ. 33ರಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಧನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದ ರೈತರಿಗೆ ಶೇ. 50ರಷ್ಟು ಸಹಾಯಧನ ನೀಡಲಾಗುವುದು. 1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಸುಮಾರು 16.95 ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳನ್ನು ಅನುದಾನವನ್ನಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯ ಸಂಶೋಧನೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಅಪ್ಪಂಗಳ ಏಲಕ್ಕಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಭಾರತೀಯ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿ ನಂತರ 1974ರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಾಂಟೀಷನ್ ಬೆಳೆಗಳ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಅಪ್ಪಂಗಳ ಏಲಕ್ಕಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವು ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೇರಿಯಿಂದ ಎಂಟು ಕಿ.ಮೀ.ಗಳ ದೂರವಿರುವ ಮಡಿಕೇರಿ-ಭಾಗಮಂಡಲ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎರವನಾಡು ಗ್ರಾಮದ ಅಪ್ಪಂಗಳದಲ್ಲಿದೆ. 1986ರಲ್ಲಿ ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯದ ಕೃಷಿಕೋಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದ ಜೊತೆ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿ, ಅಪ್ಪಂಗಳ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಶೋಧನೆ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಕೇಂದ್ರವು ಸರಾಸರಿ ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ 1,000 ಮೀ.ಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದು 17.4 ಹೆ. ಗಳಷ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯ 236 ಸ್ಥಳೀಯ ಮತ್ತು 14

ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜಾತಿಗಳ 'ಜೆವ್‌ಫ್‌ಪ್ಲಾಸ್ಕ್' ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಟ್ಟಿ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೊಡಗು ಮತ್ತು ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಸರಾಸರಿ ಹೆ.ಗೆ 778 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. (ಏಕಬೆಳೆ) ಮತ್ತು 1,400 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. (ಮಿಶ್ರಬೆಳೆ) ಒಣ ಏಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಗೋಡಂಬಿ

ಗೋಡಂಬಿಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 2,315 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 1988-89ರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲಾಗಿತ್ತು. ಬೆಟ್ಟದ ಇಳಿಜಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಸವೆತವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಅಮೇರಿಕಾ ಖಂಡದಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ತಂದ ಗೋಡಂಬಿ ಮರವು ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಮಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಹವಾಮಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ ಸುಮಾರು 700 ಮೀ. ಎತ್ತರದವರೆಗೆ ಕೆಂಪು ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣಿನ ಬೆಟ್ಟದ ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 75 ರಿಂದ 300 ಸೆ.ಮೀ. ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಭೂಸವಕಳಿಯನ್ನು ಇದು ತಡೆಯಬಲ್ಲದು. ಗೋಡಂಬಿ ಬೀಜಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಎಣ್ಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ. ಗೋಡಂಬಿಯು ಹೊರಪರಾಗಸ್ಪರ್ಶದ ಬೆಳೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆ. ಸಸ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಕಸಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಹ ಗೋಡಂಬಿ ಗಿಡವನ್ನು ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಇದು ಉತ್ತಮ. ಕಿರಿದಾದ ಗುಂಡಿ ತೋಡಿ ಹೊಸ ತಳಿ ಸಸಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಗೋಡಂಬಿ ಮರವು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ಹಣ್ಣು ಬಿಡಲಾರಂಭಿಸುವುದು. ಹತ್ತನೇಯ ವರ್ಷದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಬಿಡುವುದು. ಸುಮಾರು 20 ರಿಂದ 25 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಫಲ ನೀಡುವುದು. ಈ ಮರವು ಎರಡು ರೀತಿಯ ಹೂವು ಬಿಡುವುದು. ಒಂದು ಗಂಡುಹೂವು, ಇನ್ನೊಂದು ಧ್ವಿಲಿಂಗ ಹೂವು. ಹಣ್ಣು ಬಿಡುವ ಮರದಿಂದ ಸರಾಸರಿ ಇಳುವರಿ 5 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಹಾಗೂ ತುಂಬ ಮರವಿರುವ ಒಂದು ಹೆ. ತೋಟದ ಗೋಡಂಬಿ ಬೀಜದ ಇಳುವರಿ ಒಂದು ಟ್ರಿಪ್ಲಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗೋಡಂಬಿ ಮರವು ಅನೇಕ ರೋಗಗಳ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳ ಹಾವಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇರು

ಮತ್ತು ಕಾಂಡ ಕೊರೆಯುವ ಕೀಟಗಳಾದ ಡ್ರಿಪ್‌ಸ್, ಲೀಫ್ ಮೈನರ್ ಮತ್ತು ಜಹಾಸೊಳ್ಳೆ ಮತ್ತು ರೋಗಗಳಾದ ಡೈಬ್ಯಾಕ್ ಮತ್ತು ಪೊಡರಿ ಮಿಲ್‌ಡ್ಯೂಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದುವು. ಕೀಟಗಳ ಹಾಗೂ ರೋಗಗಳ ಹಾವಳಿ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ಬೆಳೆಗೆ ಗರಿಷ್ಟ ರಕ್ಷಣೆ, ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ಮತ್ತು ಶಿಲೀಂಧ್ರ ನಾಶಕಗಳ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸುವುದು ತುಂಬಾ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮತ್ತು ಮಿತವ್ಯಯಕಾರಿ. ಗೋಡಂಬಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಗೇರುಮರದ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದು ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ನೇರ ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಹಂಚಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈಗ ಇರುವ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕುವ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಇಲಾಖೆಯು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ.

ರಬ್ಬರ್

ಕಚ್ಚಾ ರಬ್ಬರನ್ನು 'ಲ್ಯಾಟೆಕ್ಸ್' ಎಂಬ ಹಾಲಿನಂತಹ ಒಂದು ದ್ರವದಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು. 'ಹೆವಿಯ ಬ್ರೆಸಿ ಲಿನ್ಸಿಸ್' ಎಂಬ ಮರದ ಲ್ಯಾಟೆಕ್ಸಿನಿಂದ ಬಹುಪಾಲು ರಬ್ಬರನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮರದಿಂದ ಸ್ತವಿಸುವ ದ್ರವದಿಂದ ಶೇಕಡಾ 95ರಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ರಬ್ಬರನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಈ ಮರಗಳು ಸುಮಾರು 60 ರಿಂದ 80 ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಎರಡು ದಿನಗಳಿಗೊಂದು ಸಲದಂತೆ ಲ್ಯಾಟೆಕ್ಸನ್ನು ತೆಗೆಯಬಹುದು. ರಬ್ಬರ್ ಗಿಡವನ್ನು ನೆಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಕೇವಲ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರಬ್ಬರ್ ದ್ರವವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವುದಾದರೂ 12ನೇಯ ವರ್ಷದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ರಬ್ಬರ್ ಮರ 30 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಸ್ರವಿಸುತ್ತವೆ. ರಬ್ಬರ್ ಮರಗಳಿಂದ ಈ ದ್ರವವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲು ಮರದ ತೊಗಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರೆಯಬೇಕು. ಆಗ ಆ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಲ್ಯಾಟೆಕ್ಸ್ ದ್ರವವು ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಂಡದ ತಳದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಮರವು ಐದು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತುವಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲನೇಯ ದಿನ ನೆಲಮಟ್ಟದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ, ಎರಡನೇಯ ದಿನ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗೆ, ಹೀಗೆ ಮರದ ತೊಗಟೆಯನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಾ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಮಟ್ಟದವರೆಗೂ ಕೊರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕೊರೆಯಲಾಗಿದ್ದ

ಮೇಲ್ಕಾ ಗದ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾದ ತೋಟೆಯು ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಕೆತ್ತಿ ದ್ರವವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ರಬ್ಬರ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾದ ಲ್ಯಾಟೆಕ್ಸ್‌ನಿಂದ, ಪರಕೀಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಲ್ಮಶಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ಕಡಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಿದು ಅದಕ್ಕೆ ದುರ್ಬಲವಾದ ಅಮ್ಲವನ್ನು ಬೆರೆಸಿದಾಗ ನೀರು ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟೆಕ್ಸ್ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಗಟ್ಟಿವೆ ಮೊದಲು ವಿಂಗಡಕ ಫಲಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಫಲಕಗಳಂತಾದ ಲ್ಯಾಟೆಕ್ಸ್‌ನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದ ತೆಗೆದು ಹಲವಾರು ಉರುಳುಗಳ ನಡುವೆ ಒತ್ತಡಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿ ರಬ್ಬರು ಹಾಳೆಗಳಲ್ಲಿನ ನೀರಿನ ಅಂಶವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ತಿಳುವಾದ ಈ ರಬ್ಬರ್ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದ ಅಳತೆಗಳಿಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೊಗೆ ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ತಯಾರಿಸಲಾಗುವ ರಬ್ಬರ್ ಅಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಚ್ಚಾ ರಬ್ಬರಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸ್ಥಿತಿ ಸ್ಥಾಪಕಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಬಿರುಸಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಚ್ಚಾ ರಬ್ಬರನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಅದರಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಾಧನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ರಬ್ಬರನ್ನು ನಾನಾ ಉಪಯೋಗೀ ಸಾಧನಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1914 ರಿಂದ ರಬ್ಬರ್ ತೋಟಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದು, 1960-61ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ರಬ್ಬರ್ ತೋಟಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಸುಮಾರು 1,340 ಹೆ. ಗಳಷ್ಟಿದ್ದಿತು. ಆಗಿನ ಅಂದಾಜು ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪಾದನೆಯಾದ 2,250 ಟನ್ ರಬ್ಬರಿನಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ರಬ್ಬರ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಸುಮಾರು 360 ರಿಂದ 400 ಟನ್ ಗಳಷ್ಟಿದ್ದಿತು. ಸಿಂಹಳದಿಂದ ಬಂದ ತಮಿಳು ವಲಸೆಗಾರರು 1990ನೇಯ ದಶಕದಲ್ಲಿ ರಬ್ಬರ್ ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. 1987-88ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 1,302 ಹೆ. ಮತ್ತು ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 607 ಹೆ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ರಬ್ಬರ್ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಗಿದೆ. ಮಾಕುಟ್ಟು, ಸಂಪಾಜೆ, ಜೋಡುಪಾಲ, ಕಡಂಕಲ್ಲು ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ರಬ್ಬರ್ ತೋಟಗಳಿವೆ. 1988-89ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 1,920 ಹೆ. ತೋಟಗಳಿದ್ದವು. ರಬ್ಬರ್ ಬೆಳೆಯುವ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ರಬ್ಬರ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ರಬ್ಬರ್ ಹಾಳೆಗಳು ಹಾಗೂ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳ ಅಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಕುಟ್ಟು, ಕಡಂಕಲ್ಲು, ಸಂಪಾಜೆ, ವೇವರಕೊಲ್ಲಿ, ಕರಡಿಗೋಡುಗಳಲ್ಲಿ ರಬ್ಬರ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿವೆ.

ಕೊ. 19]

ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶಾಲ ರಬ್ಬರ್ ತೋಟಗಳೂ ಇವೆ. ಒಲ್ಲಿ ಒಣ ರಬ್ಬರನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಚರ್ಚಾ

ಚಹಾ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಬೆಚ್ಚನೆಯ ವಾತಾವರಣ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲು ಇರಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಳೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದರೂ ನೀರು ನಿಲ್ಲ ಕೂಡದು. ಅದುದರಿಂದ ಇದರ ಬೆಳೆ ಎತ್ತರವಾದ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲೆ, ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ 35 ಮೀ. ಎತ್ತರದಿಂದ 2,200 ಮೀ, ಎತ್ತರದವರೆಗಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆಯುವುದು. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಮತ್ತು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ 1,870 ಹೆ. ಖಾಸಗೀ ಚಹಾ ತೋಟಗಳಿವೆ. ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ 1915ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಹುದಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಚಹಾ ತೋಟವಿತ್ತು. ಚಹಾ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಚಹಾ ಗಿಡದ ಎಲೆಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಲು ಗಿಡದ ಚಿಗುರು ಉತ್ತಮ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಚಹಾ ಗಿಡದ ಚಿಗುರನ್ನು ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಕಲೆಹಾಕುವುದಾದರೂ ಇದರ ಫಸಲು ವಸಂತಋತು ಹಾಗೂ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು. ಚಹಾ ಪೊದೆಗಳು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳವರೆವಿಗೂ ಜೀವಿಸುವುದರಿಂದ, ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಚಿಗುರು ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮೃದುವಾಗಿ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುವ ಕೇವಲ ಎರಡು ಪುಟ್ಟ ಎಲೆ ಮತ್ತು ಆ ಎರಡು ಎಲೆಗಳ ನಡುವಿನ ಮೊಗ್ಗು ಅಥವಾ ಚಿಗುರಿನಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಹಸನಾದ ಚಹಾ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ತಯಾರಿಸುವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಹಾ ತೋಟದಲ್ಲಿಯೂ ಚಹಾಪುಡಿ ತಯಾರಿಸುವ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಚಹಾ ಚಿಗುರುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಅಗಲವಾದ ತಂತಿಯ ಜಾಲರಿ ಅಥವಾ ಪದರಗಳ ಮೇಲೆ ಹರಡಿ ಬಿಸಿಯಾದ ಹನೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಬಾಡಿಸುವರು. ಬಾಡಿದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಹದವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸುವರು. ಆಗ ಎಲೆಯ ರಸ ಹೊರ ಸೂಸಿ ಚಹಾ ಘೆಮು ಘಮಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ನಂತರ ಸುರುಳಿ ಸುತ್ತಿದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಪುಡಿಯನ್ನು ಅಗಲವಾದ ತಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ತೇವಾಂಶವಿರುವ ಹನೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹುಳಿ ಹಿಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಮ್ಲಜನಕವನ್ನು ಹೀರಿ ಚಹಾ ಸೊಪ್ಪು ಅಥವಾ ಪುಡಿ ಗಾಢವಾದ ತಾಮ್ರವರ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹದವಾಗಿ ಒಣಗಿಸುವುದರಿಂದ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. 1915ರಲ್ಲಿ ಹುದಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಚಹಾ ಸಂಸ್ಕರಣದ ಘಟಕವೊಂದನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್

ಕಂಪನಿಯೊಂದು ಆರಂಭಿಸಿತು. 1943ರಲ್ಲಿ ಇದು ಕಾರ್ಗಿಲೆ ಕಂಪನಿ ಎಂದೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿ ಹುದುಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 170 ಹೆ. ತೋಟವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. 1961-62ರಲ್ಲಿ ಅದು 1.60 ಲಕ್ಷ ಕೆ.ಜಿ. ಚಹಪುಡಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿತ್ತು. 1984-85ರಲ್ಲಿ 383 ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಚಹ ತೋಟಗಳಿದ್ದವು. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಸ್ವಾಮ್ಯದ ಅರಣ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮ ಚಹ ಬೆಳೆಸಲು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿರುವ ಸ್ಥಳ ಗಾಳಿಬೀಡು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ಬೋಳು ಗುಡ್ಡಗಳ ಸಾಲು. ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಬೋಳುಗುಡ್ಡಗಳ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಚಹ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿರುವುದರಿಂದ ಚಹ ತೋಟಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ನಿರಂಜನವಾದ ಈ ಹುಲ್ಲಿನ ಗುಡ್ಡಗಳ ಮೇಲೆ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ 1977ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ 15ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಚಹ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿತು. ಚಹಾ ಗಿಡಗಳು ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆದರೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕರಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲಾಯಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಚಹ ಗಿಡಗಳು ಮರಗಳೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿರಂಜನವಾದವು. ನಂತರ 1985ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಅರಣ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮ ಗಾಳಿಬೀಡು ಗ್ರಾಮದ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ಬೋಳು ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ನಂತರ ಚಹ ಬೆಳೆಯುವ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿತು. ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ 2,100 ಹೆ. 'ಸಿ' ಮತ್ತು 'ಡಿ' ದರ್ಜೆಯ ಜಮೀನನ್ನು ನಿಗಮಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿತು. ನಿಗಮವು ಒಟ್ಟು 21 ಕೋಟಿ ರೂ. ವೆಚ್ಚದ ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ 1,800 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಚಹ ಬೆಳೆಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಚಹ ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ 15 ಸಾವಿರ ರೂ. ಸಹಾಯಧನ ಮತ್ತು 'ನಬಾರ್ಡ್'ನಿಂದ ಒಟ್ಟು 8.55 ಕೋಟಿ ರೂ. ದೊರೆಯಲಿದೆ. ಚಹ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಪುಡಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಘಟಕದ ನಿರ್ಮಾಣವೂ ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದು ಸುಮಾರು ಎರಡು ಕೋಟಿ ರೂ. ವೆಚ್ಚವಾಗಲಿರುವ ಈ ಘಟಕದ ನಿರ್ಮಾಣ ವೆಚ್ಚದ ಅರ್ಧ ಹಣವನ್ನು ಚಹ ಮಂಡಳಿ ತುಂಬಿಕೊಡಲಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಗೆ 'ಕ್ಯಾಂಟೀ' (ಕರ್ನಾಟಕ ಬೀ) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ನಿಗಮವು ಕ್ಯಾಂಟೀ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡ ನಂತರ 1988 ರವರೆಗೆ ಸುಮಾರು 30 ಲಕ್ಷ ರೂ. ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ 60 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಚಹ ತೋಟವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿತ್ತು. ಸುಮಾರು 20 ಲಕ್ಷ ಚಹ ಸಸಿಗಳ ಸಸ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. 1989ರಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ 16 ಕೋಟಿ ರೂ. ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ 800 ಹೆ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ತೋಟ ಬೆಳೆಸಲು ಮತ್ತು ಹಾಲಿ ಬೆಳೆಸಲಾಗಿರುವ 56 ಹೆ. ತೋಟದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಯೋಜನೆಗೆ ಮಂಜೂರಾತಿ ದೊರೆಯಬೇಕಿದೆ. ಗಾಳಿಬೀಡಿನ ಚಹ ತೋಟಗಳ ಯೋಜನೆಗೆ ಪರಿಸರವಾದಿಗಳು ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಸ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕಾರ 2001ನೇ ಇಸವಿಯಿಂದ ಚಹ ಫಸಲನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 12 ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸಸಿಧಾಮಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಉದ್ದೇಶವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತೋಟಗಾರರಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಹಾಗೂ ನಂಬುಗೆಗೆ ಅರ್ಹವಾದ ಸಸಿ, ಗಿಡ, ಬೀಜಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆಗೆ ಪೂರೈಸುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಹಾಗೂ ಸಸಿಧಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತಳಿಗಳ ತಾಯಿಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಅವುಗಳಿಂದ ಪುನರಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಿದ ಸಸಿಗಳನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ವಿತರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ರೈತರಿಗೆ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳಂತೆಯೂ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಇತರ ಹೊಸ ತಳಿ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ದೇಶದ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಿಂದ ತಂದು ನೆಟ್ಟು ಅವುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

(ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವಿವರವಾದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.)

ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವಿವರ

ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೆಸರು	ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಎ)	ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಎ)	ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡ ವರ್ಷ	ಸಸ್ಯಗಳ ವಿವರಗಳು
ನಾಪೋಕ್ಲು (ಮಡಿಕೇರಿ ತಾ)	25	9	1962-63	ಏಲಕ್ಕಿ, ಮೆಣಸು, ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡಗಳು, ಸಿಟ್ರಿಸ್ ತಳಿಗಳು, ಹುರುಳಿ.
ಕೂಡಿಗಿ (ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾ)	12	12	1964	ಮಾವು, ಸೀಬೆ, ದಾಳಿಂಬೆ ತರಕಾರಿ ಸಸ್ಯಗಳು.
ಮಾದಲಾಪುರ (ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾ)	100	16	1973	ಸಿಟ್ರಿಸ್ ತಳಿಗಳು.
ಬಿಳಗುಂದ (ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾ)	9	9	1967	ಸೀಬೆ, ಕಿತ್ತಳೆ, ಮಾವು ಮೆಣಸು.
ಮಾದಾಪುರ (ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾ)	247	129	1967	ಮಾವು, ಸೀಬೆ ಸಸಿಗಳು, ಕಿತ್ತಳೆ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಮೆಣಸು, ಸಪೋಟೆ.
ಹಾರಂಗಿ (ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾ)	123	69	ತಳಿದಿಲ್ಲ	ಮಾವು, ಸೀಬೆ, ತೆಂಗು, ಸಿಟ್ರಿಸ್, ದಾಳಿಂಬೆ, ತರಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಅಲಂಕಾರಿಕ ಗಿಡಗಳು
ಅರವತ್ತೊಕ್ಕು (ಮಡಿಕೇರಿ ತಾ)	9.6	9.6	1965	ಮಾವು, ಮೆಣಸು.
ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ (ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ತಾ)	8.5	8.5	1965	ಹಣ್ಣಿನ ಸಸಿಗಳು, ಮೆಣಸು.
ರಾಜಾಸೀಟ್ ಪಾರ್ಕ್ ಮತ್ತು ಅಲಂಕಾರದ ತೋಟ, ಮಡಿಕೇರಿ	6.6	5.6	ತಳಿದಿಲ್ಲ	—
ಕಛೇರಿ ನರ್ಸರಿ, ಮಡಿಕೇರಿ	1	1	"	—
ಸುದರ್ಶನ ಸಸ್ಯಾಗಾರ, ಮಡಿಕೇರಿ.	1.5	1.5	"	—
ಬಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಕಛೇರಿ ಅವರಣ, ಮಡಿಕೇರಿ,	0.75	0.75	"	—

ಈ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಖರ್ಚು ಮತ್ತು ಆದಾಯದ ವಿವರ (1,000 ರೂ.ಗಳಲ್ಲಿ)

ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರ	1986-87		1987-88		1988-89	
	ಖರ್ಚು	ಆದಾಯ	ಖರ್ಚು	ಆದಾಯ	ಖರ್ಚು	ಆದಾಯ
ನುಪೋಕ್ಕು	31.72	29.86	—	12.55	39.71	32.50
ಕೂಡಿಗೆ	11.78	21.03	—	11.61	50.58	0.18
ಮಾದಲಾಪುರ	8.77	1.54	—	—	—	—
ಬಿಳಗುಂದ	32.48	15.83	—	15.96	70.01	40.77
ಮಾದಾಪುರ	209.99	96.05	—	123.87	751.02	235.11
ಹಾರಂಗಿ	42.54	48.85	87.0	144.88	436.86	224.27
ಆರವತ್ತೊಕ್ಕು	29.66	25.95	—	28.53	34.49	72.00
ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ	34.13	10.50	—	24.46	—	28.61
ರಾಜಾಸೀಟ್ ಪಾರ್ಕ್ ಮತ್ತು ಅಲಂಕಾರದ ತೋಟ ಮಡಿಕೇರಿ	—	—	—	9.9	—	9.86

1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಿದ ಸಸಿಗಳ ವಿವರಗಳು (ಸುಖ್ಯಗಳಲ್ಲಿ): ನಿಂಬೆ ಜಾತಿ-25,390, ಬೀಜರಹಿತ ದಾಳಂಬೆ-650, ಕರಿ ಮೆಣಸು-1,05,000, ಏಲಕ್ಕಿ-10,000, ಮಾವುಗೊರಟೆ ಕಸಿ-20,000, ಮಾವು ಕಸಿ-17,200, ಸೀಬೆ ಕಸಿ-6,500, ತರಕಾರಿ ಬೀಜ-125 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ., ಸೀಬೆ ಕಸಿ-3,210, ತೆಂಗು-10,880 ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಸಿಗಳು-22,100.

ಗಿರಿಜನರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ

ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು. 1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗಿರಿಜನ ಉಪಯೋಜನೆ (ರಾಜ್ಯ) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ 4,86,700 ರೂ.ಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿ 37 ನೂದರಿ ತೋಟದ ಪಾಲನೆ, 24 ಸಾಮೂಹಿಕ ತೋಟದ ಪಾಲನೆ, 16 ಜನರಿಗೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು 74 ಅರ್ಧ ಎಕರೆ ತಾಕುಗಳ ಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯ ಯುವಕರಿಗೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಅರ್ಧ ಎಕರೆಯಿಂದ ಎರಡು ಎಕರೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಹಣ್ಣು ಅಥವಾ ತೆಂಗು ತೋಟಗಳನ್ನು ಅವರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ಘಟಕ ಯೋಜನೆ

ಯಡಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ ತೋಟಗಳನ್ನು ಸಹ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಸಸಿ, ಗಿಡ, ಗೊಬ್ಬರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಪೂರೈಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. 1988-89ನೇಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಘಟಕ ಯೋಜನೆ (ಕೇಂದ್ರ) ಯನ್ವಯ 25,000ರೂ.ಗಳ ವೆಚ್ಚದ 46 ಹಳೆ ತಾಕುಗಳ ಪಾಲನೆ, ಆರು ಜನರಿಗೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಘಟಕ ಯೋಜನೆ (ಕೇಂದ್ರ)ಯಡಿ 24,000ರೂ.ಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ 24 ಹೊಸ ಅರ್ಧ ಎಕರೆ ತಾಕುಗಳ ಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಅನೇಕ ತೋಟದ ಬೆಳೆಗಳು ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವು ಫಲಧಾರಣೆಗೆ ಬರಲು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಇಂತಹ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು ಬೆಳೆಯಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಇಲಾಖೆಯು ನಬಾರ್ಡ್ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ತೆಂಗು, ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಏಲಕ್ಕಿ, ವಿಳೇದಿಲೆ, ಕರಿಮೆಣಸು, ನಿಂಬೆ, ಗೋಡಂಬಿ, ಮಾವು ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಲ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಾಲಯೋಜನೆಯ ವಿವರಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

ವಿವರ	ತೆಂಗು	ಏಲಕ್ಕಿ	ಕರಿ ಮೆಣಸು	ನಿಬೆ	
				ಗಡ 135	ಗಡ 108
1. ಎಕರೆಗೆ ಸಾಲ (ರೂ.)	4,800	4,100	2,430	9,000	7,500
2. ನೀಡುವ ಸಾಲದ ಕಂತುಗಳು					
1 ನೇ ವರ್ಷ	2,000	1,500	1,260	2,650	2,300
2 ನೇ ವರ್ಷ	700	1,020	540	1,200	1,000
3 ನೇ ವರ್ಷ	700	1,580	630	1,450	1,150
4 ನೇ ವರ್ಷ	700	—	—	1,800	1,450
5 ನೇ ವರ್ಷ	—	—	—	1,900	1,600
3. ಮರುಪಾವತಿ ರೀತಿ	11 ರಿಂದ 15ನೇ ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಸಮಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ	6 ರಿಂದ 10 ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಸಮಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ	4 ರಿಂದ 6 ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಸಮಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ	7 ರಿಂದ 10ನೇ ವರ್ಷದ ಸಮಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ	

ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆದಾಯ ತರುವ ಬೆಳೆಗಳಾದ ತೆಂಗು, ವಿಳಕ್ಕಿ, ಕರಿ ಮೆಣಸು, ಏಲಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಮಾವಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಸಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಅತಿಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೆ ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮೂಲಕ ಸಹಾಯಧನ ಮತ್ತು ಸಾಲಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಯಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಕಾವೇರಿ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವ ರೈತರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಸಿ, ಗಿಡ, ಬೀಜಗಳನ್ನು, ಅಗತ್ಯ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ರಿಯಾಯಿತಿ ದರದಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡೂ ಯೋಜನೆಗಳ ಕಾರ್ಯ ಚರಣೆಯ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ

ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಕಾನ್ಸರ್ ಪ್ರಕಾರ 1917ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳು, ಎಮ್ಮೆಗಳು, ಮೇಕೆ ಮತ್ತು ಹಂದಿಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಹಸುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ನೀಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ವರ್ಷದ ಬಹುಭಾಗ ಅತಿವೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವುಗಳು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ದೃಢವಾದ ಶರೀರ

ವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ಮತ್ತು ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಸುಗಳ ತಳಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದ ದಾಖಲೆಗಳು ಅಪರೂಪ. 1927ರಲ್ಲಿ 'ದಿ ಕೋರ್ಗ್ ಕ್ಯಾಟಲ್ ಕಮಿಟಿ'ಯ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಮತ್ತು ಗಳನ್ನು ಗಾಡಿ ಎಳೆಯಲು ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕು ಚಕ್ರದ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡಿ (ಕೋಚುಬಂಡಿ) ಎಳೆಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನೆರೆಯ ನೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಸುಧಾರಿಸಿತ್ತು. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದ ಹಸುಗಳ ತಳಿಗಳು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣ ದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಎಮ್ಮೆಗಳು ಕಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಏಳಿಗೆ ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಎಮ್ಮೆಗಳು ಹಸುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗುಣ ಮಟ್ಟದ ಹಾಲನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೋಣಗಳನ್ನು ಬಹುತೇಕ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಸರ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಉತ್ತು ಹಸನು ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಕಾಡುಗಳು, ಹೇರಳವಾಗಿದ್ದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳು ಹಾಗೂ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನೀರು ಮುಂತಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಎಮ್ಮೆಗಳ ಏಳಿಗೆಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಸುಮಾರು 1900ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಹಾಲು ಮತ್ತು ಅದರ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಹಸುಗಳು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಸಾಕಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 1930ರ ವೇಳೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಡಗಿನ ಕುರುಚಿ

ಕುಟ್ಟಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಉಳಿದೆಡೆ ಭೂಮಿ ಉತ್ತು ಹಸನು ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಕ್ಕದ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಕೊಂಡು ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ರೈತರು ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಹಸುಗಳು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಲು ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಹಸುಗಳ ತಳಿಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಹಾಲು ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಸಿರಿವಂತ ರೈತರು ಮಾತ್ರ ಉತ್ತಮ, ಸುಧಾರಿತ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲನ್ನು ಕೊಡುವ ತಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಮ್ಮತ್ತಿ, ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ಮತ್ತು ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಗಳು ಕಡಿಮೆ ದರ್ಜೆಯವಾಗಿದ್ದು, ದಾರ್ಢ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಹಿಂದೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳು 1930ರ ವೇಳೆಗೆ ಹೆಸರಿಗಷ್ಟೇ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳಾಗಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಹುಲ್ಲಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ದನಕರುಗಳ ಗುಣದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಮುಖವಾಯಿತು. ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳ ಹಾವಳಿಯು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. 1926ರಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಡಗಿನ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಒಡೆದುಹೋಗುವುದು, ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳುಳ್ಳ ದನಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳು, ಸಂತಾನವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಹೋರಿಯ ಅಭಾವ, ಹುಲ್ಲು ಗಾವಲುಗಳ ಮತ್ತು ಮೇವಿನ ಕೊರತೆ, ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳನ್ನು ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿರುವುದು, ರಕ್ಷಿತ ಅರಣ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಅರಣ್ಯಗಳ ಕಾದಿರಿಸುವಿಕೆ, ನೀರಿನ ಅಭಾವ, ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆವ ಲಂಟಾನ ಮತ್ತು ಇತರ ಕುರುಚಲು ಗಿಡಗಳು, ವಿವಿಧ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳ ಹಾವಳಿ ಮತ್ತು ರೈತರಿಗೆ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳ ಸಾಕುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ದನಕರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿಮುಖವಾಯಿತು. ಕೊಡಗಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ದನಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀದಿನ ಹಸಿರು ಅಥವಾ ಒಣಗಿದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲನ್ನು ಸಗಣೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ರೈತರಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಅದಾಗ ಕೊಠಡಿಯ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ದನಕರುಗಳು ಸಗಣೆ ಮತ್ತು ಎಲೆಗಳ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸಗಣೆಯ ವಾಸನೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿತವಾದ ನೋಣಗಳು ದನಕರುಗಳಿಗೆ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹರಡುವ ಮೂಲಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀದಿನ ಕೊಠಡಿ ಸ್ವಚ್ಛ

ಮಾಡಿದರೂ, ಸಗಣೆಯ ರಾಶಿಯನ್ನು ದನದ ಕೊಠಡಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ರಾಶಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಜನರು ಕೂಡ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ದನದ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿಗಳಾಗಿ ಗಂಜಲ ಮತ್ತು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ನೀರು ಸಹ ಆ ಗುಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ದನಕರುಗಳಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ ಸಾಲುತ್ಪರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಬೇಸಿಗೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ತತ್ಕಾಲಿಕ ದನದ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಬಲಿಷ್ಠವಾದವುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೇವನ್ನು ತಿಂದು, ದುರ್ಬಲ ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಮೇವು ತಿನ್ನಲು ಅಡಚಣೆ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೊಡಗಿನ ಪೂರ್ವಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಕುಶಾಲನಗರ ಮತ್ತು ಶನಿವಾರಸಂತೆ ಹೋಬಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನರು ವಾಸಿಸುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳನ್ನು ವರಾಂಡದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ದನಕರುಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಇರುವ ಅನುಕೂಲತೆ ಮತ್ತು ರೈತರು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಹಿಡುವಳಿ ಉಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವಿಕೆ. ಇಲ್ಲಿ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತೀದಿನ ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿದರೂ ಸಗಣೆಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಸ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಊರಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ತಿಪ್ಪೆ(ಗೊಬ್ಬರದ) ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ರಾಶಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಗಾಲದವರೆಗೂ ತಿಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳೆತ ನಂತರ ಹೊಂಗಳಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಲಂಟಾನ ಮತ್ತು ಇತರ ಕುರುಚಲು ಗಿಡಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ದನಕರುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಅಡಚಣೆಯಾಗಿತ್ತು. 1863ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ವಿಡೇಶಿಯರೊಬ್ಬರು ತೋಟದ ಬೇಲಿಗಾಗಿ ಲಂಟಾನ ಗಿಡವನ್ನು ಕೊಡಗಿಗೆ ತಂದ ವರದಿಗಳಿವೆ. ನಂತರದ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ಲಂಟಾನ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಬಹುಬೇಗ ಹಬ್ಬಿತು. ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಲಂಟಾನ ಹಬ್ಬಲು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಲಂಟಾನ ಗಿಡಗಳ ಕೆಳಗೆ ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಈ ಗಿಡವು ಬೇರೆ ಮರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ ಕಾಡುಗಳ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. 1880-90ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳು ಸಫಲವಾಗದೆ ಬೀಳುಬಿಟ್ಟು ಈ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಲಂಟಾನ ಬೆಳೆದು ಕಾಡುಗಳ ಆವನತಿಗೆ

ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಆದ ಅನನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಮನಗಂಡು ಅಗಿನ ಸರ್ಕಾರವು ಲಂಟಾನದ ನಿರ್ಮೂಲನಕ್ಕೆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿತು. ಲಂಟಾನದ ನಿರ್ಮೂಲನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದವರಿಗೆ, ಕತ್ತಿ, ಹಣ, ಪೇಟಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಗಳನ್ನು ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ದನಕರುಗಳ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ಅಮೃತ ಮಹಲ್ ತಳಿಯ ಬೀಜದ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಇಲಾಖೆಯು ಖರೀದಿಸಿತು. 1,600 ರೂ.ಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ 1908 ರಲ್ಲಿ 4, 1909ರಲ್ಲಿ 4 ಮತ್ತು 1911ರಲ್ಲಿ 6, ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು 14 ಹೋರಿಗಳು ಇದ್ದವು. ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆಗಾಗಿ 1909ರಲ್ಲಿ ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಡಿ ಒಬ್ಬ ಪಶು ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿ (ನೆಟಿಂನರಿ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಸರ್ಜನ್) ಯನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು 1925 ರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಏರಿಸಲಾಯಿತು. 1909ರಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು 1910ರಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಶುವೈದ್ಯ ಔಷಧಾಲಯಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಯಿತು.

1909ರಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೇರಿ ಪಶುವೈದ್ಯಶಾಲೆಗೆ, 1912ರಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾರಪೇಟೆ ಪಶುವೈದ್ಯಶಾಲೆಗೆ ಮತ್ತು 1916ರಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮತ್ತಿ ಪಶುವೈದ್ಯ ಶಾಲೆಗೆ ಸಹಾಯಕ ಪಶುವೈದ್ಯರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. 1938ರಲ್ಲಿ ಪಶುಸಂಗೋಪನಾ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಶುವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ಜನ ಪಶುವೈದ್ಯರು ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರು ಅಧಿಕ ಪಶುವೈದ್ಯರುಗಳು ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 1936-37 ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 47,262 ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದ್ದು 3,635 ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮುಂಜಾಗರೂಕತೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ರೋಗನಿರೋಧಕ ಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಫೊನ್‌ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಶುವೈದ್ಯರು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದ ಅನೆಗಳಿಗೂ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಸುಗಳ ತಳಿಗಳು

ಹಳ್ಳಿಕಾರ್ ತಳಿಯ ದನವು ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಗಿ ಸಲು ಮತ್ತು ಹೊಲಗಳನ್ನು ಉಳುವ ಉದ್ದೇಶಗಳಿರದಕ್ಕೂ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತಳಿ. ಹಳ್ಳಿಕಾರ್ ಮಾದರಿಯ ಹಸುವಿಗೆ ಉಬ್ಬಿದ ಹಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಉದ್ದ ತಲೆ, ಹಣೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸಾಲು ಇರುವಿಕೆ, ತಲೆಯಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಹೊರಟಿರುವ ಮತ್ತು ಸೇರಿಕೊಂಡಂತಿರುವ ಕೊಂಬುಗಳು, ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಬ್ಬಿದ ಮತ್ತು ಅಕರ್ಷಕವಾದ, ಚೂಪಾದ ತುದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಹಸು ನೀಳವಾದ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ ದೇಹ ಮತ್ತು ಹಗುರವಾದ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಹಸುವಿನ ಬಣ್ಣ ತೆಳು ಅಥವಾ ಗಾಢವಾದ ಕಂದು ಬಣ್ಣ. ಹಳ್ಳಿಕಾರ್ ಮಾದರಿಯ ದನಗಳು ಕುಶಲನಗರ ಹೋಬಳಿ ಮತ್ತು ಶನಿವಾರಸಂತೆ ಹೋಬಳಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ತಳಿಯು ವಿಶೇಷ ಪೋಷಣೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ ಎಳೆಯಲು ಸಹ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೊಡಗಿನ ಮಲೆನಾಡು, ಶ್ರೀಮಂಗಲ, ಕುಟ್ಟಿ, ನಾಲ್ಕು ನಾಡು, ಭಾಗಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಮಡಿಕೇರಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ತಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಗಾತ್ರದ ಕುಗ್ಗಿದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯವಾಗಿದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತಳಿಗಳ ಗುಣವಿಲ್ಲ. ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರೋಗ ಪ್ರತಿ ನಿರೋಧಕ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟ ಸಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಜೀವಾಳವಾಗುವಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿವು. ಹಸುಗಳು ಕಡಿಮೆ ದರ್ಜೆಯವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅದರ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಕಾಲ ಅರರಿಂದ ಏಳು ತಿಂಗಳುಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೂ ಹಾಲು ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಸಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ತಳಿಗಳು ಯಥೇಚ್ಛವಾದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ; ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬಿದ್ದರೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಬಯಲುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಏಳಿಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇವುಗಳಲ್ಲದೇ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತಳಿಗಳ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದ ಅನೇಕ ಮಿಶ್ರ ತಳಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಅಮೃತ ಮಹಲ್ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ದನಗಳ ಮಿಶ್ರತಳಿಯು ಸ್ಥಳೀಯ ದನಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದೃಢತೆಯನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

ಜಾನುವಾರುಗಳ ಗಣತಿ

ಕೊಡಗಿನ ಜಾನುವಾರು ಗಣತಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು (1896 ರಿಂದ 1909ರ ವರೆಗೆ) ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಕ್ರ.ಸಂ.	ವಿವರ	1896-97	1898-99	1903-04	1908-09
1.	ಎತ್ತು ಮತ್ತು ಹೋರಿಗಳು	35,280	33,385	34,629	39,594
2.	ಹಸುಗಳು	26,215	26,098	26,674	33,331
3.	ಕೋಣಗಳು	12,375	12,448	11,931	12,819
4.	ಎಮ್ಮೆಗಳು	7,540	6,837	7,690	8,910
5.	ಕರುಗಳು	23,215	22,067	19,096	32,836
6.	ಕುರಿಗಳು	710	772	629	230
7.	ಮೇಕೆಗಳು	1,820	1,862	1,755	1,827
8.	ಕುದುರೆಗಳು	663	582	401	180
9.	ಕತ್ತೆಗಳು	328	330	274	119
10.	ನೇಗಿಲುಗಳು	27,425	27,501	26,979	29,546
11.	ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಗಳು	1,039	767	715	662

1926 ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಜಾನುವಾರು ಗಣತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 1,38,559 ದನಕರುಗಳಿದ್ದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 54,450 ಎತ್ತುಗಳು ಹಾಗೂ 10,693 ಕೋಣಗಳಾಗಿದ್ದವು. 1935 ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 1,37,187 ದನಕರುಗಳಿದ್ದವು.

ಮುಂದಿನ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಗಣತಿಗಳಂತೆ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೀಗಿತ್ತು.

ಗಣತಿಯ ವರ್ಷ	ಹಸು	ಎಮ್ಮೆ	ಕುರಿ	ಮೇಕೆ	ಹಂದಿ	ಕೋಳಿ
1956	1,70,531	30,914	155	3,340	35,860	3,04,840
1961	1,72,342	36,754	3,053	4,587	30,651	2,84,510
1966	1,53,766	27,399	1,258	4,950	30,809	2,30,715
1972	1,84,629	37,627	537	5,643	56,849	3,07,725
1977	2,01,758	43,797	805	7,080	69,198	3,13,932
1983	1,84,689	47,101	1,568	10,024	70,785	4,06,525
1990	1,58,154	48,838	382	8,422	43,692	3,71,332

1983ರ ಜಾನುವಾರು ಗಣತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ತಾಲೂಕುವಾರು ಜಾನುವಾರು ಸಂಪತ್ತಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಕ್ರ.ಸಂ.	ವಿವರ	ಜಾನುವಾರು ಮತ್ತು ಕುಕ್ಕುಟಗಳು 1983			ಒಟ್ಟು
		ಮಡಿಕೇರಿ	ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ	ವೀರರಾಜಪೇಟೆ	
1.	ಹಸುಗಳು (ಎತ್ತು ಸಹಿತ)	45,605	67,163	71,921	1,84,689
2.	ಎಮ್ಮೆಗಳು (ಕೋಣ ಸಹಿತ)	9,456	11,984	25,661	47,101
3.	ಒಟ್ಟು	55,061	79,147	97,582	2,31,790
4.	ಕುರಿಗಳು	252	667	649	1,568
5.	ಮೇಕೆಗಳು	888	7,825	1,311	10,024
6.	ಹಂದಿಗಳು	26,095	11,720	32,970	70,785
7.	ನಾಯಿಗಳು	18,383	15,537	22,164	56,083
8.	ಕೋಳಿಗಳು	1,00,696	1,14,898	1,54,763	3,70,357
9.	ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಹಸುಗಳು	5,692	9,850	9,952	25,404
10.	ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಎಮ್ಮೆಗಳು	951	2,532	2,952	6,435
11.	ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಎತ್ತು ಮತ್ತು ಕೋಣಗಳು	21,600	23,586	40,734	85,920

1990 ರಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಜಾನುವಾರು ಗಣತಿಯ ವಿವರಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

ಕ್ರ.ಸಂ.	ವಿವರ	ಮಡಿಕೇರಿ	ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ	ವೀರರಾಜಪೇಟೆ	ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ
1.	ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸುಗಳು	2,049	7,015	7,437	16,501
2.	ಸ್ಥಳೀಯ ಹಸುಗಳು	39,548	52,113	49,992	1,41,653
3.	ಒಟ್ಟು ಹಸುಗಳು	41,597	59,128	57,429	1,58,154
4.	ಎಮ್ಮೆಗಳು	9,678	14,072	25,088	48,838
5.	ಕುರಿಗಳು	23	262	97	382
6.	ಮೇಕೆಗಳು	531	7,051	840	8,422
7.	ಹಂದಿಗಳು	16,454	8,193	19,045	43,692
8.	ನಾಯಿಗಳು	15,961	16,292	19,529	51,782
9.	ಇತರೆ ಜಾನುವಾರುಗಳು	31	17	30	78
10.	ಒಟ್ಟು ಜಾನುವಾರುಗಳು	84,275	1,05,015	1,22,058	3,11,348
11.	ಒಟ್ಟು ಕುಕ್ಕುಟಗಳು	99,076	1,35,489	1,36,767	3,71,332

ಪಶುವೈದ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

1961ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಶುವೈದ್ಯ ಅಸ್ಪತ್ರೆ, 5 ತಾಲೂಕು ಪಶುವೈದ್ಯ ಶಾಲೆಗಳು ಹಾಗೂ 20 ಗ್ರಾಮೀಣ ಪಶುವೈದ್ಯ ಶಾಲೆಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ. 1989ರಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಶುವೈದ್ಯ ಅಸ್ಪತ್ರೆ ಇದ್ದು, ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲೂಕಿನ ನಾಪೋಕ್ಟೊವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಶುವೈದ್ಯ ಶಾಲೆ ಹಾಗೂ ಮೂರ್ನಾಡು, ಭಾಗಮಂಡಲ, ಸಂಪಾಜೆ, ಚೆಂಬು, ಕಕ್ಕಚ್ಚಿ, ಪಾರಾಣೆ, ಚೆಯ್ಯಂಡಾಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪಶುವೈದ್ಯ ಶಾಲೆಗಳು; ಸೋಮನಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಸೋಮ

ನಾರಪೇಟೆ, ಸುಂಟಿಕೊಪ್ಪ, ಶನಿವಾರ ಸಂತೆ, ಕುಶಾಲನಗರ ಮತ್ತು ಕೊಡ್ಲಿ ಪೇಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ಪಶುವೈದ್ಯ ಶಾಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಮಾದಾಪುರ, ಶಾಂತಳ್ಳಿ, ಹೆಬ್ಬಾಲೆ, ಏಗೂರು ಮತ್ತು ಚಿಟ್ಟಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪಶುವೈದ್ಯ ಶಾಲೆಗಳು; ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ವೀರರಾಜ ಪೇಟೆ, ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ, ಅಮ್ಮತ್ತಿ, ಸಿದ್ದಾಪುರ, ತಿತಿಮತಿ ಮತ್ತು ಪೊಲ್ಲಿಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಆರು ಪಶುವೈದ್ಯ ಶಾಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಹುದಿಕೇರಿ, ಶ್ರೀಮಂಗಲ, ಕುಟ್ಟು, ಬಿರುನಾಣಿ, ಕಡಂಗ, ಕಾನೂರು ಮತ್ತು ಬಾಳೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಏಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪಶುವೈದ್ಯ ಶಾಲೆಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ.

1988-89 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಶುಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮತ್ತು ಕಸಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ವಿವರಗಳು.

ಹೊರರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿದ ಸಂಖ್ಯೆ

ತಾಲೂಕು	ದನ	ಎಮ್ಮೆ	ಕುರಿ	ಆಡು	ಹಂದಿ	ಇತರೆ
ಮಡಿಕೇರಿ	14,572	3,431	193	1,255	5,367	3,624
ಸೋಮನಾರಪೇಟೆ	19,138	7,654	307	1,637	2,514	7,720
ವೀರರಾಜಪೇಟೆ	33,710	11,282	115	884	7,878	11,227
ಒಟ್ಟು	67,420	22,367	615	3,776	15,759	22,571

ಕಸಿ ಮಾಡಿದವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ತಾಲೂಕು	ಎತ್ತು	ಕೋಣ	ಕುರಿ	ಆಡು	ಹಂದಿ	ಇತರೆ
ಮಡಿಕೇರಿ	293	177	13	88	317	10
ಸೋಮನಾರಪೇಟೆ	565	251	15	187	527	21
ವೀರರಾಜಪೇಟೆ	857	332	9	85	843	23
ಒಟ್ಟು	1,715	760	37	340	1,687	63

ಸಂಚಾರಿ ಘಟಕಗಳು. ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಹಾಗೂ ಕಸಿ ಮಾಡಿದ ವಿವರಗಳು :
ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ತಾಲೂಕು	ದನ	ಎಮ್ಮೆ	ಕುರಿ	ಆಡು	ಹಂದಿ	ಇತರೆ
ಮಡಿಕೇರಿ	1,269	242	13	132	331	273
ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ	2,425	1,226	20	192	554	388
ವೀರರಾಜಪೇಟೆ	3,691	1,088	11	71	546	461
ಒಟ್ಟು	7,385	2,556	44	395	1,431	1,122

ಇದೇ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಸಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ತಾಲೂಕು	ಎತ್ತು	ಕೋಳಿ	ಕುರಿ	ಆಡು	ಹಂದಿ	ಇತರೆ
ಮಡಿಕೇರಿ	493	374	127	97	491	372
ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ	685	441	106	123	321	315
ವೀರರಾಜಪೇಟೆ	578	282	99	90	283	293
ಒಟ್ಟು	1,756	1,097	332	310	1,095	980

ಪ್ರಧಾನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಯೋಜನೆ

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ಮತ್ತು ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಅಮ್ಮತ್ತಿ ಮತ್ತು ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಯೋಜನೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ. ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಗವಾಳಿ, ಗೋಣಿಮರೂರು, ಬೇಳೂರು, ಶಾಂತಳ್ಳಿ, ಗೌಡಳ್ಳಿ ಅಬ್ಬೂರು ಕಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ

ನಲ್ಲತ್ತೊಕ್ಕು ಹೊಸೂರು, ಬಿಟ್ಟಂಗಾಲ, ಕಣ್ಣಂಗಾಲ, ಸಿದ್ದಾಪುರ, ಸೊಲ್ಲಿಬೆಟ್ಟ, ಕಿರುಗೂರು, ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ, ಚಿಕ್ಕ ಸೊಡ್ಲೂರು, ಮಾಯಮುಡಿ, ಮುಗುಟಗೆರೆ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿ ಗಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಯೋಜನೆಯ ಉಪಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ 1989-90ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯ ವಿವರಣಾ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ.

ಕ್ರ.	ವಿವರ	ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ	ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪಲು	ಅಮ್ಮತ್ತಿ	ಒಟ್ಟು
1.	ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಸಂಖ್ಯೆ	1,748	1,135	1,074	3,957
2.	ಗರ್ಭ ತಪಾಸಣೆ	975	796	794	2,565
3.	ಹುಟ್ಟಿದ ಕರುಗಳು	524	320	282	1,126
4.	ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು	12,018	15,430	—	27,448
5.	ಕಸಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಣಿಗಳು	282	1,066	426	1,774
6.	ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ನೀಡಿದವುಗಳು	50,099	45,295	15,304	1,10,698

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಂಚಾರಿ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯ ಸಾಲಭ್ಯ ವಿಲ್ಲದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ನೆರವು, ಕೃತಕ ಗರ್ಭ ಧಾರಣೆ (ಸಸಿ) ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಮೂವತ್ತೈದು ಕೇಂದ್ರ ಗಳು ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 21 ಕೇಂದ್ರಗಳು ಘನೀಕೃತ ವೀರ್ಯದಿಂದಲೂ ಉಳಿದ 14 ಕೇಂದ್ರಗಳು ತೀತಲೀಕರಿಸಿದ ವೀರ್ಯಪ್ರಯೋಗ ದಿಂದಲೂ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ

ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ ಜನರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಉಪಯೋಜನೆಯು ಒಂದು. ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಯೋಜನಾ ಕೇಂದ್ರ ದಲ್ಲಿ ಶೇ. 80ರಷ್ಟು ಅನುದಾನವನ್ನು ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಪಶುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ಕೋಳಿಸಾಕಣೆ, ಹಂದಿಸಾಕಣೆ ಮತ್ತು ಮೇಕೆ ಸಾಕಣೆಯ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. 1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗರಿಜನ ಉಪಯೋಜನೆಯಡಿ ಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದೆ.

ತಾಲೂಕು	ಪಶು ಸಾಕಣೆ ಘಟಕ				ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆ ಘಟಕ			
	ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನೆ		ಕೇಂದ್ರ ಯೋಜನೆ		ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನೆ		ಕೇಂದ್ರ ಯೋಜನೆ	
	ಭೌತಿಕ	ಆರ್ಥಿಕ	ಭೌತಿಕ	ಆರ್ಥಿಕ	ಭೌತಿಕ	ಆರ್ಥಿಕ	ಭೌತಿಕ	ಆರ್ಥಿಕ
ಮಡಿಕೇರಿ	3	0.34	3	0.34	8	0.42	8	0.42
ಸೋಮನಾರಪೇಟೆ	3	0.34	3	0.34	8	0.42	8	0.42
ವೀರರಾಜಪೇಟೆ	4	0.45	4	0.45	10	0.53	10	0.53
ಒಟ್ಟು	10	1.13	10	1.13	26	1.37	26	1.37

ವಿಶೇಷ ಘಟಕ ಯೋಜನೆ

ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ದನ, ಎಮ್ಮೆ ಕುರಿ, ಹಂದಿ ಮತ್ತು ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಯ ಘಟಕಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಸಹಾಯ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಈ ಸಹಾಯವನ್ನು

80%ರಷ್ಟು ಅನುದಾನವಾಗಿ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಶೇ.20ರಷ್ಟನ್ನು ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಸಾಲವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗುವುದು. 1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಘಟಕ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ.

ತಾಲೂಕು	ಎಮ್ಮೆ ಸಾಕಣೆ ಘಟಕ				ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆ ಘಟಕ			
	ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನೆ		ಕೇಂದ್ರ ಯೋಜನೆ		ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನೆ		ಕೇಂದ್ರ ಯೋಜನೆ	
	ಭೌತಿಕ	ಆರ್ಥಿಕ	ಭೌತಿಕ	ಆರ್ಥಿಕ	ಭೌತಿಕ	ಆರ್ಥಿಕ	ಭೌತಿಕ	ಆರ್ಥಿಕ
ಮಡಿಕೇರಿ	—	—	—	—	2	0.08	3	0.12
ಸೋಮನಾರಪೇಟೆ	2	0.09	—	—	1	0.04	3	0.12
ವೀರರಾಜಪೇಟೆ	2	0.09	—	—	1	0.04	3	0.12
ಒಟ್ಟು	4	0.18	—	—	4	0.16	9	0.36

ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಪತ್ತಿನ ಪೂರ್ಣ ಉಪಯೋಗ ಪಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳ ಪ್ರದೇಶದ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಖಾಸಗಿ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರುವ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವುದು, ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕರುಗಳನ್ನು ಸಾಕಲು ಆಹಾರವನ್ನು ಸಹಾಯಾನುದಾನದ ದರದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. 1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಂದಿಸಾಕಣೆ ಮತ್ತು ಹಂದಿ ಮರಿ ಮಾಡುವ ಶೆಡ್ಡುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ 1.75 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವೀರರಾಜಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಲು ಚಿಕಿತ್ಸಾಕೇಂದ್ರ ಸಜ್ಜು ಮಾಡಲು 75,000 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸೇನಾ ನಿಗಮದ ಮೂಲಕ ಖರ್ಚು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಯಲ್ಲಿ 1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ಪಶುವೈದ್ಯಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾಗಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕಸಿ ಮಾಡುವ ಶೆಡ್ಡು ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ತಿತಿಮತಿ ಪಶುವೈದ್ಯಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾಗಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕಸಿಮಾಡುವ ಶೆಡ್ಡು ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂಸೇನಾ ನಿಗಮದ ಮೂಲಕ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕಾವೇರಿ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶದ ಅಯಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ 1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ತೊರೆನೂರು ಮತ್ತು ಹೆಬ್ಬಲೆ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರು ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಬಿರಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ 5,000 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷ ಜಾನುವಾರು ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಡಿ 1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 147 ಹಂದಿ ಘಟಕಗಳನ್ನು 2.74 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೂಡಿಗೆ ಕ್ಷೀರಕ್ಷೇತ್ರ

ಕೂಡಿಗೆ ಕ್ಷೀರಕ್ಷೇತ್ರ (ಡೇರಿ)ವು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಹಾಲು ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕವಾಗಿದ್ದು, ಕೂಡಿಗೆಯ ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಮಂಜಸ್ಯೆಯದ್ದಲ್ಲಿ 1958ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಕುಶಾಲನಗರ ಹೋಬಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತಿವೃಷ್ಟಿಯ

ತೀವ್ರತೆ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಹಾಲಿನ ಸರಬರಾಜು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಕುಶಾಲನಗರದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಕಿ. ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿರುವ ಕೂಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮಿಶ್ರತಳಿಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದು, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಹಾಲಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಸಮಗ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿ 1975ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕ್ಷೀರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮ ನಿಯಮಿತವು ಕೂಡಿಗೆ ಕ್ಷೀರಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಅದೇ ವರ್ಷವೇ ತನ್ನ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಕ್ಷೀರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮವು (ಕೆ.ಡಿ.ಸಿ.) ಮೂರು ಹಂತಗಳ ರಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವೆಂದರೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ, ಒಕ್ಕೂಟದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಒಕ್ಕೂಟ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಕ್ಷೀರ ಕ್ಷೇತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮವು ಶಿಖರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕರ್ನಾಟಕ ಕ್ಷೀರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕೂಟಗಳು ಅಗತ್ಯವಾದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಹಾಯ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳು ಮತ್ತು ಗೋಗ್ರಾಸದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅದರ ಉತ್ಪಾದಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಕ್ಷೀರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವು. 1984ನೇ ಇಸವಿ ಮೇ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಗೆ ಕ್ಷೀರಕ್ಷೇತ್ರವು ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರ ಮಹಾಮಂಡಳಿಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಂಡಿದ್ದು, ನಂತರ 1987ರ ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಕೂಡಿಗೆ ಕ್ಷೀರಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹಾಸನ ಸಹಕಾರ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳ ಒಕ್ಕೂಟದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಶೇಖರಣೆಯ ದಿನಕ್ಕೆ 2,500 ಲೀಟರುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದು, ತರುವಾಯ ಈ ದಿನಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು, ಈಗ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ದಿನಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ 12,000 ಲೀ.ಗಳಿಗೆ ಏರಿರುತ್ತದೆ. ಸಮೃದ್ಧಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 25,000 ಲೀ.ಗಳಷ್ಟು ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರೆ 1988ನೇ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಪ್ರಮುಖ ಹಾಲುಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮಾರ್ಗಗಳಾದ ಬೆಟ್ಟದ ಪುರ ಹಾಗೂ ಭುವನಹಳ್ಳಿ ಮಾರ್ಗಗಳು ಮೈಸೂರು ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದುದರಿಂದ ಹಾಲು ಸಂಗ್ರಹಣೆಯು 5,000 ಲೀ.ಗಳಿಗೆ ಇಳಿಮುಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ 35 ಸಂಘಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಹಳೆ ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು

ಸೋಮವಾರವೇಟೆ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪೊನ್ನಂವೇಟೆ ಶೀತಲೀಕರಣ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಪುನರಾರಂಭಿಸಿದ್ದು ಒಟ್ಟು 111 ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹವು ದಿನಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ 9,000

ಲೀ.ಗಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಸಮೃದ್ಧಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ 13,500 ಲೀ.ಗಳು ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲು ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ವರ್ಷ	ಹಾಲು ಸಂಗ್ರಹಣೆ		ವರ್ಷ	ಹಾಲು ಸಂಗ್ರಹಣೆ	
	ವಾರ್ಷಿಕ (ಲಕ್ಷ ಲೀ.)	ದೈನಂದಿನ (ಸಾವಿರ ಲೀ.)		ವಾರ್ಷಿಕ (ಲಕ್ಷ ಲೀ.)	ದೈನಂದಿನ (ಸಾವಿರ ಲೀ.)
1975-76	6.08	2.89	1976-77	16.40	4.51
1977-78	18.17	4.97	1978-79	32.37	8.86
1979-80	36.76	10.07	1980-81	36.23	9.92
1981-82	31.88	8.76	1982-83	32.20	8.82
1984-85	43.38	9.64	1985-86	37.32	10.22
1988-89	31.46	8.62	1989-90	32.06	8.79

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದ ಹಾಲು ಮತ್ತು ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಹಾಗೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಹಾಲಿನ ಸದುಪಯೋಗವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ (20,000ಲೀ. ದೈನಂದಿನ ಹಾಗೂ 30,000 ಲೀ.ಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವರಿಸಬಹುದಾದ) ಹೊಸ ಸ್ವೀರಕ್ಷೇತ್ರ (ಡೇರಿ)ವನ್ನು ಹಳೆ ಡೇರಿಯ ಕಟ್ಟಡದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ, ಸುಮಾರು 103 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ನೆರವಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದ್ದು, 1982ರಲ್ಲಿ ಇದರ ಶಂಕು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. 1986ರಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಶೇಖರಣೆಯ ತೀವ್ರತೆಯು ಮಿತಿಯಾಗಿದ್ದು ಡೇರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಳೇ ಕಟ್ಟಡದಿಂದ ಹೊಸ ಡೇರಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪೊನ್ನಂವೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶೀತಲೀಕರಣ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು 1984ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ದಿನಕ್ಕೆ 5,000 ಲೀ.ಗಳು. ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಈ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ತಾಲೂಕು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿಯ ಬಂಡವಾಳದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲಾಯಿತು. ಒಟ್ಟು 17 ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಹಾಲು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ದೈನಂದಿನ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಸಂಘ ಒಂದರಿಂದ 40 ಲೀ.ಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಕ್ರಮೇಣ ಅನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಳೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ತೊಂದರೆಗಳಿಂದಾಗಿ, ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಮುಚ್ಚಿದ್ದು,

ಹಾಲು ಸಂಗ್ರಹಣೆಯು ತೀರ ಇಳಿಮುಖವಾದುದರಿಂದ, ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸದರಿ ಶೀತಲೀಕರಣ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ತತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಲಾಗಿದೆ.

ಕೊಡಿಗೆ ಸ್ವೀರಕ್ಷೇತ್ರದ ಹಾಲು ಸಂಗ್ರಹಣೆಯು ಪರಿಧಿಯೊಳಗೆ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆರಕಲಗೂಡು ಮತ್ತು ಹೊಳೆ ನರಸೀಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ವೀರ ರಾಜವೇಟೆ ಮತ್ತು ಸೋಮವಾರವೇಟೆ ತಾಲೂಕುಗಳು ಸೇರಿದ್ದು, ಒಟ್ಟು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಂಘಗಳು 111 ಆಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 86 ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಹಾಲು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುವ ಹಾಲಿನ ಸರಾಸರಿ ಜಿಡ್ಡಿ ನಾಂಶ ಶೇ. 4.8 ಇದ್ದು ಹಸು, ಎಮ್ಮೆ ಹಾಲಿನ ಶೇಕಡ ಪ್ರಮಾಣ 60-40 ಇರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಕ್ಯಾನುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಲಿನ ವಿತರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗದಂತೆ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲು ಪಾಲಿಥೀನ್ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ವಿತರಣಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು 1984ನೇಯ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಆರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಿನ ವಿತರಣೆಗಾಗಿ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಶಾಲ ನಗರ, ಸೋಮವಾರವೇಟೆ, ಮಡಿಕೇರಿ, ವೀರರಾಜವೇಟೆ ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪಲು, ಕೊಡಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ದಾಪುರ, ಒಟ್ಟು ಏಳು ಹಾಗೂ ಹತ್ತಿರದ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಣನೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಎಂಟು ಸ್ವೀರ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 47 ಡೇರಿ ಹಾಲು

ಮಾರಾಟಗಾರರು ಮತ್ತು 9 ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಲಿನ ವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. 1989-90ರಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಹಣಕಾಸಿನ ವಹಿವಾಟಿನ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಕ್ಷೀರ ಕೇಂದ್ರ	(ತಿಂಗಳ ವಹಿ ವಾಟು (ಸರಾಸರಿ) ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳಲ್ಲಿ)	ದೈನಂದಿನ ವಹಿವಾಟು (ಸರಾಸರಿ) ರೂ.ಗಳಲ್ಲಿ
1.	ಮಡಿಕೇರಿ	2.99	9,608
2.	ವೀರರಾಜಪೇಟೆ	1.90	7,094
3.	ಗೋಣಕೊಪ್ಪಲು	1.18	3,793
4.	ಸೋಮನಾರಪೇಟೆ	1.32	4,250
5.	ಕೊಣನೂರು	0.32	485
6.	ಕುಶಾಲನಗರ	1.23	3,958
7.	ಕೂಡಿಗಿ	0.32	830
8.	ಸಿದ್ದಾಪುರ ಒಟ್ಟು	0.19	2,016
		9.46	32,034

ಕರ್ನಾಟಕ ಕ್ಷೀರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮವು ಕೂಡಿಗಿ ಕ್ಷೀರಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಘಟಕದ ಮಾರಾಟ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ದಿನಕ್ಕೆ ಕೇವಲ 2,500ಲೀ. ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ನಂತರದ 15 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮಿತಿಯು ದಿನಕ್ಕೆ 10 ರಿಂದ 14,000ಲೀ.ಗಳಿಗೆ ಏರಿದ್ದು 90ನೇ ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೆ 15,600ಲೀ.ಗಳು ಮಾರಾಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೇಡಿಕೆ ಪೂರೈಸಲು ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಾಲನ್ನು ಹಾಸನ ಕ್ಷೀರಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾದ ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸುವಾಸಿತ ಹಾಲಿನ ವಿತರಣೆಯನ್ನು ಜನತೆಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ನಂತರ 1983ನೇ ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳಿಂದ ಸ್ವಾದಿಷ್ಟವಾದ ಸಿಹಿಪೇಡ ಹಾಗೂ 1986ನೇ ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಿಂದ ಪೌಷ್ಟಿಕವಾದ ಮೊಸರು ಇವುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಕೊಬ್ಬು ಇರುವ ಹಾಲಿನ ಹಾಲಿನ ಪುಡಿ, ಕೊಬ್ಬು ರಹಿತ ಹಾಲಿನ ಪುಡಿ ಹಾಗೂ ಫಿನೀಕರಿ ಸಿದ ಸಿಹಿಹಾಲು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗೆಜ್ಜಲಗರೆ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡದ ಹಾಲು ಉತ್ಪನ್ನ ಘಟಕಗಳಿಂದ ತರಿಸಿ, ಕೊಡಗಿನ ಜನತೆಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಮಾರಾಟದ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಉತ್ಪನ್ನಗಳು	1983-84	1985-86	1988-89	1989-90
1	2	3	4	5	6
1.	ತುಪ್ಪ (ಕೆ.ಜಿ.)				
	ವಾರ್ಷಿಕ	37,121	57,160	26,162	25,999
	ದಿನವಹಿ	101	133	72	71
2.	ಪೇಡ (ಕೆ.ಜಿ.)				
	ವಾರ್ಷಿಕ	—	2,718	265	483
	ದಿನವಹಿ	—	8	2	2.3
3.	ಜಿಡ್ಡು ರಹಿತ ಹಾಲುಪುಡಿ (ಕೆ.ಜಿ.)				
	ವಾರ್ಷಿಕ	—	7,941	5,378	3,157
	ದಿನವಹಿ	—	22	15	9
4.	ಜಿಡ್ಡು ಸಹಿತ ಹಾಲುಪುಡಿ (ಕೆ.ಜಿ.)				
	ವಾರ್ಷಿಕ	—	917	294	660
	ದಿನವಹಿ	—	3	3	2

1	2	3	4	5	6
5.	ಸುನಾಸಿತ ಹಾಲು (ಲೀ.)				
	ವಾರ್ಷಿಕ	13,982	6,140	135	—
	ದಿನವಹಿ	38	17	2.3	—
6.	ಮೊಸರು (ಲೀ.)				
	ವಾರ್ಷಿಕ	—	10,136	45,586	56,179
	ದಿನವಹಿ	—	28	125	154

ಕೊಡಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀರು ಮಾಲಿನ್ಯ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ಒಂದನ್ನು ಆರು ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದ್ದು, ಸೋಸಿದ ನೀರುಪಯುಕ್ತ ಕೆಸರನ್ನು ಹುಲ್ಲು ಗಾವಲಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೈಸೂರು ಒಕ್ಕೂಟ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶಾಲವಾದ ಹಸಿರು ಮೇವಿನ ವನವು 1987 ರಿಂದ ಹಾಸನ ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಹಸಿರು ಮೇವಿನ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ, ಸನಿಹದ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಬಂದ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಹಸಿರು ಮೇವನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಕ್ಕೂಟದ ಬಹುಪಾಲು ಹುಲ್ಲಿನ ಬುಡದ ಬೇರುಗಳ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಈ ಮೇವಿನ ವನ ಅಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ಒಕ್ಕೂಟಗಳಿಗೂ ಬೇಡಿಕೆಯ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸದರಿ ಡೇರಿಯಲ್ಲಿ 97 ನೌಕರರು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅಡಳಿತವು ಹಾಸನ ಒಕ್ಕೂಟದ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿಯ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಹಾಸನ ಸಹಕಾರಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳ ಒಕ್ಕೂಟ ನಿಯಮಿತ, ಹಾಸನ, ಇವರಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ.

ಮಿಶ್ರತಳಿ ಕಡಸು ಯೋಜನೆ

ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ರೈತರು ಮತ್ತು ಭೂರಹಿತ ವ್ಯವಸಾಯದ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಆದಾಯವನ್ನೊದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಆದಾಯವನ್ನು ಸಾಲ ಮತ್ತು ಸಹಾಯಧನದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು 1976 ರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಹೆಸರುಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಕಡಸು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಇದರ ಕೊಡಿಗೆ ಉಪಕೇಂದ್ರವು 1972 ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭ

ವಾಯಿತು. ಕ್ಷೇರೋತ್ಪಾದನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಡೇನಿಸ್ ಜರ್ಸಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಜರ್ಸಿಯ ಗಂಡು ಕರುಗಳನ್ನು ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಈ ಕೇಂದ್ರವು ಮೂರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಜಮೀನನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕ್ಷೇರಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪವಿರುವ ಸುಮಾರು 25 ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹುಲ್ಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ 1980-81 ರಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಕಡಸು ಯೋಜನೆಯು ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. 1986-87 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಜರ್ಸಿ ಹಸುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 128 ಇದ್ದು ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 50 ಕರುಗಳು ಜನಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಮಿಶ್ರತಳಿ ಕಡಸು ಯೋಜನೆಯಡಿ 37 ಕಡಸುಗಳು ಇದ್ದು ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅರು ಕಡಸುಗಳು ಜನಿಸಿರುತ್ತವೆ.

ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ

ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ರೈತರು ಕೋಳಿ ಸಾಕುವುದನ್ನು ಮಿಶ್ರ ಬೇಸಾಯ ವಿಧಾನವಾಗಿ ಅಥವಾ ಉಪಕಸುಬನ್ನಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕುಕ್ಕುಟೋದ್ಯಮದ ಸಲುವಾಗಿ ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ನಿರಂತರ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಕೋಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

	ಗಣತಿ ವರ್ಷ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆ (000 ಗಳಲ್ಲಿ)					
	1956	1961	1966	1972	1977	1983
ಕೋಳಿಗಳು						
ಹೆಂಟಿಗಳು	73.5	86.3	65.5	109.8	122.3	160
ಹುಂಜಗಳು	27.9	33.3	30.7	45.9	40.2	72
ಕೋಳಿ ಮರಿಗಳು	199.1	161.6	131.2	149.9	140	173
ಒಟ್ಟು ಕೋಳಿಗಳು	300.6	281.1	227.3	305.6	311.5	406
ಬಾತು ಕೋಳಿಗಳು						
ಹೆಣ್ಣು ಬಾತು	1.2	0.9	0.9	1.2	1.4	0.4
ಗಂಡು ಬಾತು	1.9	1.3	1.3	0.5	0.7	0.3
ಮರಿ ಬಾತು	0.5	0.6	1.1	0.3	0.3	0.1
ಒಟ್ಟು	3.6	2.8	3.3	2.0	2.4	0.8

1990ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 3.71 ಲಕ್ಷ ಕೋಳಿಗಳು ಇದ್ದು ಗಣತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉದ್ಯಮವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿದೆ. ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿಗಳು ಕೀಳು ಮೆಟ್ಟಿದ ಸಸ್ಯಮೂಲ ಸಸಾರಜನಕವನ್ನು ಅಧಿಕ ಪೋಷಾಕಾಂಶವುಳ್ಳ ಮಾಂಸವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿಗಳು ಎಂಟು ವಾರಕ್ಕೆ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದರಿಂದ ಸಾಕಣೆದಾರನಿಗೆ ಪ್ರತಿಫಲ ಬೇಗನೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಮನೆಯು ಶಾಖವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿರಬೇಕು. ಕೋಳಿ ಮನೆಯ ಅಗಲ 30 ಅಡಿಗಳಿಗಿರಬೇಕು. ಮರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಸುಮಾರು 2 ರಿಂದ 4 ಅಂಗುಲದಷ್ಟು ತೇವರಹಿತ ಹಾಸು (ಭತ್ತದ ಅಥವಾ ಮರದ ಹೊಟ್ಟು)ಅನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹರಡಬೇಕು. ಮೊದಲ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಈ ಹಾಸಿದ ಮೇಲೆ ಹಳೆ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹರಡಬೇಕು. ಮರಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಕಕ್ಕೆ ಬಿಡುವ ಕೆಲವು ಗಂಟುಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ನೀರು ಅಹಾರಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು. ನೀರಂಜಕ ಹಾಗೂ ಮೇವುಣಕಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಕದ ಸುತ್ತ ಸಮ ದೂರದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಮೊದಲ ಕೆಲವು ವಾರಗಳು ಮರಿಗಳನ್ನು ಅತಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆವಶ್ಯಕ ಶಾಖ ನಿಯಂತ್ರಣ ರಕ್ಷಕ ಮನೆಯ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ. ಮೇಲ್ಕುಚ್ಚಿನ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ನೆಲದಿಂದ ಎರಡು ಅಡಿ ಮೇಲೆ ಇರಬೇಕಾದ ಸರಾಸರಿ ಶಾಖ 90° ಫ್ಯಾರನ್‌ಹೀಟ್ ಸೂಕ್ತ ಸಮಯ

ದಲ್ಲಿ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕು. ಸರಿಯಾಗಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಕೊಡುವ ಹಾಗೂ ಕೊಡದೇ ಇರುವ ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಲಾಭದಾಯಕವಲ್ಲದ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಹೆಂಟಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 200 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕೋಳಿ ಅಹಾರ ಒದಗಿಸುವಿಕೆ, ಕೋಳಿ ತಂಡದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಯಾದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ 'ಕೋಳಿ ಆಹಾರದ ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಕಾನೂನು' ಎಂಬ ಹೊಸ ಮಾದರಿ ಕಾನೂನನ್ನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದ್ದು, ಈ ಕಾನೂನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರಿಗಾಗಿ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಫಾರ್ಮ್ (ಕುಕ್ಕುಟ ಕ್ಷೇತ್ರ) ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಧನಸಹಾಯ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1982ರಲ್ಲಿ 24 ಇಂಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿದ್ದವು.

ಅನ್ವಯಿತ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1963-64ರಲ್ಲಿ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ 1967-68ರಲ್ಲಿ ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು 1968-69ರಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿತ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ವನ್ನು ಅರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳು
1) ಅಧುನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ, ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಸಹಕಾರ ದೊಂದಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪೂರಕವಾದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಲ್ಲದೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಿಣಾಮಕಾರೀ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು 2) ಶಾಲಾಪೂರ್ವ ವಯೋಮಿತಿಯ ಮಕ್ಕಳು, ಗರ್ಭಿಣಿ ಹಾಗೂ ಎಳೆ ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಂದಿರು, ಇತ್ಯಾದಿ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲರಾದವರಿಗೆ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು 3) ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಯೋಗ ನೀಡಿ ದೇಹದಾರ್ಢ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು 4) ರೈತರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಜನರಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅಧುನಿಕ ರೀತಿಯ ಕೋಳಿ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು.

ಕೂಡಿಗೆ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಕೇಂದ್ರ

ಕೂಡಿಗೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಕೇಂದ್ರವು, ಇತರೆಡೆ ರೈತರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡುವ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ನೆರವನ್ನು ಮತ್ತು ಸೇವೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರವು 1955ರಲ್ಲಿ 100 ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ನಂತರ 1964ರಲ್ಲಿ 1,000 ಕೋಳಿ ಸಾಕುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವುಳ್ಳ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಹೆಸರಘಟ್ಟ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಮೂಲ ತಳಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅವನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕೋಳಿ ಸಾಕುವ ರೈತರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಕೋಳಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾದ ಅಹಾರದ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ, ಅಂತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಕೋಳಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಸಾಕುವ ರೈತರಿಗೆ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನೊದಗಿಸುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕೇಂದ್ರವು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು. ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ 'ಮೈಚಿಕ್ಸ್' ಮತ್ತು ಗಿರಿರಾಜ ಕೋಳಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ

ರೈತರಿಗೆ ವಿತರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದರಿಂದ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು 1985-86 ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ಕೋಳಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಕಾಯಿಲೆ ಬರದಂತೆ ಚುಚ್ಚುವುದು ನೀಡಿ ವಿತರಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಕೇಂದ್ರದ ವ್ಯವಹಾರ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ.

ವರ್ಷ	ಒಟ್ಟು ಸಾಕಿದ ಕೋಳಿಮರಿಗಳು	ವೆಚ್ಚ ಲಕ್ಷರೂ.	ಆದಾಯ ಸಾವಿರ ರೂ.
1985-86	4,490	—	—
1986-87	7,571	2.08	82
1987-88	6,673	2.18	65
1988-89	5,700	1.34	73
1989-90	3,311	1.20	77

ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ವಿಸ್ತರಣಾ ಕೇಂದ್ರವು ಮರಿ ಹಾಕಿದ, ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದ ಕೋಳಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಅರಂಭಿಸಿದ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಯ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ ಮರಿಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಹ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. 1989-90ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ವಿಸ್ತರಣಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ 4,077 ಸರಾಸರಿ ಮಧ್ಯಮ ವಯಸ್ಸಿನ ಕೋಳಿಗಳಿದ್ದು 3,045 ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹಾಗೂ 78 ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಅಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಹಂದಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹಂದಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದು, ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಧನಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಅಧುನಿಕ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಹಂದಿ ಸಾಕಲು ಅನೇಕ ಜನ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಂದಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯು ಈ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. (1) ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಸಾಕುವವರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವುದು, (2) ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗುವಂತೆ ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲು ರಿಯಾಯಿತಿ ದರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವುದು, (3) ಸ್ಥಳೀಯ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿ ಗಂಡು ಹಂದಿಗಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ

ವಿವೇಚಿಸಿ ಗಂಡು ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು, (4) ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಶುದ್ಧವಾದ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಹಂದಿ ಮಾಂಸವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು, (5) ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತಿ ಇರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಸರಕಾರೀ ಯೋಜನೆಗಳಂತೆ ಆಯ್ಕೆ ಆದವರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ತರಬೇತಿ ಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು (6) ಹಂದಿ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುವ ಖಾಸಗಿ ಜನರಿಗೆ ವಿಸ್ತರಣಾ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾದ ಯಾವ ಹಂದಿಗಳ ತಳಿಯೂ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಬಿಳಿ ಅಥವಾ ಕರಿ ಹಂದಿಗಳು ಕಾಡುಹಂದಿಗಳನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಪಳಗಿಸಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡವುಗಳಾಗಿವೆ. ಈಗ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಮಾದರಿಯ ತಳಿಗಳು ಲಾರ್ಜ್‌ವೈಟ್ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಹೆಣ್ಣು ಹಂದಿಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ತಳಿಗಳಾಗಿವೆ. ಲಾರ್ಜ್‌ವೈಟ್, ಲ್ಯಾಂಡ್‌ರೇಸ್ ಮತ್ತು ವೆಸ್ಟ್‌ಕೋ ಸ್ಯಾಡಲ್ ಬ್ರಾಕ್ ಇವು ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿವೇಚಿತ ತಳಿಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಯುರೋಪ್, ಅಮೇರಿಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಂಡ್‌ವೈಟ್, ಲಾರ್ಜ್ ಬ್ರಾಕ್, ಬರ್ಕ್‌ಷೈರ್, ಯಾರ್ಕ್‌ಷೈರ್ ಮತ್ತು ಹ್ಯಾಂಪ್‌ಷೈರ್ ಜಾತಿಯ ಹಂದಿಗಳೂ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮರಿ ಹಾಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಳಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ರೋಗಗಳು ಹಾಗ್ ಕಾಲೆರ (ಹಂದಿಯ

ಜ್ವರ), ಕಾಲುಬಾಯಿಜ್ವರ, ನೈರಸ್ ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ ಹಂದಿ ಸಿಡುಬು, ಹಂದಿಬೇನೆ (ಗಳಲೆ ರೋಗ), ದದ್ದು ರೋಗ, ನರಡಿ ರೋಗ (ಆಂಥ್ರಾಕ್ಸ್), ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರಕ್ತಭೇದಿ, ಕಂದು ಹಾಕುವ ರೋಗ, ಇನ್‌ಫ್ಲುಯೆಂಜಾ, ಕ್ಷಯ, ಚರ್ಮರೋಗ ಅಲ್ಲದೆ ಹೇನು ಉಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಜಿಗುಟಿ ಇವುಗಳಿಂದಲೂ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಹಾನಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನೈರ್ಮಲ್ಯವನ್ನು ಉತ್ತಮ ಗೊಳಿಸುವುದು, ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಇವುಗಳಿಂದ ರೋಗ ರುಜಿನಗಳ ಹಾನಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.

ಕೊಡಿಗೆ ಹಂದಿ ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೇಂದ್ರವು 1970ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಕೊಡಗು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಂದಿಗಳಿದ್ದು ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ರೈತರಿಗೆ ಅವರು ಸಾಕಬಯಸುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಹಂದಿ ತಳಿಗಳನ್ನೊದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಕೇಂದ್ರವು ಸುಮಾರು ಎರಡು ಎಕರೆ ವಿಸ್ತಾರದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಸನ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಮಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ರೈತರಿಗೆ ಶುದ್ಧ ವಿವೇಚಿತ ತಳಿಗಳ ಹಂದಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಒದಗಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರೈತರಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಗತಿಯ ವಿವರಗಳು ಹೀಗಿವೆ :

ವಿವರ	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89
1. ವರ್ಷಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಂದಿಗಳು	163	87	107	127
2. ಹುಟ್ಟಿದ ಮರಿಗಳು	266	280	384	345
3. ಮರಿಯಿಸಿದ ಮರಿಗಳು	240	233	294	287
4. ವೆಚ್ಚ ('000 ರೂ.)	243.9	261.9	276	288.7
5. ಆದಾಯ ('000 ರೂ.)	89.1	53.7	115.3	122.1
6. ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆ	55	41	28	38

ಈ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ 125 ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ.

ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಸಹಾಯಕ ಯೋಜನೆ
1965-66 ರಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಅರಂಭಿಸಿದ ಹಂದಿಸಾಕಣೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದ ಜನರಿಗೆ ಅರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉತ್ತಮ ಗೊಳಿಸಲು ದೇಶೀಯ ಹಂದಿಗಳ ಮಿಶ್ರತಳಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ

ಒದಗಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಗಂಡು ಹಂದಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ರೂ.ನಂತೆ ಮತ್ತು ಮೂರರ ಗುಂಪಿಗೆ 110 ರೂ.ಗಳಂತೆ ನೆಪಮಾತ್ರದ ದರಗಳಲ್ಲಿ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. 1976-79ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರಿಗೆ 100 ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳ

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ ('ಕಾಡಾ') ಹಾಗೂ ಹಾರಂಗಿ ಯೋಜನೆಯ ನ್ನಯ ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದವರ ಕ್ಷೇಮಾಭ್ಯುದಯಕ್ಕಾಗಿ 1976-77ರಲ್ಲಿ ಉಪ ಯೋಜನೆಯೊಂದು ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಈ ವರ್ಗದವರ ಅನು ಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. ಮೂಲ ಬಂಡ ವಾಳದ ಶೇಕಡಾ 25 ಭಾಗವನ್ನು ಸಾಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ 1977-78ರಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗ ದವರಿಗಾಗಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಉಪಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಇವರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಯ್ದ ರೈತರಿಗೆ ಶೇಕಡಾ 75ರಷ್ಟು ರಿಯಾಯತಿಯಲ್ಲಿ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸ ಲಾಯಿತು.

ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ 6,000ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ದನಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಮಾರ್ಚಿ ಎರಡನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸೋಮೇಶ್ವರ ದನಗಳ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಸುಮಾರು 3,000 ದನಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಭಾನುವಾರದಂದು ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಗೋಣಿ ಕೊಪ್ಪ ಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಾರದ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 2,000 ದನಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಮೀನುಗಾರಿಕೆ

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಭೂ ಸಂರಕ್ಷಣ (ಕೃಷಿ) ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆಗಳ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕೃಷಿ ಹೊಂಡಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆರೆಕಟ್ಟಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆರೆಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲಿವೆ. ಈಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ, ಕಾಫಿ, ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಗಳ ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸುಮಾರು 390 ಸ್ತಂತ ಜಮೀನುದಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿಸಿರುವರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಕೈಗೊಂಡಿರುವರು. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 262 ಸಣ್ಣ ಕೆರೆಗಳು ಮತ್ತು ಎರಡು ಜಲಾಶಯಗಳು ಇವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ನೀರಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಂದ ಅಂದಾಜು 2,600 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ನೀರಿನ ಪ್ರದೇಶ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕುರಿ ಅಥವಾ ಮೇಕೆ ಸಾಕಣೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. 1983 ರ ಜಾನುವಾರು ಗಣತಿಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 1,568 ಕುರಿಗಳು ಮತ್ತು 10,024 ಮೇಕೆಗಳು ದಾಖಲಾಗಿವೆ. 1990 ರಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 382 ಕ್ಕೂ ಮೇಕೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 8,422ಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ದನಕರುಗಳ ಜಾತ್ರೆಯು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಕುಶಾಲನಗರದ ಗಣಪತಿ ದನಕರುಗಳ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ (ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸ) 5,000 ದನಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಜನವರಿ ನಾಲ್ಕನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ಕೊಡ್ಲಿ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ನಂದೀಶ್ವರ ದನಕರುಗಳ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 5,000 ದನಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಜನವರಿ ಮೂರನೇಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ಶನಿವಾರ

ಮೀನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ನೀರಿನ ಪ್ರದೇಶದ ವಿವರ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ತಾಲೂಕು : ವಿವರ	ಮಡಿಕೇರಿ	ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ	ವೀರರಾಜಪೇಟೆ	ಒಟ್ಟು
1.	ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯತಿ ಅಧೀನ ದಲ್ಲಿರುವ ಕೆರೆಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆ)	48	64	150	262
2.	ನೀರಿನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಹೆ)	16	166	230	412
3.	ಸ್ತಂತ ಜಮೀನುದಾರರ ಕೆರೆಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆ)	80	100	210	390
4.	ನೀರಿನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	21	71	155	247
5.	ಜಲಾಶಯಗಳು	ಇಲ್ಲ	1) ಹಾರಂಗಿ + 1,887 ಹೆ. 2) ಚಿಕ್ಕಿ ಹೊಳೆ + 64 ಹೆ.	ಇಲ್ಲ	1,951
6.	ನದಿಗಳು ಹರಿಯುವ ಉದ್ದ (ಕಿ.ಮೀ.)	36	55	120	211

ಮೀನು ತಳಿಗಳು:

ಸಿಹಿ ನೀರಿನ ಕೆರೆ, ಕೊಳಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮತ್ತು ತಿನ್ನಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ದೊಡ್ಡ ಗೆಂಡೆ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ಗೆಂಡೆ ಜಾತಿ ಮೀನುಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ವದೇಶಿ ತಳಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ತಳಿಗಳೆಂದು ಎರಡುವಿಧವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಸ್ವದೇಶಿ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಟಾ, ರೋಹು ಮತ್ತು ಮೈಗಾಲ್, ವಿದೇಶಿ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಗೇಡೆ, ಹುಲ್ಲುಗೆಂಡೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗೆಂಡೆ ತಳಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಾಟಾ : ಸ್ವದೇಶಿ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಟಾ ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮೀನು. ಇದು ದೊಡ್ಡ ತಲೆ, ನೀಳವಾದ ದೇಹ, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಬಿಳಿಮಿಶ್ರಿತ ಬೂದು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 1.00 ರಿಂದ 1.50 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ.ವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ನೀರಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ.

ರೋಹು : ಇದರ ದೇಹ ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದು, ತಲೆ ಸಣ್ಣದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕೆಳತುಟೆ ಒರಟು, ದೇಹ ಮಾಸಲು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ರೆಕ್ಕೆಗಳು ಎಲೆಗೆಂಪು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕೊಳದ ಮಧ್ಯಭಾಗ ಮತ್ತು ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಆಹಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಪಾಚಿ ಮತ್ತು ಕೊಳೆತ ಎಲೆ ಮಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ 0.75 ರಿಂದ 1.00 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಮೈಗಾಲ್ : ಈ ದೊಡ್ಡ ಗೆಂಡೆ ಮೀನಿನ ದೇಹ ಉದ್ದ, ತಲೆ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ರೆಕ್ಕೆಗಳು ಎಲೆಗೆಂಪು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ದೇಹ ಬೆಳ್ಳಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಬೂದು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ 0.75 ರಿಂದ 1.00 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಬೆಳ್ಳಿಗೇಡೆ : ಗೆಂಡೆ ಜಾತಿ ಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮೀನು. ಇದರ ದೇಹ ನೀಳವೂ ಅಗಲವೂ ಆಗಿದ್ದು, ತಲೆ ಸಣ್ಣದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಹೊಳೆಯುವ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗೆರೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಕೊಳದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣು ಜೀವಿಗಳನ್ನೂ, ಪಾಚಿಯನ್ನೂ ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 1.5 ರಿಂದ 2.00 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಹುಲ್ಲುಗೆಂಡೆ : ಇದರ ದೇಹ ನೀಳವಾಗಿದ್ದು ಹಸಿರು ಮಿಶ್ರಿತ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೊಳಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆನೇಕ ಬಗೆಯ ಜಲಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ದಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ತೂಕಕ್ಕೆ ಸಮನಾದಷ್ಟು ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಇದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ 1.00 ರಿಂದ 1.50 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು (ಉದಾ : ಹೈಬ್ರಿಡ್ ಹುಲ್ಲು, ಕುದುರೆ ಮಸಾಲೆ ಸೊಪ್ಪು) ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಿಸಿದರೆ 2 ರಿಂದ 4 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ.ನಷ್ಟು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಗೆಂಡೆ : ಇದು ದೊಡ್ಡ ಬಿಳಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಹುರುಪುಗಳನ್ನು ದೇಹನ ಮೇಲೆ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಜಾತಿಯ ಮೀನುಗಳ ತಲೆ ಸಣ್ಣದಾಗಿಯೂ, ದೇಹ ಅಳವಾಗಿಯೂ, ಬಾಯಿಯು ಅಗಲವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ತಿಂದು ವಿವಿಧ ವಾತಾವರಣಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಟಾ, ರೋಹು, ಮೈಗಾಲ್, ಹುಲ್ಲುಗೆಂಡೆ, ಬೆಳ್ಳಿಗೇಡೆ ಮೀನುಗಳು ನಿಂತ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮರಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಿಟ್ಟೂಟಿರಿ ಚುಚ್ಚು ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮರಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ತಳಿಗಳ ಮೀನು ಮರಿಗಳನ್ನು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬಿತ್ತಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಗೆಂಡೆ ಮೀನು ಮಾತ್ರ ನಿಂತ ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಜಲಸಸ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಟ್ಟು ಮರಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ 8 - 9 ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಕನಿಷ್ಠ 4 - 5 ಅಡಿ ಅಳ ನೀರಿರುವ, ಜಲಸಸ್ಯಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗದ, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಂದ ವಲಿನ ನೀರನ್ನು ಪಡೆಯದಿರುವ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದರೂ ನೀರಿನ ಭೌತಿಕ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗುಣಗಳು ಮೀನಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ, ಬದುಕುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ. ಮೀನು ಸಾಕಣೆಗೆ ಬಳಸುವ ನೀರು ಆಮ್ಲಿಯತೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯಾಮ್ಲಿಯತೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಹೊಂದಿರದೆ ತಟಸ್ಥ ರಸಸಾರ ಮೂಲ್ಯ (ಪಿ.ಎಚ್.) ವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ ನೀರಿನ ರಸಸಾರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 6 ರಿಂದ 7 ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ನೀರಿಗೆ ಸುಣ್ಣ

ಹಾಕುವುದರಿಂದ ನೀರಿನ ರಸಸಾರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮೀನು ಸಾಕಣೆಗೆ ಜೇಡಿ ಮತ್ತು ಮರಳು ಪೂರಿತ ಮಣ್ಣು ಹೊಂದಿರುವ ಕೆರೆಗಳು ಯೋಗ್ಯ. ಸುಮಾರು 4-6 ಸೆ.ಮೀ. ಉದ್ದದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ದೊಡ್ಡ ಗೆಂಡೆ ಜಾತಿಯ ಮೀನು ಮರಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ 5,000 ದಂತೆ ಬಿತ್ತಬಹುದು. ಕೃತಕ ಆಹಾರ ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ 10,000 ಮರಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಬಹುದು. ಮೀನುಮರಿ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ ತಾಲೂಕುಮಟ್ಟದ ಕ್ಷೇತ್ರ (ಫಾರ್ಮ್) ಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನು ಮರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಮೀನು ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯತಿಗಳಿಗೆ ವಿತರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಸಾಂದ್ರೀಕೃತ ಮೀನು ಕೃಷಿ

ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ವಿವಿಧ ಆಹಾರ, ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜಾತಿಯ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ವಿವಿಧ ಗಾತ್ರದ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ನೀರಿನ ವಿವಿಧ ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಎಲ್ಲಾ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಗರಿಷ್ಠ ಮೀನು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುವುದೇ 'ಮಿಶ್ರ ಮೀನು ಸಾಕಣೆ'. ಕೆರೆಯನ್ನು ಮತ್ಸ್ಯಪಾಲನೆಗೆ ಹದಗೊಳಿಸಿ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕುವಿಕೆ, ಕೃತಕ ಆಹಾರ ಒದಗಿಸುವಿಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮೀನು ಮರಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿ ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ 'ಸಾಂದ್ರೀಕೃತ ಮೀನು ಕೃಷಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಖಾಸಗಿ ಕೆರೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಇರುವುದರಿಂದ ಸಾಂದ್ರೀಕೃತ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರತೀ ಕೆರೆಯಿಂದ ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮೀನುಮರಿ ಬಿತ್ತನೆ, ಗೊಬ್ಬರ ನೀಡುವಿಕೆ, ಮೇಲು ಆಹಾರ ನೀಡುವಿಕೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರತೀ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಜಲವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕೆ 6,000 ದಿಂದ 10,000 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ಮೀನನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಂದ್ರ ಮೀನು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ಸಹಾಯಧನದ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮೀನು ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸುಧಾರಿತ ಮೀನು ತಳಿಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊರಗಿನ ಮೀನು ಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ತರಿಸಿ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದ ನರ್ಸರಿಗಳಿಗೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೂ ಈ

ಬಗ್ಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆವತಿಯಿಂದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೂ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದ ಅರ್ಹ ಫಲಾನುಭವಿಗಳನ್ನು ಮಂಡಲಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಆರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಮೀನುಮರಿ ಮತ್ತು ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತಿಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೂ ಮೀನು ಕೃಷಿಗೆ ಸಹಾಯಧನ ನೀಡಿ ಅವರಿಗೆ ಮೀನುಮರಿ ಮತ್ತು ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ನೀಡಿ ಮೀನುಪಾಲನೆಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯವಸಾಯ ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆ ಕ್ಷೇತ್ರ (ಫಾರ್ಮ್)ಗಳಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಅಗುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ಮೀನು ಸಾಕಣೆ ಕೊಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಹೆಚ್ಚು ಮೀನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆಯು ಮೀನು ಸಾಕಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಬಹಳ ಉತ್ತಮವೆಂದು ಹಾಗೂ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಯು ಮತ್ಸ್ಯಕೃಷಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಪೂರಕವೆಂದು ತಜ್ಞರಿಂದ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಂದಿ ಅಥವಾ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಯು ಮೀನು ಸಾಕುವ ದಡದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದರೆ ಹಂದಿಯ ಮಲಮೂತ್ರವು ನೇರವಾಗಿ ಮೀನು ಸಾಕಾಣಿಕೆಯ ಕೊಳಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಮೀನುಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಈ ಹಂದಿಯ ಮಲಮೂತ್ರವನ್ನು ಆಹಾರವಾಗಿ ಬಳಸಿ ಬಹಳ ಬೇಗ ಬಲಿಯುವುವು. ಇದರಿಂದ ಮೀನು ಸಾಕಣೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಗಣೆ, ಗೊಬ್ಬರ, ಕೃತಕ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಗೂ ಕೃತಕ ಆಹಾರಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಶೇ. 60 ರಿಂದ 80ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದಂತಾಗಿ ಒಂದು ಹೆ. ಜಲ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 3,000 ದಿಂದ 7,000 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ.ವರೆಗೆ ಮೀನನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಮೀನು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳದ ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಂದಿ, ಕೋಳಿ, ಬಾತು ನೊಡಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಲಮೂತ್ರಗಳು ಮೀನು ಸಾಕಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗುವ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಕೃತಕ ಆಹಾರವಾದ ತೌಡು, ಹಿಂಡಿಗಳಖರ್ಚನ್ನು ಗಣನೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುವು; ಇದರಿಂದ ಮೀನು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದಾಯ ಗಳಿಸಬಹುದು.

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮೀನುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೋಗವು ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಕೆರೆ, ಕೊಳದಿಂದ ಮೀನು

ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ನೀರಿರುವ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿರುವ ಮೀನಿನ ಮರಿಗಳು 10 ರಿಂದ 12 ಟಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 0.7 ರಿಂದ 1.5 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಮೊದಲು ಕೆರೆಯ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಎಳೆ ಬಲೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಹಾಗೂ ಕೆರೆಯ ನೀರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೂ ಸುಲಭ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೀನನ್ನು ನೈಲಾನ್ ಕಿವುರು ಬಲೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ದಿನದ ಸಂಜೆ ವೇಳೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಾರನೇ ದಿವಸ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮೀನನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಹುದು.

ಎಲ್ಲಾ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು, ಖಾಸಗಿ ಮೀನು ಕೃಷಿ ಕರು ತಮ್ಮ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನು ಕೃಷಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಮೀನು ಕೃಷಿ ಲಾಭದಾಯಕವೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದು ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಮೀನು ಮರಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಪಾಲನೆ ಮಾಡಿ ಮಂಡಲ ಕೆರೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮೀನು ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ವಿತರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು, ಗಿರಿಜನರನ್ನು ಆರಿಸಿ ತರಬೇತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ನೂಲು, ಹರಿಗೋಲು ಮುಂತಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಮೀನುಗಾರರಿಗೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮೀನು ಹಿಡಿಯಲು ಪರವಾನಗಿ ನೀಡುವುದು, ಮೀನುಗಾರರಿಗೆ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಧನ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸಲಕರಣೆ ಕೊಂಡು ವಿತರಿಸುವುದು, ಅರ್ಧ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಧನ ನೀಡುವುದು, ಹರಿಜನ ಯುವಕರಿಗೆ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು - ಇವು ಮೀನುಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾಗಿವೆ.

1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಒಟ್ಟು 9, 79,455 ವಿವಿಧ ಜಾತಿಯ ಮೀನು ಮರಿಗಳನ್ನು ತಂದು, ಪಾಲನೆ ಮಾಡಿ ಮಂಡಲಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮೀನು ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಒಟ್ಟು 5,18,275 ಮೀನು ಮರಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 121 ಪರವಾನಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದ್ದು ಇದರಿಂದ ರೂ. 1,090 ಹಣವು ಜಮಾ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಕಾವೇರಿ ನದಿ ಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡಗು ವನ್ಯ ಜೀವಿ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಸಂಘದವರಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ರೂ. 250 ದರಕ್ಕೆ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ನದಿಗಳು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ರಭಸದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದು ಪೂರ್ಣಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪರವಾನಗಿ ನೀಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಮೀನುಗಾರರು ಪರವಾನಗಿ ಪಡೆದು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮಡಿಕೇರಿ ಮತ್ತು ವಿರರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು ನರ್ಸರಿಯಲ್ಲಿ ಮೀನು ಮರಿಗಳನ್ನು ಪಾಲನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು ನರ್ಸರಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿದ್ದು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನು ಮರಿ ಪಾಲನೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. 1988-89ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 44 ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದ ಯುವಕರನ್ನು ಆರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಒಟ್ಟು ರೂ. 50,465 ಬೆಲೆಯ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ವಿತರಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು ಬೆಸೂರು ಮಂಡಲದಿಂದ 10 ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದ ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ನದಿ ಮೀನುಗಾರರಿಗೆ ತಲಾ ರೂ. 1000 ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಉಪಕರಣವನ್ನು ಶೇ. 60ರ ಸಹಾಯಧನದಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮೀನು ಕೃಷಿ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹಾಯಧನ ಯೋಜನೆಯಡಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಧ ಎಕರೆಯ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ತಲಾ 5,000 ರೂ.ಗಳಂತೆ ಒಟ್ಟು 20,000 ರೂ. ಸಹಾಯಧನ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಮಹಶೀರ್ ಮೀನು ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮನಗಂಡು, ಕಾವೇರಿ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮಹಶೀರ್ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಹಾರಂಗಿ ಜಲಾಶಯದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿನ ಹುಲುಗುಂದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 10 ಹೆಕ್ಟೇರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹಶೀರ್ ಮೀನು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯು ರಾಜ್ಯದ ಎಂಟು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಮಹಶೀರ್ ಮೀನು ಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸುಮಾರು 25.45 ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳು ಮಂಜೂರಾಗಿದ್ದು, 1990ರ ಮಧ್ಯಭಾಗದವರೆಗೆ 11 ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮೀನು ಮರಿ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ 16 ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಗಳು ಮತ್ತು 28 ಸಣ್ಣ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಾಗ 45 ಲಕ್ಷ ಮಹಶೀರ್ ಮೀನು ಮರಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಆಗಲಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸುಮಾರು 112 ಲಕ್ಷ ಸ್ಥಳೀಯ ಮೀನುಗಳಾದ ಕಾಟ್ಲೆ, ಮೈಗಾಲ, ರೋಹು ಮತ್ತು ಸಿಲ್ವರ್ ಕಾರ್ಪ ಮೀನು ತಳಿಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುವುದು.

1989-90ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 8.5 ಲಕ್ಷ ಮೀನು ಮರಿಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ವಿತರಿಸಲಾಗಿದೆ. 9.5 ಲಕ್ಷ ಮೀನು ಮರಿಗಳನ್ನು ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯತಿ, ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ವಿತರಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ಆದಾಯ ಬಂದಿದೆ.

ಒಳನಾಡಿನ ನದಿ, ಕಾಲುವೆಗಳು, ಸರೋವರಗಳು, ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಕೆರೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜಲ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ಕೆರೆಗಳು ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯತಿಗಳ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಯೂ, ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಗಳು, ಸರೋವರಗಳು, ಜಲಾಶಯಗಳು, ನದಿ, ಕಾಲುವೆಗಳು, ಮುಂತಾದ ದೊಡ್ಡ ನೀರಿನ ಆಸರೆಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಸರ್ಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ನೀರಿನ ಆಸರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಜ್ಞಾ ಪತ್ರ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಅದೇ ತರಹದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯತಿಗಳಿಗೆ

ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1897 ರ ಭಾರತ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಕಾಯಿದೆಯು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಿಡಿಮದ್ದು ಸಿಡಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿಷವಸ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳಂತಹ ಹಾನಿಕಾರಕ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1987-88 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 129 ಟನ್ನುಗಳಷ್ಟು ಮೀನು ಹಿಡಿಯಲಾಯಿತು. ಅದರ ಮೌಲ್ಯವು 19.35 ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. 1988-89 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 270 ಟನ್ನುಗಳಷ್ಟು ಮೀನು ಹಿಡಿಯಲಾಯಿತು (ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲೂಕು : 73 ಟನ್, ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾ : 72 ಟನ್ ಮತ್ತು ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ತಾ : 125 ಟನ್). ಅದರ ಮೌಲ್ಯವು ಸುಮಾರು 40 ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. 1989-90 ರಲ್ಲಿ 453 ಟನ್ಗಳಷ್ಟು ಮೀನು ಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕುವಾರು ಸಂಖ್ಯೆ ಮಡಿಕೇರಿ 71, ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ 272 ಹಾಗೂ ವೀರರಾಜಪೇಟೆ 110 ಟನ್ಗಳು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 750 ಬೆಸ್ತರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು (1983) ಇವರಲ್ಲಿ 65 ಜನರು ಮಾತ್ರ ಪೂರ್ಣಾವಧಿ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.